

การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด
จังหวัดอุดรธานี

Designing Khit Silk Scarves by the Khit Silk Weaving Community
Enterprise Group in Udon Thani Province

ประกาศิต วงศ์อารี

PAKASID WONGARREE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2567

การออกแบบผ้าเป็ยงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด
จังหวัดอุดรธานี

Designing Khit Silk Scarves by the Khit Silk Weaving Community
Enterprise Group in Udon Thani Province

ประกาศิต วงศ์อารี
PAKASID WONGARREE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณทิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อวิทยานิพนธ์ การออกแบบผ้าเปียงไหมซิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมซิด
จังหวัดอุดรธานี

ชื่อ นามสกุล ประกาศิต วงศ์อารี

ชื่อปริญญา คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์)

สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์

คณะ เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.สุชีรา ผ่องใส

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

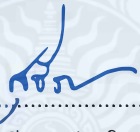
.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษิณา เครือหงส์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาภัทร กืออารีโย)

.....กรรมการ

(ดร.สุชีรา ผ่องใส)

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อนุมัติให้นับ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

.....คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภพ โสทรโยม)

วันที่ 21 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566

ชื่อวิทยานิพนธ์	การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี
ชื่อ นามสกุล	ประกาศิต วงศ์อารี
ชื่อปริญญา	คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์)
สาขาวิชา และคณะ	คหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้สีและลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขัด 2) ออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าเบี่ยงไหมขัด และด้านการออกแบบลวดลาย จำนวน 5 ท่าน และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้สีและลวดลาย การใช้สี ประกอบด้วย 11 สี ได้แก่ สีครามจากต้นคราม สีแดงจากครั่ง สีเขียวจากใบสบู่เลือด สีชมพูจากไม้ฝาง สีเหลืองเข้มจากแก่นเข สีดำจากผลมะเกลือ สีทองจากดอกบัวแดง สีเงินจากก้านดอกบัวแดง สีน้ำตาลจากฝักคูน และสีเหลืองนวลจากผลทับทิม ส่วนลวดลายประกอบด้วย 9 ลาย ได้แก่ ลายกะปุกอุ้มดาว ลายแมงงอด ลายหงส์ใหญ่ ลายพันมหา ลายหมากนัต ลายบายศรีอุ้มหน่วย ลายกาบอุ้มดาว ลายดาวจุ่ม และลายหงอนเงือก 2) การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ ผ้าเบี่ยงไหมขัดลายขอหลง ผ้าเบี่ยงไหมขัดลายตะเกาหลงเกาะ ผ้าเบี่ยงไหมขัดลายดอกพิกุล ผู้เชี่ยวชาญเลือก ลายขอหลงประเภทที่ 1 ลายตะเกาหลงเกาะประเภทที่ 2 และลายดอกพิกุลประเภทที่ 1 3) ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้สีและลวดลายมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 ด้านการออกแบบมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.85 และด้านผลิตภัณฑ์ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การออกแบบ, ผ้าเบี่ยงไหมขัด, วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด, จังหวัดอุดรธานี

Thesis Title	Designing Khit Silk Scarves by the Khit Silk Weaving Community Enterprise Group in Udon Thani Province
Author	Pakasid Wongarree
Degree	Master of Home Economics (Home Economics)
Major Program	Home Economics Faculty of Home Economics Technology
Academic Year	2024

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the utilization of colors and patterns in Khit silk scarves, 2) design The Khit silk scarves, and 3) Study consumer satisfaction with the design of Khit silk scarf produced by the Khit silk weaving community enterprise group in Udon Thani province. Researchers selected five experts in silk weaving and pattern design, along with 30 members of the Khit silk weaving group in Naawng OA village, Nong Wua Soh district, Udon Thani province, as samples. Research tools used included expert opinion questionnaires and satisfaction questionnaires, with statistical analysis including frequency, percentage, means, and standard deviation. The findings of this study revealed that 1) the use of colors and patterns, specifically the utilization of colors, consisted of 11 natural dyes, i.e., indigo blue from the indigo tree, red from the lac, green from sappan leaves, pink from fang wood, dark yellow from the cockspur thorn core, black from ebony fruit, gold from red lotus, silver from red lotus stalks, brown from golden shower pods, and soft yellow from pomegranate. The art pattern design consisted of 9 patterns: Kapu Um Dao pattern, Maeng Ngod pattern, large swan pattern, Pan Maha pattern, Mak Nut pattern, Baisri Um Dao pattern, Kab Um dao pattern, Dao Chom pattern, and Ngoan Nguak pattern. 2) Designing Khit silk scarves was performed in 3 types, including Khit silk scarves with Khaw Lohng pattern, Ta Phao Lohng Kao pattern, and Pikul pattern. Specialists chose type 1 of the Khaw Lohng pattern, type II of the Ta Phao Lohng Kao pattern, and type I of the Pikul pattern. 3) Consumer satisfaction with the design of Khit silk scarves at Baan Nong OA, Nong Wua Soh District, Udon Thani Province, included 3 aspects: color and pattern satisfaction with the highest level of 4.67; design satisfaction with the highest level of 4.85; and product satisfaction with 4.82, respectively.

Keywords: Designing, Khit Silk Scarves, The Khit Silk Community Enterprise Group, Udon Thani Province.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณา ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุชีรา ผ่องใส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูง ที่ให้เกียรติสละเวลาอันมีค่า กรุณาให้แนวคิดและคำปรึกษาชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษิณา เครือหงส์ ประธานกรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาภัทร กี่อารีโย กรรมการสอบ ตลอดจนผู้ทรงวุฒิประเมินค่าคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบและแก้ไขจนทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองบัวขอม จังหวัดอุดรธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์แหล่งที่เก็บข้อมูล คุณสุภา ศรีบุตรโคตร คุณตุ้ สุภา คุณลานี ไสดาวพร คุณเสงี่ยมจิต จันร์บุญ กลุ่มทอผ้าไหมขิด ๘ มณโฑ ที่ให้ความรู้ส่วนหนึ่งซึ่งถูกนำมาใช้ให้เกิดเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณเพื่อนในงานทอผ้าไหมขิด คุณกชกร เวียงคำ คุณธนกร จันทะดวง และคุณก้องไกร พุทธโค ช่างทอผ้า อีกทั้งเพื่อนร่วมรุ่นนักศึกษา รุ่นพี่ ปริญาโทที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เรื่องการออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี คงมีประโยชน์สำหรับบุคคลทั่วไป เยาวชนคนรุ่นหลัง ที่มีความสนใจ ตลอดจนเป็นการสืบค้นข้อมูลในด้านการทำวิจัยด้านการทำวิทยานิพนธ์ เป็นการคืนความรู้กลับสู่สังคมแก่ผู้ที่มีความสนใจได้นำไปใช้ประโยชน์สืบไป

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา รวมทั้งญาติ มิตรสหาย เพื่อน ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาและทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงด้วยดี และขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้นำมาประกอบการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนลุล่วงไปได้ด้วยดี

ประกาศิต วงศ์อารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
Abstract	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(7)
สารบัญแผนภูมิ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 กรอบแนวความคิด	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี	9
2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี	28
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าเบี่ยงบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี	34
2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้า	38
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
3.1 เครื่องมือในการวิจัย	47
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	48
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	51
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล	54
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4.2 การอภิปรายผล	97
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	99
5.1 สรุปผล	99
5.2 ข้อเสนอแนะ	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารอ้างอิง	102
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย และ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์	105
ภาคผนวก ข แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลวดลายผ้า ไหมขิด แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างการใช้สี และลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขิด	113
ภาคผนวก ค แบบประเมินคุณภาพ IOC	122
ภาคผนวก ง แบบประเมินความพึงพอใจ	126
ภาคผนวก จ รายงานผลการทดสอบความทนของสีแสง ความทนของสีต่อการซัก และความคงทนของสีต่อน้ำ	130
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	133

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ภาพลายซิดที่อยู่บนหน้าหมอนซิด อัดลักษณะทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหมซิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่เป็นแรง บันดาลใจในการออกแบบ	50
4.1 ผลการทดสอบความคงทนของสีต่อแสง	66
4.2 ผลการทดสอบความคงทนของสีต่อการซัก	66
4.3 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 1.1	77
4.4 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 1.2	78
4.5 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 1.3	79
4.6 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 1.3	80
4.7 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 2.2	81
4.8 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 2.3	82
4.9 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 3.1	83
4.10 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 3.2	84
4.11 รายละเอียดผ้าเบียงไหมซิด แบบร่างที่ 3.3	85
4.12 ผลการคัดเลือกแบบร่างการใช้สี	86
4.13 ผลการคัดเลือกแบบร่างลวดลายผ้าเบียงไหมซิด	86
4.14 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล	95
4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อ การออกแบบผ้าเบียงไหมซิด	96

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวความคิด	3
2.1 ผ้าเบี่ยงชนิด	10
2.2 คัดไม้ขีดโดยไม่มีการเก็บตะกอ	11
2.3 การเก็บตะกอลอย	11
2.4 การเก็บตะแนวตั้ง	12
2.5 ผ้าทอไหมชนิด	13
2.6 กี่ทอผ้า	17
2.7 กง	18
2.8 หรา หรือ ไน	18
2.9 อัก	18
2.10 กระสวย	19
2.11 หลอด	19
2.12 หลักเฟีย	20
2.13 ไม้ค้ำพัน	20
2.14 ไม้เก็บชนิด	20
2.15 ไหมย้อมสีคราม	21
2.16 ต้นคราม	21
2.17 ไหมย้อมสีเหลือง	21
2.18 แก่นเข	21
2.19 เส้นไหมสีเขียว	22
2.20 การย้อมครามทับ	22
2.21 ไหมย้อมสีแดง	22
2.22 ตัวครั่ง	22
2.23 ไหมย้อมสีดำ	22
2.24 ผลมะเกลือ	22
2.25 ไหมย้อมสีส้ม	23
2.26 เมล็ดคำแสด	23
2.27 ไหมย้อมสีน้ำตาล	23
2.28 ต้นประดู่	23
2.29 ไหมย้อมสีชมพู	24
2.30 แก่นฝาง	24
2.31 หมอนชนิด	28

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.32 ขิดลายสัตว์	29
2.33 ขิดลายดอกมณี	31
2.34 ขิดสิ่งของเครื่องใช้	30
2.35 ขิดลายเบ็ดเตล็ด	32
2.36 ลายขิดบ้านหนองอ้อ	33
2.37 การเป็ยงผ้าเสียงป่า	34
2.38 ลวดลายหมอนขิด	35
2.39 ผ้าเป็ยงแบบที่ 1	36
2.40 ผ้าเป็ยงแบบที่ 2	36
2.41 ผ้าเป็ยงแบบที่ 3	37
2.42 ผ้าเป็ยงแบบที่ 4	37
2.43 ผ้าเป็ยงแบบที่ 5	37
2.44 ผ้าเป็ยงแบบที่ 6	38
4.1 การต่องใหม่ตามทีชาวบ้านเรียก หรือการฟอกเส้นไหม	55
4.2 การย้อมสีคราม หรือสีน้ำเงิน	56
4.3 การย้อมสีครั้ง หรือสีแดง	56
4.4 การย้อมสีเขียว	57
4.5 เส้นไหมสีชมพู	57
4.6 เส้นไหมย้อมสีเหลือง	58
4.7 เส้นไหมย้อมสีดำ	58
4.8 เส้นไหมย้อมสีเหลืองเข้ม	59
4.9 เส้นไหมย้อมสีน้ำตาล	59
4.10 สีเคมีทีใช้ย้อมสีเส้นไหม	60
4.11 สีทีได้จากผงย้อมสีตรากระต่าย	61
4.12 สีทีได้จากผงย้อมตราสิงโต	62
4.13 สีทีได้จากผงย้อมตราช้างคู่	63
4.14 เส้นไหมสีทอง	64
4.15 เส้นไหมสีเงิน	65
4.16 เส้นไหมสีเหลืองนวล	65
4.17 ลายกะปู้มดาว	67
4.18 ลายแมงงอด	67
4.19 ลายหงส์ใหญ่	68

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
4.20	ลายพันมหา	68
4.21	ลายหมากนัต	68
4.22	ลายบายศรีอุ้มหน่วย	69
4.23	ลายกาบอุ้มดาว	69
4.24	ลายดาวจุ่ม	70
4.25	ลายหงอนเงือก	70
4.26	ลายกาบชบา	71
4.27	ลายนาคกาบหางนกหัสดี	71
4.28	ลายดอกไม้ป่า	71
4.29	ลายนาคช่อ	72
4.30	ลายนาคชูกาบ	72
4.31	ลายมรดก	73
4.32	ลายอุดรร้อยปี	73
4.33	ลายหน้าบันลายปลา	74
4.34	ลายนาคกาบหวี	74
4.35	ลายนาคคู่	74
4.36	ลายขอบักม่วง	75
4.37	ลายบัวสลับดอกแก้ว	75
4.38	ลายกุหลาบพันปี	76
4.39	แบบร่างที่ 1.1 ลายดอกขอลงทั้งผืน มีเชิงล่าง สีคราม	77
4.40	แบบร่างที่ 1.2 ลายขอลงทั้งผืน มีเชิงล่าง สีครึ่งหรือสีแดง	78
4.41	แบบร่างที่ 1.3 ลายขอลงทั้งผืน มีเชิงล่าง สีเขียว	79
4.42	แบบร่างที่ 2.1 ลายตะเกาหลงเกาะทั้งผืน มีเชิงล่าง สีคราม	80
4.43	แบบร่างที่ 2.2 ลายตะเกาหลงเกาะทั้งผืน มีเชิงล่าง สีครึ่งหรือสีแดง	81
4.44	แบบร่างที่ 2.3 ลายตะเกาหลงเกาะทั้งผืน มีเชิงล่าง สีเขียว	82
4.45	แบบร่างที่ 3.1 ลายดอกพิกุลทั้งผืน มีเชิงล่าง สีคราม	83
4.46	แบบร่างที่ 3.2 ลายดอกพิกุลทั้งผืน มีเชิงล่าง สีครึ่งหรือสีแดง	84
4.47	แบบร่างที่ 3.3 ลายดอกพิกุลทั้งผืน มีเชิงล่าง สีเขียว	85
4.48	สรุปลายแบบร่าง	87
4.49	แบบร่างทั้ง 3 แบบร่าง	88
4.50	การฟอกเส้นไหม	89

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.51 ย้อมคราม	89
4.52 การขึ้นเส้นยีน	90
4.53 การสีบดทุก	90
4.54 การเก็บลายชนิด	91
4.55 การเก็บลายชนิดและทอผ้าไหมชนิด	91
4.56 ผลงานสำเร็จผ้าเบี่ยงไหมชนิด ลายขอหลง	92
4.57 ผลงานสำเร็จผ้าเบี่ยงไหมชนิด ลายตะเกาหลงเกาะ	93
4.58 ผลงานสำเร็จผ้าเบี่ยงไหมชนิด ลายดอกพิกุล	94

สารบัญแนกมึ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 ความเป็นมาการทอผ้าไหมชนิดในจังหวัดอุดรธานี	14
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมชนิดในจังหวัดอุดรธานี	28
3.1 กระบวนการดำเนินงาน	46

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ผ้าไหมชนิด เป็นผ้าทอพื้นเมืองของชาวอีสานที่สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้ามาแต่โบราณ โดยเฉพาะกลุ่มไทลาว ซึ่งมีความเชื่อและความศรัทธาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยพบหลักฐานลายผ้าโบราณจาก หมอนชนิด ที่ทอด้วยฝ้ายและไหม คำว่าผ้าไหมชนิด เป็นการเรียกตามกระบวนการกรรมวิธีการทอผ้าชนิดนี้ คือ การใช้ไม้เก็บชนิด สะกิดเส้นไหมย่นขึ้นตามลวดลายที่ออกแบบไว้ แล้วพุ่งเส้นพุ่งพิเศษและเส้นพุ่งปกติเข้าไปยาวตลอดหน้าผ้า ตามที่เส้นไหมย่นที่ถูกเก็บลายด้วยไม้เก็บชนิดไว้แล้ว จึงเกิดเป็นลวดลายผ้าไหมชนิด ด้วยวิธีการทอแบบนี้จึงเรียกว่า ผ้าไหมชนิด (สิทธิชัย สมานชาติ, 2562) ชนิด เป็นคำเรียกพื้นเมืองของชาวอีสาน หมายถึงการสะกิดหรือจัดซ้อนขึ้น แล้วพุ่งด้วยเส้นพุ่งพิเศษ และเส้นพุ่งปกติเข้าไปยาวตลอดหน้าผ้า ผลที่ได้คือ ลวดลายผ้าที่ยกนูนขึ้นจากพื้นผ้าเมื่อใช้มือสัมผัสบริเวณหน้าผ้า มีความสวยงาม มันวาว เหลือบสีของเส้นไหม ชาวอีสานส่วนใหญ่นิยมทอผ้าไหมชนิดโดยทอเป็นหมอน ลวดลายผ้าชนิดจะอยู่ตรงกลางของหมอน เรียกว่าหมอนชนิด เพื่อใช้ในครัวเรือนและถวายเป็นพุทธบูชาอีกด้วย และใช้ในงานฮอมบุญต่าง ๆ เช่น งานบวช งานบุญกฐิน เป็นต้น (วีระธรรม ตระกูลเงินไทย, 2562)

บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ชุมชนนี้มีการทอผ้าไหมชนิด เดิมชาวบ้านเรียกว่า ผ้าเก็บหรือผ้าเหยียบ สาเหตุที่เรียกกันเช่นนี้เพราะ ลายที่ปรากฏบนผืนผ้านั้นเกิดจากการเก็บลาย ตามลายที่ต้องการบนผืนผ้า ซึ่งเริ่มจากการที่ผู้ชายเอาไม้มาสานเป็นฝาเรือน เรียกว่า สานฝากระแตะ ต่อมาผู้หญิงได้พบเห็นจึงหาวิธีแกะลายจากฝาเรือนดังกล่าว โดยการขิดลายลงบนผืนผ้า เป็นผ้าไหมชนิด ถือว่าเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสยามทำไหม ในอดีตประมาณ ปี พ.ศ. 2500 ที่สร้างไว้แก่ชนรุ่นหลัง ที่เริ่มจากการทอใช้เองในครัวเรือน นำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ใช้ในงานประเพณีต่าง ๆ การทอผ้าไหมชนิดต้องอาศัยความชำนาญและมีการทอยากมากกว่าผ้าธรรมดาโดยทั่วไป เพราะมีวิธีการที่ซับซ้อน พิถีพิถันเนื่องจากทอได้เข้าใช้ความอดทนสูง อีกทั้งต้องใช้ความพยายาม จึงทำให้ผ้าไหมชนิดค่อย ๆ เลือนหายไปจากชุมชน และด้วยเส้นไหมที่เป็นวัตถุดิบหลักมีราคาสูง ตามคำบอกเล่าของ บ้านที่ 1 ซึ่งเป็นประธานกลุ่มเล่าว่า ประมาณปี พ.ศ. 2525 ได้จัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมชนิดขึ้นสมาชิกในช่วงแรกมีจำนวน 10 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 ได้จัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เมื่อปี พ.ศ. 2565 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประสบปัญหา เช่น การทอผ้าทอได้ช้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อ ปัญหาในเรื่องของแรงงานที่มีจำนวนจำกัด ลวดลายผ้าบางชนิดขาดผู้สืบทอด เช่น ลายนาคชูธง ลายยายจูงหลาน ลายนาคคู่ ลายบายศรี และลายธรรมมาศ รวมทั้งทา

ญาติผู้สืบทอดในการทอผ้าเบี่ยงที่นิยมใช้ลวดลาย เช่น ลายดอกไม้ ลายนาค ลายขอ ลายกาบ ลายตัวสัตว์

อย่างไรก็ตามลวดลายดังกล่าวข้างต้นเป็นลวดลายที่ปรากฏบนผ้าเบี่ยง ซึ่งเป็นผ้าสไบ หรือผ้าเบี่ยงบุญเป็นผ้าที่ผู้หญิงและผู้ชายใช้สำหรับพาดไหล่ หรือห่มพาดเฉียง หรือเฉวียงบ่าไหล่ แสดงถึงความสุภาพเรียบร้อย คนในชุมชนบ้านหนองอ้อเล่าว่า ผ้าเบี่ยงไหมขัดเป็นผ้าในอดีตคนนิยมใช้ในงานโอกาสสำคัญ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญผะเหวด และงานแห่กฐิน แต่ปัจจุบันการใช้ผ้าเบี่ยงของคนในชุมชนลดน้อยลง เนื่องจากมีความเจริญเข้ามามากขึ้น เสื้อผ้าสมัยใหม่เข้ามาแทน จึงทำให้การใช้ผ้าเบี่ยงไหมขัดไม่ได้รับความนิยม (บ้านเลขที่ 1, บ้านเลขที่ 3, บ้านเลขที่ 4, 22 พฤศจิกายน 2566. บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี)

ดังนั้น การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี มีความมุ่งหวังในการออกแบบผ้าเบี่ยง หรือผ้าสไบ เพื่อศึกษาลวดลายผ้าไหมขัดและการใช้สี แล้วนำไปสู่การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี จึงนำไปสู่การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี เป็นการหาคำตอบในการวิจัย

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1.2.2 เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1.2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.1.1 แนวคิดและทฤษฎี

1.3.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1.3.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1.3.1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าเบี่ยงบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี

1.3.1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้า

1.3.1.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา ผู้ศึกษาทำการลงพื้นที่จริง และเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3.4 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.3.4.1 ประชากร 2 กลุ่ม ได้แก่ ช่างทอ 5 คน ประชาชนชาวบ้าน 5 คน

1.3.4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคผู้เข้ามาซื้อผ้าไหมชนิดวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี

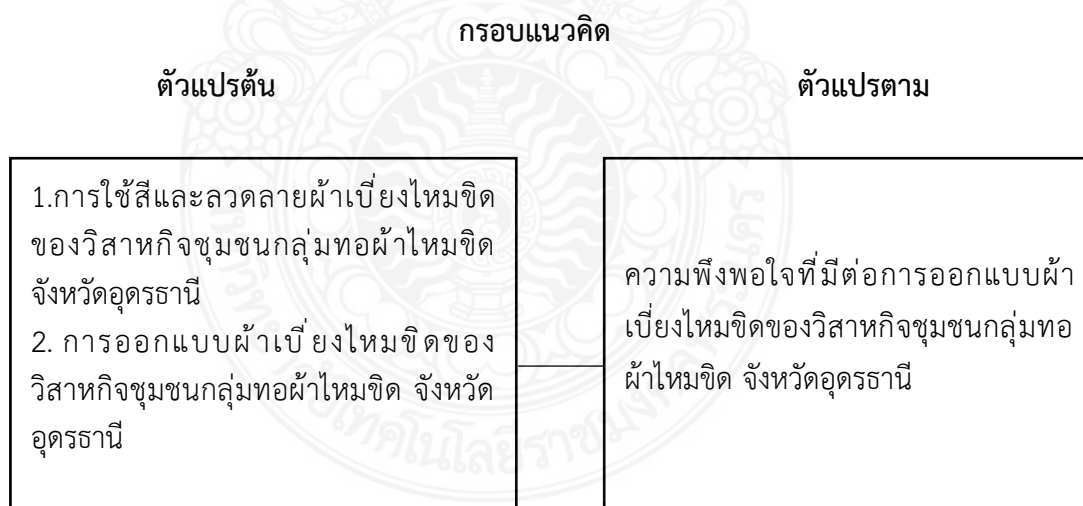
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 **ผ้าไหมชนิด** คือ ผ้าไหมที่ทอด้วยเทคนิคการสร้างลวดลายบนผืนผ้าด้วยการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษ เส้นด้ายยืนจะถูกสะกิดขึ้นโดยการใช้ไม้แผ่นบางๆ เรียกว่าไม้เก็บชนิด ทำหน้าที่ในการสอดเส้นด้ายพิเศษเข้าไปตลอดหน้ากว้างของผ้า เพื่อสร้างลวดลายตามต้องการ

1.4.2 **ผ้าเบี่ยง** คือ ผ้าที่มีหน้าแคบ ทอด้วยฟืม 12 หลบ มีขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร และมีความยาว 2.50 เมตร

1.4.3 **ผู้บริโภค** คือ กลุ่มคนทั่วไปที่เข้ามาซื้อผ้าไหมชนิด ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

1.4 กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เป็นแนวทางส่งเสริมรายได้ให้กับกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

1.6.2 เป็นแนวทางในพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

1.6.3 เป็นการอนุรักษ์การทอผ้าไหมชิต และมีความเป็นอัตลักษณ์ ของกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

บทที่ 2

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การออกแบบผ้าเป็ยงใหม่ชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ผู้ศึกษาได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา ดังเนื้อหาต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี
- 2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าเป็ยงบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี
- 2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้า
- 2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดอัตลักษณ์

แนวคิดและอัตลักษณ์ มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้ อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก) ประกอบด้วยคำว่า อัด (อัด-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตัวเอง กับ ลักษณะ ซึ่งหมายถึง สมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity เป็นผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ เช่น นักร้องกลุ่มนี้มีอัตลักษณ์ทางด้านเสียงที่เด่นมาก ใครได้ยินก็จำได้ทันที. สังคมแต่ละสังคมมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง. โลกาวัดันทำให้อัตลักษณ์ของสังคมไทยเปลี่ยนไป. (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

อัตลักษณ์ คือสิ่งที่เป็ยคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลความเป็นตัวตนของบุคคลทั้งด้านกาย วาจา ใจ รวมถึงสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติ ที่แสดงออกถึงลักษณะของบุคคลนั้น โดยแต่ละบุคคลจะมีอัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนกันซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้น สังเกตจากบุคลิกภาพและคติ ของแต่ละบุคคลเป็ยตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา มีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไปหรือไม่เป็นสากลกับสังคมอื่น ๆ เรียกว่าเป็นลักษณะที่ไม่เหมือนกับคนอื่น โดยลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนใคร (ทวิศักดิ์ อินทโชติ, 2561)

อัตลักษณ์ คือ เป็นสมรรถนะอันเป็ยของมนุษย์โดยเฉพาะในการที่จะคิดคำนึงถึงธรรมชาติ และสังคครอบตัวผ่านการสื่อสารและภาษา โดยตัวตนนั้นเกิดจากการได้รับอิทธิพลมาจากสองแนวทาง คือ อิทธิพลจากสังคมโดยตรงและอิทธิพลของตัวเองผ่านกระบวนการที่มีขั้นตอน 2 ด้านที่ปฏิสัมพันธ์ กันอยู่ตลอดเวลาอันเป็ยพฤติกรรมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม

ขอบเขตความสัมพันธ์อาจจะขึ้นกับตัวแปรต่าง ๆ ทางสังคมเช่น เพศอายุ เชื้อชาติ ความคาดหวังทางสังคม ความหมายของอัตลักษณ์โดยพื้นฐานนั้นจะเกี่ยวข้องกับความหมายที่ซ่อนทับคาบเกี่ยวกันอยู่ ระหว่างตัวตนหรืออัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับสังคม ซึ่งหมายถึงโครงสร้างทางสังคมที่กำหนดพฤติกรรมการแสดงออก ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวอัตลักษณ์จึงมีมิติที่ซ้อนทับระหว่างโครงสร้างสังคมที่กำหนดปัจเจกกับการนิยามของปัจเจกในฐานะผู้กระทำการ อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์นั้นไม่ได้มีลักษณะที่เป็นเอกภาพและเป็นหนึ่งเดียว แต่เกิดจากการเชื่อมร้อยขององค์ประกอบต่าง ๆ ของความเป็นตัวตน อัตลักษณ์เป็นเพียงชิ้นส่วนหลายๆ ชิ้นที่ถูกประกอบรวมขึ้นมาในบริบทต่างๆ นั้นหมายความว่าในบริบทสถานการณ์ อย่างหนึ่งอาจมีการเชื่อมต่อชิ้นส่วนและแสดงออกในลักษณะหนึ่ง แต่เมื่อบริบทเปลี่ยนแปลงไป อาจมีรูปแบบการเชื่อมต่อและแสดงออกในอีกรูปแบบหนึ่ง จึงสรุปว่าอัตลักษณ์เป็นผลรวมความหลากหลายที่อาจจะทั้งขัดแย้งและส่งเสริมกัน อัตลักษณ์จึงมีขอบเขตที่เลื่อนไหล ยืดหยุ่น เป็นกระบวนการและพื้นที่ทางสังคมที่มีการปฏิบัติการอย่างหลากหลายเพื่อช่วงชิงและสร้างตำแหน่งแห่งที่ของกลุ่มตนในประชาสังคม ดังนั้นการแสดงออกหรือการสร้างอัตลักษณ์จึงมีรากฐานที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางสังคมและอำนาจในหลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นการแสดงถึง การสะท้อนตัวตนและอัตลักษณ์บนพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมโดยเฉพาะการเคลื่อนไหวของกลุ่มเชื้อชาติการสะท้อนตัวตนที่แท้จริงออกมานำไปสู่การพัฒนาเป็นขบวนการเคลื่อนไหว ทางสังคมที่หลากหลายมิติ (ศิวนันท์ ศิวพิทักษ์ และคณะ, 2562)

ดังนั้นอัตลักษณ์ คือ ลักษณะที่โดดเด่นของวิถีชีวิตของชุมชน ที่มีภาษา การพูด การแต่งกาย การกิน การทำงาน ประเพณี ศาสนา ที่แสดงออกถึงลักษณะของบุคคลหรือสถานที่นั้น ๆ ของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนใคร อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่เจริญขึ้นตามสังคม

สามารถนำอัตลักษณ์ของชุมชน มาปรับใช้ในงานวิจัยนี้ คือ การนำเอาอัตลักษณ์ที่เป็นประเพณีท้องถิ่น เช่น การเข้าวัดทำบุญตามวันสำคัญทางศาสนา การแต่งการที่ใช้ผ้าทอไหมชนิดพื้นถิ่นของชุมชนบ้านหนองอ้ออำเภอหนองบัว จังหวัดอุดรธานี เช่น การถวายหมอนขิดให้พระสงฆ์ การเปียงผ้าขิดไหม หรือผ้าสบเเข้าวัดหรืองานบุญมงคลต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงความสุภาพและให้ความเคารพของชายและหญิง

2.1.2 แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึง ความรู้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ความรู้ของชาวบ้านที่สั่งสมถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยประสบการณ์และความชาญฉลาด ประเพณี วัฒนธรรมรวมกันมีการปรับประยุกต์ตามสมัย ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีดั้งเดิมนั้น ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน ศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อชาวบ้านใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ มิตรสัมพันธ์ ต่อกันและกัน บ้าน วัด โรงเรียน ศาสนาและพิธีกรรม ความสัมพันธ์ที่เคารพกันและกัน ไม่ทำร้ายทำลายกัน ทำให้ทุกฝ่ายทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำ คอยให้คำแนะนำตักเตือน ตัดสิน และลงโทษหากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาตรอบตัว ดิน น้ำ ป่า เขา ข้าว แดง ลม ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว มนุษย์ เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน

สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ผลของการใช้สติปัญญา การปรับตัวของชุมชนกับเหตุการณ์ต่างๆในพื้นที่ของกลุ่มชุมชนท้องถิ่นนั้นๆและกลุ่มชุมชนอื่น ๆ ได้มีการติดต่อและสัมพันธ์กัน และนำมาประยุกต์ใช้กับ ชุมชนตนเองเพื่อสร้างประโยชน์และแก้ไขปัญหาให้เข้ากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ๆ ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ผลิตใหม่ หรือผลิตซ้ำ เพื่อการแก้ปัญหา และการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (ยุภาพร เจริญวัฒนฉวีชัย, 2560)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญ ช่วยให้ชาวชุมชนอยู่ร่วมกันได้ อย่างสงบสุข เกิดความสมดุลงระหว่างชาวชุมชนกับธรรมชาติ และผลกระทบที่เกิดจากสังคมภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังสามารถทำให้ชาวชุมชนปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นได้เสมอ จากการศึกษาความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเป็นรากฐานของการ พัฒนาสังคม ชุมชน และวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน สะท้อนออกมาในรูป ของความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี (สันติสุข กฤดากร, 2541)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานานเป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหาจัดการปรับตนเรียนรู้และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุก เป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลง (ศักดิ์ชัย เกียรติดิโนคินทร์, 2542)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ แบบแผนการดำเนินชีวิต ที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นคนในชุมชนหรือความรู้ก็ได้ (จาวรรรณ ธรรมวดี, 2543)

2.1.2.1 แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีแนวคิดลักษณะเป็นนามธรรมอย่างน้อยต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ ความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ทั้งส่วนที่ เป็นจินตนาการและผลของการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม วัฒนธรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ซึ่งความรู้ หรือองค์ความรู้เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาที่ ความ เชื่อ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในภูมิปัญญา เนื่องจากความเชื่อเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งของสังคมมนุษย์ มนุษย์แต่ละกลุ่มมีความเชื่อแตกต่างกันไป ซึ่งความเชื่อก็คือความศรัทธาหรือยึดมั่นถือมั่น ซึ่งเป็นความสำคัญในการดำเนินชีวิตและความมั่นคงของสังคม ค่านิยม คือ สิ่งที่คนสนใจ ความปรารถนาอยากจะมี อยากจะเป็นที่ยกย่อง สรรเสริญ หรือเป็นสิ่งที่บังคับต้องทำ ต้องปฏิบัติมีความรักและมีความสุขเมื่อได้เห็น หรือได้สิ่งเหล่านั้นมา ค่านิยมเป็นพื้นฐานของการจัดรูปแบบพฤติกรรมที่ปรากฏอยู่ภายใน และแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ทางกาย วาจา และความคิด โดยสรุป ค่านิยมเป็นพื้นฐานสำคัญทางภูมิปัญญา เป็นการเกิดพฤติกรรมของบุคคลแต่ละสังคม ความเห็น คือ ภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลหรือชุมชน ได้ พิจารณาและใคร่ครวญโดยรอบคอบแล้วจึงลงมติตัดสินใจ

ว่าควรจะต้องแสดงออกในลักษณะอย่างไร เช่น เห็นชอบ ทำตาม ยอมรับ ปฏิเสธ ร่วมมือ กระทำ ด้วย เห็นว่าดี ชั่ว เหมาะสม ไม่เหมาะสม เป็นบุญเป็นบาป เป็นต้น ซึ่งความเห็นในลักษณะดังกล่าวนี้เป็น

ภูมิปัญญาประการหนึ่งที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาทั้งกาย วาจา และจิตใจ ความสามารถ หมายถึง ศักยภาพและประสิทธิภาพที่มีอยู่ภายใน บุคคล เช่น ชุมชนในการที่จะจัดการ เรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะเดียวกับสิ่งที่เรียกว่า “พรสวรรค์” ซึ่งเป็นผล มาจากลักษณะทางกายและ จิตใจร่วมกัน โดยแต่ละคนหรือชุมชนย่อมจะต้องมีแตกต่างกัน เช่น การที่บางคน สามารถกระทำได้ดี ลำดับเนื้อหาและการแสดงทุกอย่างเป็นที่ชื่นชม ซึ่งถือว่าเป็นผลมาจากความสามารถที่มี อยู่ในบุคคล นั้น ๆ ฉะนั้นความสามารถจึงเป็นภูมิปัญญาอีกประการหนึ่ง ความฉลาดไหวพริบ หมายถึง ทักษะที่ ปรากฏอยู่ในจิตใจ หรือจิตวิญญาณ เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้แก้ไขป้องกันควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นหรือให้เป็นไป ตามที่ตนเองหรือชุมชนต้องการ (เอี่ยม ทองดี, 2542)

ดังนั้น องค์ประกอบของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่ เกิดคุณค่าเกิดความภาคภูมิใจซึ่งได้แก่ ความคิดที่เกิดจากการจินตนาการจากสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ใน สังคม ความรู้ อาจเกิดจากภูมิความรู้ ที่ได้จากการทดสอบทดลองหลายครั้งจนได้ความรู้ที่แท้จริง ความเชื่อถือเป็น พื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีบาปบุญ และจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้อง ค่านิยมที่คน ในสังคมให้การยก ย่องเชิดชูว่าเป็นสิ่งดีงาม ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดแก่ลูกหลาน ความเห็นที่เกิดจากพิจารณา รอบคอบจากชุมชน จนเกิดการยอมรับด้วยความจริงใจ ความสามารถ อันเกิดจากพรสวรรค์ หรือจากการ ฝึกฝนจนสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ ความฉลาดไหวพริบการ แก้ไขเช่นกัน ย่อมเกิดขึ้นจากจินตนาการ ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และค่านิยม การสั่งสม ประสบการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จนสามารถสร้างองค์ความรู้และสังเคราะห์ใหม่ให้มีความก้าวหน้า และนำมาใช้งานได้ดีมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น เมื่อมนุษย์เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมประเพณี และบรรพบุรุษ เป็นผู้สะสมซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ของสังคมที่มาจากอดีต และได้มีการสืบทอดจนถึงปัจจุบัน อาจมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมและวิถีชีวิตของ คนรุ่นปัจจุบันเพื่อเป็นประโยชน์กับตนเองและ หรือส่วนรวม บางชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมายแตกต่างกันไปแล้วแต่บริบทของชุมชนนั้น ๆ ดังนั้นผู้รู้หรือผู้ถ่ายทอดก็ย่อมต้องการผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ให้สูญหายไปชุมชนนั้น ๆ (เอี่ยม ทองดี, 2542)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้ช่วยกันสร้างสรรค์และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตถึง ปัจจุบันโดยการเก็บรักษาความรู้ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น โดยการใช้ภูมิ ปัญญาที่มีอยู่ในการ ถ่ายทอดให้กับลูกหลานจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ให้กับคนในครอบครัวก่อน และ พัฒนาไปสู่สังคมในชุมชน ท้องถิ่น เป็นการสะท้อนความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นที่ เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม ความเชื่อ ประเพณี และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิด จินตนาการทางความคิด ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงแนวทาง อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ ที่สะท้อน ถึงความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชน เชื่อมโยงกับ สิ่งแวดล้อม ความเชื่อ ประเพณี นั้นสามารถ คิดค้นถ่ายทอดออกมาเป็นลวดลายบนผืนผ้า แสดงให้เห็นถึง ความสามารถในการถ่ายทอดทางภูมิ ปัญญาในการประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติรอบกาย และยังแสดงให้เห็น ถึงความเฉลียวฉลาดของ คนรุ่นก่อน เกิดความภาคภูมิใจ ดังนั้นเราคนไทยควรช่วยกันอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่นไทยให้เป็น มรดกของชาติสืบไป โดยมีแนวคิดและวิธีการดังนี้

วิธีการแรก ช่วยกันดูแลรักษา โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ช่วยกันรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ให้คนไทยหันมาสนใจศึกษาความรู้ ความคิด ความเชื่อที่ทรงคุณค่านี้ เพื่อสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทย ตลอดไป

วิธีการที่สอง การรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติโดยการประกาศยกย่องเชิดชูผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่นครูภูมิ ปัญญาท้องถิ่นศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม คนดีศรีสังคม โดยยกย่องเชิดชู เกียรติทั้งในระดับชาติและระดับโลก เพื่อนเป็นขวัญและกำลังใจให้ผู้ทรงภูมิปัญญาเหล่านี้ พร้อมทั้งจะเผยแพร่และถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์

วิธีการที่สาม โดยมีสถานที่จัดเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเป็น แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน หรือเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้ทรงภูมิปัญญา การอนุรักษ์ภูมิปัญญา ไทยนั้นควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ เพื่อสร้างความร่วมมือในการดำรงรักษา ไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติสืบไป เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์ภูมิปัญญา ท้องถิ่นอย่าง ต่อเนื่อง และขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง เป็นการพัฒนาด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกของชาติไทย (ยุภาพร เจริญวัฒนมณีชัย, 2560)

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ ความรู้ของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่ชาวบ้านถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จาก ปู่ ย่า ตา ยาย ที่สั่งสมมาด้วยประสบการณ์และความชาญฉลาด สืบทอดมาถึงรุ่นปัจจุบัน ดำรงรักษาไม่ให้สูญหายไปจากสังคม นำมาปรับใช้ในงานวิจัยนี้คือ การอนุรักษ์ซึ่งภูมิปัญญาการทอผ้าของชุมชน นั่นคือ การทอผ้าไหมขัด โดยการทอเป็นผ้าเป็ยงไหมขัด ซึ่งใกล้จะสูญหายไปจากสังคม โดยการนำเอาลวดลายขิดที่อยู่บนหมอนขิด ซึ่งเป็นลายดั้งเดิมนำกลับมาทอใหม่ ในรูปแบบของผ้าเป็ยงไหมขัด

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

ขิด เป็นกรรมวิธีการทอผ้าที่ทำให้เกิดลวดลาย โดยการเก็บลายและทอด้วยการพุ่งเส้นพุ่งพิเศษเข้าตลอดหน้าผ้า เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจากอดีตส่งต่อมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีการทอผ้าไหมขัด มากที่สุดเพราะ ผ้าไหมขัดมีความสัมพันธ์กับประเพณี และความเชื่อในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่น บางพื้นที่จะเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น บ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี เรียก “ผ้าขิด ผ้าเก็บขิด ผ้าทอไหมขัด” เป็นต้น และมีผู้ให้ความหมายในการทอผ้าไหมขัดไว้ดังนี้

2.2.1 ความหมายการทอผ้าไหมขัด

ขิด คือการสร้างลวดลายโดยการเพิ่มเส้นพุ่งพิเศษด้วยการใช้ไม้ค้ำหรือไม้เขาในการเก็บลายลวดลายที่ได้เกิดจากความคิดและจินตนาการของช่างทอเป็นผู้เก็บลายทำให้ได้ลายนูนขึ้นตลอดหน้าประกอบด้วยเส้นไหมหรือเส้นด้ายย้อมสีต่างๆและไม้ไผ่หลายยาวประมาณ 50 เซนติเมตรผูกเข้ากับเส้นด้ายยืนเรียกว่าการเก็บลายและทำให้เกิดลวดลายตามที่กำหนด เมื่อต้องการลายใดช่างทอจะเก็บเขาชุดนั้นขึ้นมาทอ แล้วสอดเส้นพุ่งหรือหลอดด้ายในกระสวยเข้าไปในเส้นยืนจึงทำให้เกิดลวดลายตามที่กำหนด การทอขิดของกลุ่มไท-ลาว มี 2 วิธีคือการใช้เขาหลายอันผูกกับแกนไม้โยงที่พื้มและเขา หากต้องการลายจากเขาใด ก็นำเชือกที่เขาลายนั้นไปคล้องที่ตะกอก การทอขิดแบบหลายเขาเป็นที่นิยมทอกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อแถวอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายของประเทศไทย อีกหนึ่งวิธี

เรียกว่าการ เก็บเขาขีด มีไม้ดาบหรือไม้เก็บขีด มีลักษณะแบนด้านหนึ่งแหลม ด้านหนึ่งเป็นปลายตัดหนึ่งเขาสรางหนึ่งลายแนวเส้นพุ่ง เมื่อไม่ใช่ลายย่นนั้นก็เก็บลายนั้นไว้ใต้เส้นย่นเรียงกันไปทีละไม้ เมื่อหมดลายชุดนั้นแล้วต้องการลายเดิมก็ย้อนกลับจากด้านล่างขึ้นมาใช้อีกครั้ง ทำให้ลวดลายเป็นเงาซ้ำสลับกัน การทอวิธีนี้ต้องมีผู้ทอ ช่วยดึงไม้ สอดด้าย และเก็บเขาเป็นวิธีทางภาคอีสานของไทย การทอวิธีนี้ต้องใช้ช่าง 2 คนทอ (วิถี พานิชพันธ์, 2547)

ผ้าขีด หรือผ้าลายขีด เกิดจากกรรมวิธีการทอโดยการเพิ่มเส้นด้ายหรือเส้นไหมพุ่งพิเศษเพื่อให้เกิดลายยกนูนขึ้นมากกว่าสี่พัน โดยมีสีที่แตกต่างกับสี่พันใช้ไม้เก็บขีดหรือการสะกิดเส้นย่นให้ยกขึ้น แล้วสอดเส้นพุ่งไปตามแนวเส้นย่นที่ถูกจัดซ้อนขึ้นนั้น จึงหะการสอดเส้นด้ายพุ่งบางที่ก็ไม่สม่ำเสมอขึ้นอยู่กับลวดลายที่กำหนดไว้ในรูปแบบต่างๆ เส้นด้ายพุ่งพิเศษที่เพิ่มจะใช้สีเดียวเท่านั้น คำว่า ขิด เป็นภาษาอีสาน มาจากคำว่าสะกิด หมายถึง การจัดชั้นซ้อนขึ้น สะกิดขึ้นหรืออาจมาจากคำว่าสะกิด หรือ อาจหมายถึง ขะจิต เป็นภาษาบาลีมีความหมายว่า วิจิตร เพราะการทอผ้าขิดมีกรรมวิธีการทอที่ซับซ้อนยุ่งยาก ละเอียด ประณีต ใช้ความเพียรเป็นอย่างมากในการทอถึงจะทำให้เกิดผืนผ้าที่สวยงาม ผ้าขิดมีความสำคัญและความสัมพันธ์กับประเพณีท้องถิ่น ตามความเชื่อและการดำรงชีวิตของชาวอีสาน ชาวบ้านมีความเชื่อว่าผ้าขิดเป็นของสูง นิยมนำมาใช้ในงานบุญ งานสำคัญต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนา งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ ใช้เป็นผ้าห่อคำภี ถวายเป็นพุทธบูชาอีกด้วย นำมาคลุมเป็นผ้าคลุมบวชนาคในงานบวช ผ้าขิดจึงเป็นผ้าที่นำมาใช้ที่เป็นของสูง เช่น หมอนขิด ผ้าคลุมหัวนาค ผ้ารองกราบ ผ้าเปียง หรือ ที่ใช้ส่วนบนของร่างกายเท่านั้น (กิตติคุณวัฒน์ จุฑะวิภาต, 2555)

ภาพที่ 2.1 ผ้าเปียงขิด

ขิด เป็นภาษาพื้นบ้านทางภาคอีสานในประเทศไทย มาจากคำว่า สะกิด ดังนั้นผ้าขิดจึงเป็นชื่อเรียกขานตามกรรมวิธีกระบวนการทอของผ้า คือผู้ทอใช้ไม้เก็บขีดสะกิดซ้อนเส้นย่นขึ้นเป็นจังหวะตามลวดลายตลอดหน้าผ้าสอดกระสวยเส้นพุ่งพิเศษ และเส้นพุ่งปกติ เข้าไปตลอดแนวเครือเส้นย่นที่จัดซ้อนขึ้นหรือที่เก็บลายไว้ ช่วงจังหวะที่เครือเส้นย่นถูกเก็บลายไว้ด้วยไม้เก็บขีดจึงเกิดเป็นลวดลายขึ้น ลักษณะเฉพาะของผ้าลายขิด สังเกตได้จากลายซ้ำของเส้นพุ่งที่เป็นแนวสีเดียวกันตลอด อาจเหมือนกันทั้งผืนหรือไม่เหมือนกันก็ได้ แต่ต้องมีลายซ้ำที่มีจุดจบของช่วงลายอย่างเห็นได้ชัด ลวด

ลายชนิดส่วนใหญ่เป็นลายที่ผู้ทอได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งรอบข้างหรือธรรมชาติใกล้ตัว วัฒนธรรม และความเชื่อ เช่น ลายพญานาค ลายดอกไม้ ลายใบบุญ ลายเกล็ดปลา ลายขอไก่ เป็นต้น อาจเป็น กลุ่มลายทอชนิดออกเป็น 4 ประเภท หลักๆ ได้แก่ ลายความเชื่อศาสนา ลายสัตว์ ลายพันธุ์ไม้ และลาย สิ่งของเครื่องใช้ กรรมวิธีในการทอผ้าลายชนิด วิธีทอผ้าเก็บชนิดหรือเก็บดอก ต้องมีอุปกรณ์หลักคือ ไม้ค้ำกว้างประมาณ 4 นิ้ว ยาวขนาด 2 คอก และมีไม้ขนาดเล็กเป็นไม้สอด ใช้สำหรับเก็บชนิดให้เป็น ลายต่าง ๆ มีวิธีการทอผ้าชนิด 3 วิธีดังนี้

วิธีแรก คัดไม้ชนิดโดยไม่มีการเก็บตะกอลอย เหมาะสำหรับการทอลวดลายที่ไม่ซับซ้อนมาก และต้องการเปลี่ยนลวดลายบ่อย ๆ ไม้ชนิดที่เก็บลวดลายจะเรียงกันไปตามลำดับบนเครื่องเส้นยืนซึ่งอยู่ ด้านหลังฟืม

ภาพที่ 2.2 คัดไม้ชนิดโดยไม่มีการเก็บตะกอลอย

ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

วิธีที่สอง เก็บชนิดเป็นตะกอลอย วิธีนี้ต้องผ่านการคัดไม้ชนิดก่อน จากนั้นใช้ด้ายเก็บลายตาม ไม้ชนิดที่คัดไว้ทุกเส้น เรียกว่า ‘เก็บตะกอลอย’ วิธีนี้สะดวกกว่าวิธีแรกคือไม่ต้องเก็บชนิดทุกครั้งทีทอ แต่ ใช้วิธียกตะกอลอยไล่ไปแต่ละไม้จนครบ ช่วยให้ทอลวดลายซ้ำ ๆ กันได้โดยไม่ต้องเก็บลายใหม่ทุก ๆ ครั้ง

ภาพที่ 2.3 การเก็บตะกอลอย

ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

วิธีที่สาม เก็บตะกอแนวตั้ง การเก็บตะกอแนวตั้งพัฒนามาจากการเก็บชนิดแบบดั้งเดิม ช่วยให้ทอได้สะดวกรวดเร็วขึ้น และสามารถทอลวดลายซับซ้อนที่ต้องใช้จำนวนตะกอมาก ๆ ได้

ภาพที่ 2.4 การเก็บตะกอแนวตั้ง

ขิด (Khit) เป็นภาษาพื้นเมืองอีสาน หมายถึงการสะกิดหรือจัดซ้อนขึ้น ซึ่งเป็นอาการกริยาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการทอผ้าลายขิด ถือว่าเป็นกระบวนการทอผ้าที่สำคัญทำให้ผ้าแตกต่างจากผ้าชนิดอื่น จึงได้เรียกขั้นตอนการทอผ้าที่มีขั้นตอนการ ขิด นี้ว่า ผ้าขิด จะเห็นได้ว่าชื่อเรียกลวดลายในแบบต่างๆ ล้วนแล้วแต่ที่มีกระบวนการวิธีการทอทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการขิด การจก มัดหมี่ ยก เกาะ เป็นต้น เนื่องจากมีการทอมีกรรมวิธีที่แตกต่างกัน นำมาซึ่งลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ และลักษณะการทอที่แตกต่างกันออกไปด้วย ผ้าทอขิดเป็นผ้าพื้นเมืองของชาวอีสาน ยังไม่สามารถบอกได้ว่าพบในช่วงเวลาไหน จะเห็นได้ว่าผ้าลายขิดจะเป็นผ้ายกดอกด้วยเส้นพุ่งพิเศษ ฉะนั้นจะเป็นยกดอกตลอดด้านขวางของหน้าผ้า หากจะสลับสีต้องสลับเป็นช่วง ๆ คือพุ่งเส้นพุ่งพิเศษสีใดสีหนึ่ง จนได้เป็นดอก ต้องการจะเป็นสีหรือเปลี่ยนลายก็ได้ โดยเปลี่ยนสีด้ายพุ่งพิเศษ ดังนั้นจะพบว่า ผ้าขิดจะเป็นผ้าสีเดียวตลอด ทางขวางของผ้าอาจจะสลับสีอื่นได้เป็นตอนๆหรือจะเว้นบ้างโดยทอสลับกับสีพื้นก็ได้ การสร้างลวดลายผ้าขิดนี้คล้ายกับการทอจก แต่ไม่ใช้วัสดุปลายแหลมเปลี่ยนเป็นไม้ค้ำ หรือ ไม้เขา มาช่วยในการสร้างลวดลาย การทอผ้าชนิดนี้ผู้ทอจะต้องใช้ความชำนาญความสามารถเป็นอย่างมาก เพราะมีการสร้างลวดลายที่ยุ่งยาก จะต้องใช้เวลา ความละเอียดประณีตมาก การใช้ผ้าขิดนี้จึงต้องใช้ในทางที่เหมาะสมและถูกต้อง ตามวัฒนธรรมการผ้าของชาวอีสานที่ยึดถือกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ใช้ในงานมงคล ทำหมอน ผ้าคลุมไหล่ ผ้าโพกหัว ตลอดจนไปถึงผ้ากราบพระ การเก็บรักษาจะเก็บในที่อันสมควร เช่น ห้วนอน บนโต๊ะ หรือแขวนไว้บนที่สูงเช่นเดียวกับธง (รุจิรา วงศ์สามารถ, 2549)

ขิด เป็นภาษาอีสาน หมายถึง สะกิด หรือจัดซ้อนขึ้น ในการทอขิดจะใช้วิธีการเก็บ ตะกอ แล้วพุ่งเส้นพุ่งพิเศษเช่นเดียวกับยก โดยมีอุปกรณ์ที่เรียกว่า "ไม้เก็บขิด" ในการเขี่ย หรือสะกิดเส้นยืนให้ยกขึ้น แล้วพุ่งกระสวยสอดเส้นพุ่งพิเศษและเส้นพุ่งเข้าไปรวดเดียว ด้วยกรรมวิธีที่ต้องใช้ไม้เก็บนี้เองจึงมักเรียกการทอว่า "เก็บขิด" มากกว่า ผลที่ได้คือ ลวดลายที่ยกตัวนูนขึ้นมาในแต่ละแถวแต่ละลายอย่างสวยงาม ส่วนใหญ่เป็นลวดลาย ช้ำ ๆ ยาวตลอดหน้าผ้า ส่วนสีสันของลวดลายที่เกิดขึ้นเป็นสีของด้ายพุ่งพิเศษ การขิดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างลวดลายของผ้าทออีสานไม่น้อยเช่นกัน ชาวอีสานโดยทั่วไปนิยมทอผ้าขิดด้วยฝ้ายเชื่อใช้ทำหมอนขิด ลวดลายขิดจะอยู่บริเวณตรงกลางของตัวหมอน เช่น ลายห่อปราสาทหรือธรรมาสัน ลายพญานาค ส่วนหน้าหมอนนิยมเย็บปิดด้วยผ้าฝ้ายสี

แดง ดังที่เราเห็นและใช้หมอนขิดกันโดยทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์นั้นมีการทอทั้งหมอนขิด ขิดหัวขึ้น ขิดตีนขึ้น สไบลายขิด และผ้าขาวม้าไหมเชิงขิด ส่วนใหญ่นิยมใช้เส้นไหมทอมากกว่าเส้นฝ้าย แต่มีประเพณีนิยมบางอย่างที่สืบทอดกันมาเกี่ยวกับการใช้ลายขิดให้เหมาะสมกับผ้า เพื่อความเป็นสิริมงคลว่าลายขิดที่ใช้สำหรับทำหมอนจะไม่นำไปทอทำอย่างอื่น ส่วนลายขิดตีนขึ้นจะไม่นำไปทอเป็นหัวขึ้น เป็นต้น (วีรธรรม ตระกูลเงินไทย, 2562)

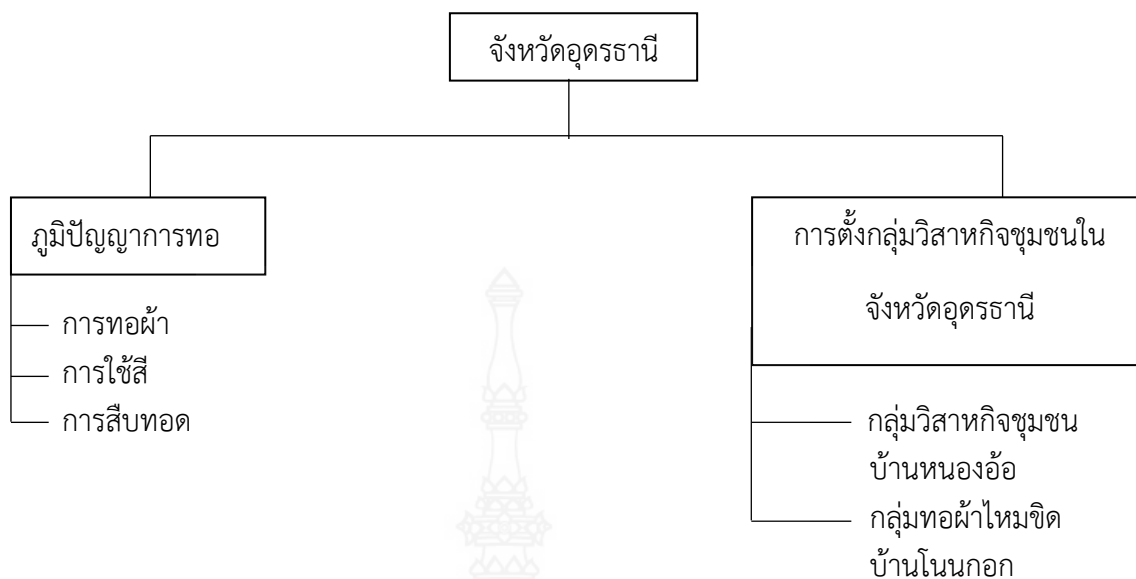

ภาพที่ 2.5 ผ้าทอไหมขิด

สรุปได้ว่า ผ้าขิด หรือผ้าทอขิด ปรากฏเทคนิคการทอขิดคือ การใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิดเส้นยืนแล้วสอดเส้นพุ่งไปตามแนวเส้นยืนที่ถูกจัดเก็บลายไว้แล้วทำให้เส้นด้ายหรือเส้นไหมเกิดลายลายนูนขึ้นตามที่ช่างทอเก็บลายไว้ ลักษณะการทอขิดที่สังเกตได้จากลายซ้ำของเส้นพุ่งที่ทอเป็นสีแนวเดียวกันอาจจะเหมือนกันทั้งผืนหรือไม่เหมือนกันทั้งผืนก็ได้แต่ในด้านแนวเส้นพุ่งนั้นลักษณะของลายจะซ้ำกันและสีเดียวกันตลอดแนวผืนผ้า การทอผ้าขิดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของของไทยโดยแท้ ดังจะเห็นได้ว่าการทอขิดมีมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผ้าขิดไหมที่มีชื่อเสียงที่ขึ้นชื่อในภาคอีสานอีกแห่งหนึ่งได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ที่มีความสวยงาม ละเอียด และเป็นที่ยึดของทุกคนทั่วไป

2.2.2 การทอผ้าไหมขิดในจังหวัดอุดรธานี

การทอผ้าไหมขิด ของกลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี มีความเป็นมาของการทอผ้าไหมขิดมาอย่างยาวนาน โดยมาสืบทอดการทอผ้าไหมขิดจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีการทอผ้าฝ้ายและผ้าไหมควบคู่กันไป และมีภูมิปัญญาการทอผ้าไหม ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ความเป็นมาของการทอผ้าไหมขิดในจังหวัดอุดรธานี

2.2.2.1 ความเป็นมาของการทอผ้าไหมขิด

ปี พ.ศ. 2525 ได้เริ่มก่อตั้งกลุ่มทอผ้าไหมขิดขึ้น ซึ่งได้รวมกลุ่มกับบ้านโนนหวาย ชื่อว่า “กลุ่มทอผ้าไหมขิด บ้านหนองอ้อโนนหวาย” โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน อำเภอหนองวัวซอได้ทำการสำรวจและรวมกลุ่มชาวบ้านผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และผู้ที่มีความสนใจในการทอผ้าไหมขิด

ปี พ.ศ. 2530 ได้มีการแยกกลุ่ม ออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านหนองอ้อ และกลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านศรีชมชื่น

ปี พ.ศ. 2542 กลุ่มทอผ้าไหมขิดได้มีการพัฒนาตลอดเรื่อยมา มีการประชาสัมพันธ์ให้กับทางภาครัฐและเอกชน จนผ้าไหมขิดได้เป็นที่รู้จักมาถึงปัจจุบันและได้รับรางวัลพระราชทานต่างๆ เป็นต้นมา ได้เป็นหมู่บ้าน OTOP และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ (ไวพจน์ ดวงจันทร์, 2560)

2.2.2.2 ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมขิด

1) ภูมิปัญญาการผลิตเส้นใยไหม

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งภูมิปัญญาด้านการผลิตวัสดุเส้นใยสำหรับการทอผ้าที่สำคัญของประเทศไทย ชาวบ้านอีสานมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานง่ายๆด้วยอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นเอง เพื่อใช้ในการผลิตวัสดุเส้นใย ทั้งเส้นใยไหมพื้นบ้านที่มีคุณภาพสูง และเส้นใยฝ้ายเส้นมือ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลักฐานผ้าอีสานโบราณของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้นแสดงให้เห็นชัดเจนว่ากลุ่มชาติพันธุ์ใดมีความเชี่ยวชาญในการใช้วัสดุเส้นใยท้องถิ่นชนิดใดในการทอผ้า บางกลุ่มก็มีทักษะทั้งเส้นใยไหมและเส้นใยฝ้าย ซึ่งบางกลุ่มมีลักษณะร่วมกันที่แสดงร่องรอยของความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มไว้ด้วย รวมทั้งชนิดเส้นใยส่งผลกระทบต่อรูปแบบเครื่องทอผ้าที่เหมาะสมกับเส้นใยนั้นๆ นอกจากนี้ผู้ประกอบการผลิตเส้นใยบางชิ้น ก็มีการประยุกต์ให้สามารถใช้งาน

ได้ร่วมกันระหว่างการผลิตเส้นใยไหมและเส้นใยฝ้าย เช่น การใช้ "กง" ปั่นฝ้าย หรือ "หลา" ปั่นฝ้าย มาใช้ในการปั่นควบตีเกลียวเส้นใยไหมหรือปั่นหลอดไหมมัดหมี เพื่อเรียงลำดับไว้ใช้ทอผ้า เป็นต้น (สิทธิชัย สมานชาติ, 2562)

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งภูมิปัญญาการผลิตเส้นใยไหมที่เก่าแก่และสำคัญของประเทศไทย ไหม คือ เส้นใยจากรังของผีเสื้อชนิด *Bombyx mori* ในวงศ์ *Bombycidae* ผีเสื้อชนิดนี้ตัวอ่อนป้อม มีขนสีขาวและสีครีมคลุมเต็มตัว ปีกมีลายเส้นสีน้ำตาลอ่อนหลายเส้นพาดตามขวาง เมื่ออยู่ในช่วงวัยอ่อนจะเป็นตัวหนอนสีขาวหรือสีครีม หนอนไหมที่เลี้ยงกันในประเทศไทยนั้นเป็นสายพันธุ์พื้นเมืองที่กินใบหม่อนเป็นอาหาร จัดเป็น "Mulberry silk" ตัวอย่างเช่น ไหมพันธุ์นางน้อย ไหมพันธุ์สำโรง ไหมพันธุ์นางลาย ไหมพันธุ์นางหงอก ไหมพันธุ์นางสีว ไหมพันธุ์นางเขียว ไหมพันธุ์นางตุ้ย ไหมพันธุ์นางเหลือง ไหมพันธุ์นางไหม ไหมพันธุ์แพงพวย ฯลฯ ส่วนพันธุ์ต้นหม่อนพื้นเมืองของไทยมีชื่อเรียกตามสภาพท้องถิ่น หรือบางที่อาจจะมีการเรียกชื่อซ้ำกัน พันธุ์หม่อนจากต่างประเทศ และพันธุ์ไทยลูกผสม พันธุ์ต้นหม่อนพื้นเมืองของไทยมีการรวบรวมไว้ ได้แก่ หม่อนน้อย หม่อนสร้อย หม่อนแดง หม่อนแก้วชนบท หม่อนไผ่ หม่อนคุณไพ หม่อนแก้วอุบล หม่อนใหญ่อุบล หม่อนตาดำ เป็นต้น ซึ่งไหมพันธุ์บ้านชนิดต่าง นั้นอาจจำเป็นต้องศึกษาต่อไปว่าสายพันธุ์ใดเหมาะสมที่จะเลี้ยงกับสายพันธุ์ต้นหม่อนแบบใดที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ทนทานต่อโรคระบาด เพื่อให้ได้คุณภาพเส้นไหมที่ดีที่สุด

การเลี้ยงไหมในประเทศไทย ให้ตัวหนอนกินใบหม่อน โดยปลูกต้นหม่อนไว้ก่อนเริ่มเลี้ยงไหมประมาณ 4-5 เดือนขึ้นไป ในบริเวณสวนครัวท้ายบ้านไม่ไกลจากบริเวณโรงเลี้ยงไหม โดยมีอุปกรณ์เลี้ยงไหม 6 ชนิด ได้แก่

ชนิดแรก กระจด เป็นไม้ไผ่สานรูปวงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณกิจกรรมอื่น เพราะอาจมีสิ่งตกค้างที่เป็นอันตรายต่อหนอนไหม โดยควรทำความสะอาดทุกครั้งก่อนและหลังการใช้งาน

ชนิดที่สอง จ่อ เป็นอุปกรณ์สำหรับให้หนอนไหมชักเส้นใยทำรัง มีทั้งที่เป็นแบบกิ่งไม้มัดรวมกัน แบบฟางข้าวมัดรวมกัน และแบบเป็น "จ่อ" ที่สานด้วยไม้ไผ่เป็นรูปวงกลมมีขดไม้ไผ่จกสานที่จัดวางวนเป็นชั้นซ้อนกัน เว้นระยะห่างเป็นช่องเล็ก ๆ ไว้ให้หนอนไหมสามารถโยงใยสาวใยไหมทำรังได้

ชนิดที่สาม ชั้นวางกระจด ทำเป็นไม้ระแนงเรียงต่อกันคล้ายกับชั้นวางของ เป็นทรงสี่เหลี่ยม แต่ละชั้นห่างกันประมาณ 60 เซนติเมตร โดยหล่อน้ำที่ขาของชั้นเพื่อกันมดขึ้นมากินหนอนไหม

ชนิดที่สี่ ผ้าคลุมกระจดและจ่อ เป็นผ้าฝ้ายขาวบางซักสะอาด หรือผ้าอื่น ๆ ที่เนื้อเรียบซักสะอาด เพื่อใช้ป้องกันความสกปรก ป้องกันนกและแมลงที่ทำลายหนอนไหม

ชนิดที่ห้า ตะกร้าใส่ใบหม่อน เป็นตะกร้าไม้ไผ่ปากกว้างล้างสะอาดไว้สำหรับใส่ใบหม่อนโดยเฉพาะ ซึ่งไม่ควรนำไปใช้งานอื่น ๆ เพราะอาจสกปรกหรือติดเชื้อโรค

ชนิดที่หก มิดและเชียง ไว้สำหรับหั่นใบหม่อนให้หนอนไหมที่เป็นตัวอ่อนกินควรล้างทำความสะอาดทุกครั้งก่อนและหลังการใช้งาน

2) การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการสาวไหมเป็นภูมิปัญญาที่โดดเด่นในการผลิตผ้าทอที่มีคุณภาพของชาวอีสาน โดยเฉพาะบริเวณส่วนอีสานตอนล่าง จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ และได้สืบทอดภูมิปัญญานี้อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเห็นได้จากหลักฐานการได้รับรางวัลการประกวดเส้นไหมของกรมหม่อนไหม เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นประจำทุกๆ ปี ซึ่งภูมิปัญญานี้มีทั้งศาสตร์และศิลป์ได้แก่ ภูมิปัญญาในการป้องกันมลพิษและแมลงที่เป็นอันตรายต่อหนอนไหม ชาวบ้านจะห้ามสูบบุหรี่หรือการเผาไหม้ อื่นๆ ใกล้เคียงโรงเลี้ยงไหม เพราะควันพิษจากการเผาไหม้จะทำให้หนอนไหมตาย และชาวบ้านยังมีภูมิปัญญาการใช้ดินเผาหล่อที่ใช้วางกระดังที่เลี้ยงหนอนไหม เพื่อป้องกันมด และใช้ผ้าขาวบางคลุมกระดังเพื่อป้องกันแมลง ภูมิปัญญาในการคัดเลือกอายุใบหม่อนเพื่อให้อาหารกับช่วงวัยของหนอนไหม ในวัยตัวอ่อนยังจำเป็นต้องใช้วิธีหั่นย่อยใบหม่อนอย่างละเอียดเพื่อให้หนอนไหมสามารถกินใบหม่อนได้ โดยตรงหนอนไหมโตขึ้นจึงไม่จำเป็นต้องหั่นใบหม่อน หนอนไหมจะสามารถกัดกินจากใบหม่อนได้โดยตรง (สิทธิชัย สมานชาติ, 2562)

ภูมิปัญญาในการกระจายสัดส่วนหนอนไหมใหม่ใน จ่อ เพื่อให้มีพื้นที่ช่องว่างในการสร้างรังใหม่ที่สมบูรณ์ไม่เกิดปัญหารังแตก รวมทั้งความรู้ในการคัดเลือกรังไหมเพื่อรักษาสายพันธุ์ที่สมบูรณ์ใช้ประสบการณ์ความชำนาญ ในการสังเกตรูปร่างรังไหม สีเส้นเส้นใย น้ำหนักเส้นใย ภูมิปัญญาด้านทักษะการผ่อนแรงการพันเกลียวเส้นไหมให้ควมเกลียวกันตั้งแต่สาวขึ้นมาเป็นเส้นไหมตลอดจนการควบคุมอุณหภูมิในหม้อสาวเส้นไหมให้ร้อนสม่ำเสมอ ด้วยการที่ต้องใช้เวลาความสามารถและทักษะเชิงช่างฝีมือในหม้อและลดเชื้อไฟ เพื่อไม่ให้น้ำเดือดจัดจนทำให้เส้นไหมละลาย จึงกล่าวได้ว่า กว่าที่จะได้เส้นไหมเพื่อนำมาทอเป็นผืน การสาวไหมจะใช้อุปกรณ์รวม เรียกว่า เครื่องพวงสาว ซึ่งประกอบด้วยหม้อดินเผาหรือหม้ออลูมิเนียม ปากหม้อเป็นทรงวงกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 10 หรือ 12 นิ้ว ที่ปากหม้อใส่โครงไม้แกะสลักหรือโครงไม้ไผ่โค้งที่มีคาน 2 ชั้น คานชั้นแรกจะเจาะรูตรงกลางเพื่อสอดเส้นไหมขึ้นมา ส่วนคานชั้นที่สอง ใส่ออกเป็นล่องกลม ๆ เพื่อตีเกลียววงเส้นไหม โดยจะพันเกลียวเส้นไหมหลายๆ รอบเพื่อให้เส้นไหมที่สาวขึ้นมาได้เกิดการพันเกลียวกันก่อนนำไปพักไว้ในกระบุง โดยกระบวนการเมื่อจะสาวไหมให้เอาฝักหรือรังไหมใส่หม้อประมาณ 30 - 50 รัง แล้วต้มน้ำให้ร้อนแล้วเอาเส้นไหมลอดรูไม้แบนที่ปากหม้อ สาวขึ้นมาพันรอก นอกจากนี้จะมีไม้เป็นง่ามยาวประมาณ 1 ศอก เรียกว่า ไม้ขึ้น (ภาษาถิ่นในอีสานตอนล่าง)

ไม้มะหีบ ภาษาถิ่นเป็นภาษาอีสานตอนบน เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สาวไหม ทำจากไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ ไม้มีขุยขน หรือเสี้ยน และจำเป็นต้องมีน้ำหนักเบา เช่น ไม้ประดู่ พุง ไม้ไผ่รวก เป็นต้น ใช้ทำหน้าที่ช่วยในการสาวไหมจะใช้มือหนึ่งสาวไหมจากรอกไปลงในภาชนะที่เตรียมไว้ อีกมือหนึ่งถือ "ไม้ขึ้นหรือไม้มะหีบ กดและเขย่ารังไหมที่อยู่ในหม้อ เพราะรังไหมนั้นจะลอยเป็นแพอยู่บนผิวน้ำร้อน ถ้าไม่กดหรือไม่เขย่าเส้นใยไหมก็จะแน่น สาวไม่ออกถึงสาวออกก็จะเป็นเส้นไหมใหญ่เกินไป การควบคุมเส้นไหมด้วยวิธีนี้จึงช่วยลดปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ภูมิปัญญาการแยกเส้นไหมที่สาวลงในกระบุงไม่ให้ติดพันกัน ด้วยการใช้เม็ดน้อยหน่า หรือข้าวสาร กวาดทราย ที่มีผิวมันลื่น โรยใส่เส้นไหมที่สาวออกมาเป็นระยะๆ ทำให้เกิดช่องว่างของเส้นไหม เมื่อแห้งตัวเส้นไหมจะไม่ติดพันกัน สามารถนำไปทอเป็นใจได้ง่ายขึ้น และเพื่อนำไปย้อมสีและทอผ้าในขั้นตอนต่อไป

เส้นไหมที่สาวได้นั้นจะมีขนาดต่างๆ กัน ซึ่งแยกได้เป็น 4 ชนิด

ชนิดแรก ไหมน้อย จัดว่าเป็นไหมที่ดีที่สุด เป็นไหมชั้นในของฝักหมอก (รังของตัวไหม) มีเส้นเล็กเนื้อละเอียดเรียบสม่ำเสมอตลอด บางคนเรียก"ไหมยอด" ไหมชนิดนี้นิยมใช้ทอผ้า โสร่ง ผ้าซิ่น ผ้าแพรเป็ยง ที่ใช้ในงานบุญ พิธีกรรม หรือทอผ้าสำหรับกลุ่มเจ้านายชั้นสูงในแดนอีสาน

ชนิดที่สอง ไหมกลาง เป็นไหมชั้นรองจากไหมน้อย เพราะมีขนาดเส้นใหญ่และหยาบกว่า บางแห่งเรียกต่างกัน เช่นไหมรวดไหมลวดไหมลวงไหมเลียนิยมใช้ทอผ้าทั่วไปที่ต้องการเนื้อผ้านุ่มหนา

ชนิดที่สาม ไหมสับหรือไหมชั้นนอก เป็นเส้นไหมที่ใหญ่ที่สุดมีเนื้อหยาบ เพราะสาวเอาเฉพาะเปลือกชั้นนอกของฝักหมอก (แล้วพักไว้เอาไปสาวไหมน้อย) ปัจจุบันชาวบ้านนิยมนำมาใช้ทอผ้าไหมเนื้อหนา หรือการทอขัด (เสริมเส้นพุ่งพิเศษ) เพื่อให้ลายผ้าดูเด่นชัด

ชนิดที่สี่ ไหมยามแลง เป็นไหมเหลือจากการสาวไหมดี ๆ ออกแล้ว จนเหลือใยที่ติดเยื่อหุ้มตัวไหม จะมีลักษณะหยาบ มักจะมี ขี้ไหม ติดเป็นปมเป็นปมอยู่มาก ถือว่าเป็นไหมคุณภาพต่ำ เพราะเส้นไหมไม่เรียบ บางเส้นไหมจะขาดต้องนำมาผูกต่อกันอย่างง่าย ๆ และหยาบ ๆ แม้จะเป็นไหมคุณภาพต่ำ แต่ก็ยังสามารถทอเป็นผ้าซิ่นและผ้าตัดเสื้อใส่เล่น หรือใส่ทำงานได้ดีกว่าผ้าฝ้าย ฉะนั้นชาวบ้านจึงยอมเสียเวลาสาวไหมชนิดนี้ไว้ใช้โดยนำเวลาวางตอนเย็นหลังจากสาวไหมดี ๆ แล้ว หรือหลังจากเสร็จงานในครัวเรือนแล้ว จึงได้ชื่อว่า "ไหมยามแลง" หรือเรียกว่า ไหมขี้กระเพย ซึ่งโดยทั่วไปคนจะไม่นับประเภทเส้นไหมรวมไหมยามแลงในรายการ เพราะวิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนไป ไม่มีคนยอมเสียเวลาสาวไหมในส่วนนี้กันแล้วในปัจจุบัน (สิทธิชัย สมานชาติ, 2562)

3) อุปกรณ์ - เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าไหมขัด (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2550) มีดังนี้

ชนิดแรก ก็ทอผ้า เครื่องทอเส้นไหมให้เป็นผืนด้วยการสอดและขัดกันของเส้นไหมแนวตั้งหรือที่เรียกว่าเส้นยืน กับแนวนอนหรือที่เรียกกันว่าเส้นพุ่งให้สลับกันไป

ภาพที่ 2.6 ก็ทอผ้า

ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ชนิดที่สอง กง เป็นเครื่องมือสำหรับใส่ไหม หรือกรอไหม กงทำด้วยไม้ไผ่ไขว้กันมีเชือกโยงจากปลายกง ทำให้นำเส้นไหมวิ่งสอดเข้าไปได้ เพื่อทำเป็นปอຍก่อนจะนำไปขึ้นคันทูก

ภาพที่ 2.7 กง
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ชนิดที่สาม หรา หรือ โน เครื่องปั่นหรือกรอไหม ทำด้วยไม้ มีขา 2 ขาฝังอยู่กับฐานไม้ ขาด้านหนึ่งยาวทะลุไปประมาณ 1 คืบ ขาอีกข้างหนึ่งทะลุไปเล็กน้อยทำให้เอียง ปั่นได้สะดวก

ภาพที่ 2.8 หรา หรือ โน
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ชนิดที่สี่ อัก ใช้เรียงเส้นได้ให้เป็นระเบียบ ไม้ให้เส้นไหมพันกัน เกิดความเสียหาย

ภาพที่ 2.9 อัก
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ชนิดที่ห้า กระสวยใช้บรรจุหลอดด้าย สำหรับทอผ้า ทำด้วยไม้รูปรางคล้ายเรือ ยาวประมาณ 12 นิ้ว หัวและท้ายเรียวแหลมเหมือนกัน ตรงกลางปล่อง มีร่องสำหรับใส่หลอดด้าย ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่ทำให้เส้นด้ายเรียงกันเป็นผืนผ้า

ภาพที่ 2.10 กระสวย
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ชนิดที่หก ฟืม ใช้แยกเส้นยืน เรียกว่า เส้นยกกับเส้นข่ม เครื่องมือทอผ้าเป็นแผงยาว มีฟันเป็นซี่ๆ คล้ายหวี สำหรับสอดเส้นด้าย ใช้กระทบให้เส้นพุ่งกระชับแน่น ขนาดของฟืมจะเรียกตามจำนวนช่องระหว่างซี่ฟืม เช่น ฟืม 1 หลบ เท่ากับ 40 ช่องฟันฟืม ถ้าฟืม 40 หลบ จะมีช่องฟืม 1600 ช่องฟันฟืม หน้าฟืมจะไม่ยาวเกินแขนทั้งสองข้าง เพื่อให้กระสวยวิ่งกลับไปมาได้สะดวก

ชนิดที่เจ็ด หลอด ใช้สำหรับใส่เส้นด้ายที่จะนำไปใส่ในช่องกลางของกระสวย

ภาพที่ 2.11 หลอด

ชนิดที่แปด หลักเพื่อ ใช้คั่นเส้นด้ายยืน

ภาพที่ 2.12 หลักเพ็ญ

ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ชนิดที่เก้า ไม้ค้ำพัน ใช้สำหรับม้วนผ้าที่ทอเสร็จแล้ว และมีส่วนสำคัญที่ทำให้เส้นด้ายยืนขึงตึงตลอดเวลา

ภาพที่ 2.13 ไม้ค้ำพัน

ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ชนิดที่สิบ ไม้เก็บขิด หรือ ไม้ดาบ ใช้เก็บลายผ้าสะกิดเส้นยืนขึ้น หนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างลวดลาย มีลักษณะเป็นแผ่นบางๆ ด้านหัวแหลม ด้านท้ายเป็นปลายตัด

ภาพที่ 2.14 ไม้เก็บขิด

ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

4) ภูมิปัญญาการย้อมสี

สีธรรมชาติได้จากต้นไม้ พืช ใบ ราก แก่น ลำต้น ดอก เมล็ด ที่เกิดในพื้นที่ เช่น สีฟ้าได้จากต้นคราม สีดำจากต้นมะเกลือ สีเขียวเหลืองเหลืองจากต้นเพกา สีแดงจากครั่ง เป็นต้น ตามคำบอกเล่าของนางสุณา ศรีบุตรโคตร ประธานกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี

ชนิดแรก สีคราม ได้จากต้นคราม นำต้นครามมาหมักกับน้ำในภาชนะถึงที่มีฝาปิด จากนั้นทำการกวนให้ใบครามแตกตัว รอให้ตะกอนนอนก้นถัง แล้วเทน้ำออก จะได้ครามที่พร้อมย้อมผ้า แล้วนำเอาเส้นไหมลงไปย้อมกับคราม

ภาพที่ 2.15 ไหมย้อมสีคราม
ที่มา: ธ นากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.16 ต้นคราม
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชนิดที่สอง สีเหลือง ได้จาก แก่นเข นำเอาแก่นเข มาผ่าเป็นชิ้นหยาบต้มกับน้ำกรองเอาน้ำ แล้วนำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีเหลือง

ภาพที่ 2.17 ไหมย้อมสีเหลือง
ที่มา: ธ นากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.18 แก่นเข
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชนิดที่สาม สีเขียว ได้จากสีเหลืองจากแก่นเข ย้อมทับคราม นำเส้นไหมสีเหลืองที่ย้อมจากเข มาย้อมซ้ำกับครามอีกครั้ง แล้วล้างออกจะได้สีเขียวเข้ม

ภาพที่ 2.19 เส้นไหมสีเขียว
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.20 การย้อมครามทับ
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชนิดที่สี่ สีแดง ได้จากตัวครั่ง นำตัวครั่งมาตำให้ละเอียด แล้วนำไปต้ม กรองเอากาก (ขี้ครั่ง) ใช้ของที่มีกรด เช่น มะขามเปียกลงไปผสมในน้ำครั่ง เพื่อให้สีติดเส้นไหมมากขึ้น

ภาพที่ 2.21 ไหมย้อมสีแดง
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.22 ตัวครั่ง
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชนิดที่ห้า สีดำจากมะเกลือ สีดำได้จากผลมะเกลือตำหรือทุบให้แตกจากนั้นนำมาต้ม กรองเอาแต่น้ำนำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีดำ

ภาพที่ 2.23 ไหมย้อมสีดำ
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.24 ผลมะเกลือ
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชนิดที่หก สีส้ม จากเม็ดคำแสด นำเม็ดคำแสดมาตำหรือทุบให้สีออก จากน้ำต้มในน้ำ แล้วกรองเอาเศษออกแล้วนำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีส้ม

ภาพที่ 2.25 ไหมย้อมสีส้ม
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.26 เม็ดคำแสด
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชนิดที่เจ็ด สีน้ำตาล ได้จาก เปลือกต้นประดู่ นำเปลือกต้นประดู่มาต้มกับน้ำแล้วกรองเอาเศษไม้ออก จากนั้นนำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีน้ำตาล

ภาพที่ 2.27 ไหมย้อมสีน้ำตาล
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.28 ต้นประดู่
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชนิดที่แปด สีชมพู ได้จากแก่นฝาง นำฝางมาผ่าเป็นชิ้นเล็กๆ ต้มในน้ำแล้วกรองเอาเศษไม้ออกจะได้น้ำย้อม นำเส้นไหมลงไปย้อม จะได้สีชมพู ทั้งนี้ความเข้มของสีขึ้นอยู่กับระยะเวลาการย้อมและความเข้มข้นของน้ำย้อม

ภาพที่ 2.29 ไหมย้อมสีชมพู
ที่มา: ธนากร จันทะดวง (2565)

ภาพที่ 2.30 แก่นฝาง
ที่มา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

5) การสืบทอดการทอผ้า

วิถีกระบวนการทอผ้าเป็นงานฝีมืออย่างหนึ่งที่ ผู้หญิงชาวอีสานจะต้องทำเป็น เข้าใจถึงกระบวนการทอผ้า นับตั้งแต่การเริ่มปลูกหม่อน เลี้ยงไหม สาวไหม ทอผ้า ตลอดจนงานบ้านใน วิถีชีวิตประจำวันของ สตรีชาวอีสานนับว่าโดดเด่นในเรื่องการสืบทอดภูมิปัญญาเฉพาะถิ่น และฝีมือ ความเชี่ยวชาญงานหัตถกรรมอย่างหลากหลาย ภูมิปัญญาอีสานเป็นงานด้านหัตถกรรมนับว่าเป็น มรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ทำให้ชาวอีสานยังคงมีการสืบทอดเป็นวิถีวัฒนธรรม ของ แม่หญิงชาวอีสานอยู่เกือบทุกหมู่บ้านจนถึงทุกวันนี้ ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อหมดหน้าทำนา ผู้หญิง ทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก” ตามองค์ความรู้ท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา เริ่มตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ การปลูก หม่อนเลี้ยงไหม และปลูกฝ้ายพันธุ์พื้นบ้านควบคู่กับการทำนาข้าว การสาวเส้นไหม การเข็นฝ้าย การ ฟอกฝ้าย ดยเส้นไหมด้วยวัสดุธรรมชาติอย่างง่าย ๆ เช่น การย้อมครั้ง ย้อมคราม ย้อมมะเกลือ และ ย้อมเขหรือแก่นประตู ทอเป็นลวดลายบนผืนผ้า โดยอาศัยเพียงมือของช่างทอและเครื่องมือการทอผ้า ที่เรียกว่า เป็นกลไกพื้นบ้านที่ประดิษฐ์ขึ้นจากความต้องการในการใช้งาน จากวัสดุต่างๆหลายชนิด หลายประเภทตามธรรมชาติในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ ออกแบบให้ใช้ได้สอดคล้องและเหมาะสมกับ ร่างกาย ใช้ความคิดสร้างสรรค์เต็มศักยภาพของตนเอง บนประเพณีและวัฒนธรรม ทำให้ผ้าทอแต่ละ ผืนบรรจุไว้ด้วยเรื่องราวของชุมชน ภูมิปัญญาหลากหลายที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน และความเชี่ยวชาญในฝีมือของช่างทออย่างเต็มภาคภูมิ แม่หญิงชาวอีสานเมื่อมีลูกสาว จะเริ่มสอนลูกสาวทอผ้า ทำ เส้นไหมที่ดีที่สุด ทอผ้าที่ดีที่สุดให้ลูกสาวไว้ผู้ใหญ่วันแต่งงาน ทำแต่เนิ่นๆ จึงมีเวลาฝึกฝนเลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมสีต่างๆ และทอผ้าที่สวยงาม (สิทธิชัย สมานชาติ, 2562)

2.2.2.3 การตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดอุดรธานี

การรวมกลุ่ม และประวัติหมู่บ้าน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมชนิด ใน จังหวัดอุดรธานี มี 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี บ้านหนองอ้อ ตั้งอยู่ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชุมชนไทย - ลาว ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของชาวอีสาน มีเขาภูพานล้อมรอบอุดมสมบูรณ์ด้วยหนองน้ำธรรมชาติ ฝนตกบ่อยดินดี

เหมาะแก่การปลูกพืชผักกินเป็นอาหารเลี้ยงชีพ รวมไปถึงการปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม มีหลายครอบครัวที่ทำการปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม บริเวณนั้นมีบ้านหนองอ้อ บ้านหนองบัวเงินส่วนที่ติดกับอำเภอหนองบัวซอ ได้แก่ อำเภอหนองแสง อำเภอหนองบัวลำภู (ปัจจุบันคือจังหวัดหนองบัวลำภู) เป็นท้องถิ่นที่มีการปลูกหม่อน - เลี้ยงไหมเป็นกันมากทำให้ได้วัตถุดิบที่จะนำมาทอผ้าไหมเป็นเส้นไหมคุณภาพดี

ชาวบ้านหนองอ้อส่วนใหญ่เล่าว่าอพยพมากเมืองหลวงพระบางแล้วจึงเคลื่อนย้ายมาอยู่อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย แล้วค่อยอพยพเคลื่อนย้ายมาอยู่ที่บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองบัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นการถาวร ต่อมามีการย้ายมาจากหลายจังหวัดเช่น ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานีมาอยู่ในหมู่บ้านนี้ด้วย กลุ่มประชากรที่ย้ายมาอยู่ที่บ้านหนองอ้อนี้ล้วนแต่มีพื้นฐานการทอผ้าอยู่แล้ว โดยเฉพาะการทอผ้ามัดหมี่และการทอ ชิด หรือ ผ้าชิด อยู่ก่อนแล้วสาเหตุที่ชาวบ้านหนองอ้อและบริเวณใกล้เคียงเกิดการทอผ้าไหมลายชิดคือ เมื่อครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถเสด็จไปกราบบังคมทูลหลวงปู่ขาว อนาลโย ที่วัดถ้ำกลองเพล อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี (ปัจจุบันคือจังหวัดหนองบัวลำภู) บนเทือกเขาภูพาน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถท่านทรงได้พบเห็นชาวบ้านที่มาเฝ้ารับเสด็จต่างสวมใส่ผ้าพื้นเมืองที่ทอด้วยผ้าลายชิดและผ้าไหมมัดหมี่ ทรงเห็นว่าชาวบ้านที่นี้มีความรู้มีทักษะในการทอผ้าลายชิดและมัดหมี่อยู่ก่อนแล้ว ถ้าเปลี่ยนจากฝ้ายมาเป็นไหมและเอาลวดลายชิดมาใช้แทนมัดหมี่คงไม่ยากนัก

โครงการศิลปาชีพพิเศษทางด้านการทอผ้าพื้นเมืองที่บ้านน้อย ถ้ำกลองเพล อำเภอหนองบัวลำภู (ปัจจุบันคือจังหวัดหนองบัวลำภู) และอำเภอหนองบัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยเสด็จพระราชดำเนิมาทรงให้คำแนะนำการทอผ้าและลวดลายของผ้า วิธีการทำ วิธีการย้อมสี อีกทั้งยังทรงรับซื้อผ้าจากชาวบ้าน สำหรับชาวบ้านหนองอ้อนั้นได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระองค์ท่านพระราชทานลวดลายผ้าให้กับชาวบ้านนำมาเป็นแบบอย่างในการทอไหมลายชิด ชาวบ้านทั้งหลายจึงเรียกผ้าลายชิดกันพระราชทานกันว่า “ผ้าไหมชิดลายสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” นับตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านหนองอ้อก็ทอผ้าไหมลายชิดกันมาอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในฤดูหนาวของทุกปีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จแปรพระราชฐานฯ ไปยังพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร ในการนี้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวบ้านทอผ้าพื้นเมืองต่างๆขึ้นพระกวัด ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ทรงพระราชทานรางวัลต่างๆให้กับผู้เข้าประกวด อีกทั้งยังทรงรับซื้อผ้าไหมของชาวบ้านอีกด้วย ชาวบ้านหนองอ้อมีหลายคนที่ได้รางวัลจากการประกวดได้เข้าเฝ้า และได้พระราชทานรางวัลจากผ้าไหมลายชิดอยู่เสมอ ส่วนผ้าที่ไม่ได้รางวัลก็นำมาขายในข้าราชการบริพารและคนที่มาร่วมงานอีกด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถนั้นทรงเป็นผู้ที่สนับสนุนและส่งเสริมการทอผ้าไหมชิดของชาวบ้านอยู่เสมอ ทั้งการให้ลายผ้าไหมชิดให้เป็นอย่างดีในการทอ และพระองค์ท่านยังรับซื้อผ้าจากชาวบ้านอีกด้วย ก่อนที่ชาวบ้านหนองอ้อ จะเริ่มการทอผ้าไหมลายชิดนั้น ชาวบ้านก็ทอผ้าพื้นเมืองกันอยู่แล้ว เช่น ผ้าโสร่ง ผ้ามัดหมี่ ผ้าขาวม้า ปลอกหมอน ผ้าห่ม เสื้อ ที่นอน ผ้าเหยียบสี่ตะกอก เข็มผ้าถุง ผ้าซิ่นหมี่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น ผ้าฝ้าย ทั้งหมดล้วนไหม จะทอเป็นผ้าพื้นและผ้าไหมมัดหมี่ เท่านั้น (สุนิสิต สุจิตานนท์ และคณะ, 2538)

สำหรับการทอผ้าไหมลายชนิดนี้ ชาวบ้านคนแรกที่เริ่มการทอคือคุณแม่สุณา ศรีบุตรโคตร เป็นชาวอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เป็นครอบครัวแรกที่ย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านหนองอ้อ เป็นผู้บุกเบิก ก่อสร้างบ้านที่นี่ โดยเมื่อก่อนมีกลุ่มสตรีของแม่สุณา ศรีบุตรโคตร เป็นกลุ่มทอผ้าฝ้าย ต่อมาในปี พุทธศักราช 2525 เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เสด็จมานมัสการหลวงปู่ขาวที่วัดถ้ำก่องเพล ในครั้งนั้นกลุ่มสตรีโดยแม่สุณา ศรีบุตรโคตร ได้ถวายผ้าไหมมัดหมี่และผ้าชนิดฝ้าย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถทรงตรัสชมว่างดงามมาก และได้ตรัสถามว่าจะใช้ไหมทอเป็นลวดลายชนิดใดหรือไม่ และได้พระกรุณาพระราชทานเส้นไหมพร้อมลายชนิดให้กลุ่มสตรีแม่สุณา ศรีบุตรโคตร ทอเป็นรายแรก ต่อมาแม่สุณา ศรีบุตรโคตรก็ได้ทอผ้าไหมลายชนิดขึ้นทูลเกล้าถวายเป็นครั้งแรก “ผ้าไหมลายชนิด” ลายแรกนั้นชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “ลายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์” เพราะเนื่องมาจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถพระราชทานให้ การทอผ้าไหมลายชนิดของชาวบ้านหนองอ้อจึงเริ่มมีนับจากนั้นเป็นต้นมา ต่อมาผ้าไหมลายชนิดหรือที่เรียกกันว่า “ลายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์” ได้รับความนิยมมากขึ้นทำให้ขยายไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านศรีชมชื่น บ้านโนนหวาย บ้านหนองบัวเงิน บางครอบครัวทอเป็นรายได้เสริมหลังจากการทำอาชีพหลักคือทำไร่ทำนา บางครอบครัวหันมาทอผ้าไหมชนิดทำเป็นอาชีพหลัก (สุนิสิต สุจิตานนท์ และคณะ, 2538)

ปี พ.ศ. 2525 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จนมัสการหลวงปู่ขาว ณ วัดถ้ำก่องเพล อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประชาชนชาวบ้านอำเภอหนองวัวซอ เมื่อทราบข่าว จึงเดินทางไปร่วมรับเสด็จ ณ วัดถ้ำก่องเพล โดยกลุ่มสตรีตำบลหนองอ้อ ได้สวมเสื้อผ้าไหมลายชนิด และในวันนั้นเองก็ได้มีท่านผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งเป็นคนสนิทของพระองค์ท่านได้มาพบกับ นางสุณา ศรีบุตรโคตร ชาวบ้านตำบลหนองอ้อ ได้สอบถามว่าเสื้อที่ใส่รับเสด็จในวันนี้สวยจัง ปลุกไหมเลี้ยงเองหรือเปล่า และก็บอกอีกว่าจะไปหาที่หมู่บ้านนะ ที่หมู่บ้านมีศาลาวัดไหม และท่านผู้หญิงได้กำหนดวัน เวลาที่จะเดินทางมาพบ” และเมื่อถึงวัน เวลา ที่กำหนดไว้ ท่านผู้หญิงก็ได้เดินทางมาตามที่ได้นัดหมายไว้ โดยให้เรียกชาวบ้านมาพบ และให้ตั้งกลุ่มผ้าไหมลายชนิด แล้วบอกว่าจะเอาไหมหลวง มาให้ทำคนละ 2 กิโลกรัม เมื่อทอผ้าไหมลายชนิดเสร็จแล้วให้นำมาถวายเมื่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมานมัสการ หลวงปู่ขาว ณ วัดถ้ำก่องเพล อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ในปีหน้า คุณแม่สุณา ศรีบุตรโคตร ได้ฝึกหัดทอ หมอนชนิด ผ้าขาวม้า ผ้าถุงมัดหมี่ เอาไว้ใช้ในบ้าน โดยการเรียนรู้จากมารดา และ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ รัชกาลที่ 9 ได้พัฒนาให้ข้อคิดจากการทอผ้าฝ้าย มาใช้เป็นเส้นไหมแทน เป็นผ้าชนิดใหม่ พร้อมส่งเสริม ใครทอสวยงามก็ได้รับรางวัล แม่สุณาได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ 1 ประเภท ผ้าไหมชนิด จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ รัชกาลที่ 9 ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จ.สกลนคร เป็นประจำทุกปี จึงมีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ คุณแม่สุณา ศรีบุตรโคตร ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าชนิดใหม่ จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ รัชกาลที่ 9 ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จ.สกลนคร เป็นประจำทุกปี จึงทำให้มีแรงบันดาลใจในการทอผ้า (สำนักงานกระทรวงวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี, 2561)

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มทอผ้าไหมชนิด บ้านโนนกกอก แต่เดิมเป็นกลุ่มหนึ่งของบ้านหนองนาคำ ซึ่งมีกลุ่มคนจากจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดชัยภูมิ อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และประเทศลาว เข้ามาก่อตั้งบ้านเรือน เมื่อปี พ.ศ. 2397 ได้นำเอาวัฒนธรรมผ้าทอในถิ่นนั้นเข้ามาด้วย

ในปี พ.ศ. 2547 ทางราชการได้มีการแบ่งแยกหมู่บ้าน จากบ้านหนองนาคำ ตั้งเป็นหมู่บ้านโนนกกอก ชาวบ้านโนนกกอกมีฝีมือการทอผ้าแต่ดั้งเดิม มีลายผ้าทอที่มีเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวทอไว้ใช้ในครัวเรือนและทางพุทธศาสนา ไม่ได้มีการไว้เพื่อจำหน่าย ในปัจจุบันพบว่าคนรุ่นใหม่ไม่มี การทอผ้าไว้ใช้เอง วัฒนธรรมการทอผ้าได้เลือนหายไป ในปี พ.ศ. 2565 นายอภิชาติ พลบัวไข หรือครูตัน ซึ่งเป็นลูกหลานชาวบ้านโนนกกอก ได้นำการทอผ้าจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านโนนกกอกจากผู้สูงอายุในหมู่บ้านและในตำบลหนองนาคำ และได้ทดลองการทอผ้าแบบโบราณจนเกิดความชำนาญ โดยได้เริ่มทอ ผ้าย้อมสีธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น เปลือกไม้ใบไม้ต่างๆที่มีในหมู่บ้าน เทคนิคการทอจากปกติ 2 ตะกอ เป็น 3 และ 4 ตะกอ ในปัจจุบันเป็นที่ชื่นชอบและนิยม จึงได้เกิดแนวคิดจัดตั้งกลุ่มเพื่อขยายงานทอผ้าให้กว้างขวางขึ้น ที่สำคัญจะได้สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน การประยุกต์ขิดลายนาคซึ่งเป็นลายขิดดั้งเดิมในท้องถิ่นผสมกับกนกประตูปุโบสถวัดหนองนาคำ ลายขอเล็บแมว และลายขอขิดเกียง ซึ่งเป็นลายดั้งเดิมของบ้านโนนกกอก มาผสมผสานและออกแบบลายใหม่ โดยนำสายบัวแดง ดอกบัวแดง และเกสรบัวแดง มาย้อมเส้นไหมที่ใช้ทอ ซึ่งดอกบัวแดงที่นำมาย้อมเกิดขึ้น ในลำห้วยเชียงรวงที่ไหลผ่านหมู่บ้านโนนกกอก ซึ่งจะออกดอกทั้งปี จึงทำให้เกิดเป็นที่มาของชื่อลวดลายของ “ผ้าขิดไหมลายสายธารนาคเชียงรวง” ผ้าไหมขิดหรือผ้ามัดหมี่ เป็นผ้าย้อมจากสีธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์มีภูมิปัญญาเก่า คั้นคว่ำไว้คือ สีแดงจากครั่ง และสีเหลืองจากเปลือกมะม่วง ส่วนสีทองที่คิดค้นขึ้นใหม่คือสีจากดอกบัวแดง การย้อมจากบัวแดง จะนำส่วนของบัวแดงแต่ละส่วนมาแยกต้มแล้วเคี่ยวให้สีออกจากแต่ละส่วนที่นำมาใช้ จากนั้นนำไหมลงไปย้อม ก็จะได้สีทองสวยงามมาจากดอกบัวแดง เป็นสีธรรมชาติที่ไม่ต้องใช้สารเคมีใด ๆ ทั้งสิ้น สามารถย้อมได้ทั้งร้อนและเย็น การย้อมเย็นก็จะได้กลิ่นหอมของดอกบัวแดงและย้อมได้ทั้งเส้นไหมและ เส้นฝ้าย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี, 2561)

สรุปได้ว่าการตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดอุดรธานี มีสองกลุ่มใหญ่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันอย่างมากได้แก่ กลุ่มแรกคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิดขิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ และแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยออกมาอีก คือ กลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านหนองอ้อ โดย บ้านที่ 1 เป็นประธานกลุ่ม กลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านศรีชมชื่น โดย บ้านที่ 2 กลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านศรีชมชื่น โดยบ้านที่ 3 และกลุ่มทอผ้าไหมลายขิดบ้านศรีชมชื่น โดยบ้านที่ 4 โดยมีลายเอกลักษณ์คือ ลายกาบชบา ลายน้อยสมเด็จจ ลายเครือ ลายดอกแก้ว ลายกาบชบา ลายมรดก ลายดอกพิกุล ลายนายก ลายแดงโม เป็นต้น และกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มทอผ้าไหมขิดบ้านโนนกกอก โดยบ้านที่ 5 เป็นประธานกลุ่ม ซึ่งมีเอกลักษณ์ คือ ลายนาคเชียงรวง ย้อมสีไหมจากดอกบัวแดง

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

การทอผ้าไหมชนิดในจังหวัดอุดรธานี สามารถจำแนกได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ความ เป็นมาของลวดลายผ้าไหมชนิด ประเด็นที่สอง ความเชื่อเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมชนิด และประเด็นที่สาม ประเภทของลวดลายผ้าไหมชนิด ดังนี้

ภาพที่ 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมชนิดในจังหวัดอุดรธานี

2.3.1 ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสานนั้น มีความ คล้ายคลึงและแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการทอ การใช้สี ลักษณะกระบวน ลาย และลวดลายของผ้าทอโดยประกอบไปด้วยความเชื่อที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ความชำนาญ บวกกับประสบการณ์ที่สะสมและการยอมรับ ตลอดจนรากเหง้าของวัฒนธรรมดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้เป็น เหตุปัจจัยหลักที่สำคัญทำให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ (วีระธรรม ตระกูลเงินไทย, 2562) เมื่อกล่าวถึง ภาคอีสาน ผ้าทอที่ทำให้หลายคนรู้จักเป็นลำดับต้นๆ นั่นคือ ผ้าไหมชนิด ขิดถือว่าเป็นขั้นตอนการทอผ้า ที่ซับซ้อนกว่าผ้าธรรมดาทั่วไป ขิด เป็นคำเรียกตามกระบวนการทอผ้า โดยผู้ทอจะใช้เก็บขิดสะกิดเส้น ยืนขึ้น เพื่อที่จะพุ่งเส้นพุ่งพิเศษเข้าไป แล้วเส้นพุ่งนั้นจะทำให้เกิดลายตามที่ได้เก็บขิดไว้ ผ้าขิด ถือว่าเป็นผ้าพื้นเมืองของภาคอีสาน มีหลายจังหวัดที่ทอและ มีความแตกต่างกันออกไป นิยมทอใน กลุ่มชาติพันธุ์ ไทย-ลาว ในสมัยโบราณผ้าขิดถือว่าเป็นของสูง จึงนิยมทำใช้ในพระพุทธศาสนา นิยมทำ เป็นหมอน ที่เรียกกันว่าหมอนขิด แต่ในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปการทอผ้าขิด ทำได้หลากหลายยิ่งขึ้น

2.3.2 ความเชื่อในการทอผ้าขิด การทอผ้าขิดในอดีตจะทอใช้กับพระพุทธศาสนาเท่านั้น เช่นทอ เป็นผ้าห่อพระคัมภีร์ถวายพระ หรือ ทอเป็นหมอนสำหรับถวายพระภิกษุสงฆ์ ต่อมาชาวบ้านก็เชื่อกันว่า ผ้าที่ทอด้วยลวดลายขิดที่ถวายพระนั้นเป็นของมงคล จึงทำเป็นหมอนนั้นมาหนุนนอนใช้ใน ชีวิตประจำวัน แต่อย่างไรก็ตาม ผ้าขิดนั้นก็ถือว่าเป็นผ้าชั้นสูง โดยปกติแล้วจะทอใช้ในร่างกายส่วนบน จะไม่นิยมใช้ผ้าขิดในส่วนล่างจากเอวลงมา แม้แต่การทอขิดที่ตกแต่งในดินชั้นในอดีตนั้นก็จะเป็นขิด ที่ไม่เป็นลวดลายที่วิจิตรซับซ้อน แต่เป็นลวดลายการทอที่ง่ายๆใช้ไม้เก็บขิดเพียง 4 - 5 ไม้เท่านั้น แต่ ในปัจจุบันนี้ความเชื่อเหล่านี้ก็หายไปได้ถูกพัฒนาด้วยสังคมสมัยใหม่ และความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไป ตามคำบอกเล่าของบ้านที่ 2 ประธานกลุ่มกลุ่มเกษตรกรทอผ้าไหมชนิดบ้านศรีชมชื่น หมู่ 3 ตำบลหนอง อ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และบ้านที่ 4 กลุ่มทอผ้าไหมลายขิด

ภาพที่ 2.31 หมอนขิด

2.3.3 ประเภทของลวดลายผ้าไหมขิด แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้
 ประเภทที่แรก ลวดลายพันธุ์ไม้ เป็นการสร้างลวดลายโดยการนำเอารูปแบบของพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลาย ได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายสร้อยใบบุญ ลายดอกจันทร์ ลายดอกพันมหา ลายดอกกุหลาบ ลายดอกมะลิ ลายหมากนัต หรือสั้ปะรดในภาษากลาง ลายดอกแก้ว และลายดอกชบา

ภาพที่ 2.32 ขิดลายดอกไม้
 ที่มา: ทรงพันธ์ วรรณมาศ (2534)

ประเภทที่สอง ลวดลายสัตว์ เป็นการสร้างลวดลายโดยการนำเอารูปแบบของสัตว์ใกล้ตัว
รูปแบบตัวสัตว์ในความเชื่อ ได้แก่ ลายนาค ลายแมงกอดหรือแมงป่องในภาษากลาง ลายรังผึ้ง ลายม้า
ลายช้าง ลายหงส์ และลายแมงมุม

ภาพที่ 2.33 ขิดลายสัตว์

ที่มา: ทรงพันธ์ วรรณมาศ (2534)

ประเภทที่สาม ลวดลายสิ่งของเครื่องใช้ เป็นการสร้างลวดลายโดยการนำเอารูปแบบสิ่งของใกล้ตัวที่พบเห็นของสิ่งของเครื่องใช้ หรือสิ่งของที่อยู่รอบข้างที่อยู่ในการดำเนินวิถีชีวิตมาเป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลาย เช่น ลายขอเครือ ลายธรรมมาสน์ ลายขอหลง และลายกระจ๊ะหรือต่างหูในภาษากลาง

ภาพที่ 2.34 ขีดสิ่งของเครื่องใช้
ที่มา: ทรงพันธ์ วรณมาศ (2534)

ประเภทที่สี่ ลายเบ็ดเตล็ด เป็นการสร้างลวดลายโดยการประยุกต์ลวดลายต่าง ๆ ทั้งที่มีความหมายด้านความเชื่อ และที่เป็นนามธรรมมาเป็นแนวคิดในการออกแบบ เช่น ลายดาวกระจาย ลายสิงห์ดอกพวง ลายหัน ลายเครือช้องช่อ ลายขิตตา ลายดาวจุ่ม และลายหีบาศรี

ภาพที่ 2.35 ขิดลายเบ็ดเตล็ด
ที่มา: ทรงพันธ์ วรณมาศ (2534)

2.3.1 ลวดลายผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี

ลวดลายผ้าของบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นลวดลายที่สร้างชื่อเสียงให้ชุมชน ได้แก่ ลายกาบชบา ลายน้อยสมเด็จ ลายเครือ ลายดอกแก้ว ลายกาบชบา ลายมรดก ลายดอกพิกุล ลายนายก และลายแตงโม ดังนี้

ภาพที่ 2.36 ลายชนิดบ้านหนองอ้อ

ที่มา: สุนิสิต สุขิตานนท์, และคณะ (2538)

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าเปียงจังหวัดอุดรธานี

ผ้าเปียงหรือผ้าสไบ คือผ้าที่ใช้เฉลียงบ่า หรือห่มเฉลียงทับบนเสื้ออีกชั้นใช้ในงานโอกาสสำคัญ งานบุญประเพณี ต่าง ๆ เช่น บุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่ง บุญเวสแห่กัณฑ์หลงกัณฑ์หลอน บุญกฐิน บุญบวชนาค มีสีสันลวดลายที่ต่างกันไป และมีขนาดความยาว 1วา หรือ 1 วาเศษ

2.4.1 ความหมายของผ้าเปียง

ผ้าสไบ ตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ผ้าคาดอกผู้หญิง (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2554)

ผ้าสไบในภาษากลาง หรือ ผ้าเปียงในภาษาอีสาน เป็นผ้าที่ใช้สำหรับพาดบ่า หรือ เฉียงบ่า บางครั้งเรียกผ้าสไบ เช่นกัน ผ้าเปียงทอขึ้นด้วยฝ้ายและไหม สร้างลวดลายด้วยการทอขิดและจก เป็นหนึ่งวัฒนธรรมของชาวอีสานที่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้หญิงถือเป็นเครื่องแต่งกายที่สำคัญ แสดงให้เห็นถึงสภาพเรียบร้อย เป็นภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมการทอของชาวอีสาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ลักษณะลวดลายของท้องถิ่นเดิมของอีสาน ที่มีมาแต่โบราณของชาวอีสานผ้าทอผ้าสไบลายขิดถือเป็นผ้าที่มีความงดงาม มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งในอดีตการทอผ้าเป็นการทอเพื่อใช้ในครัวเรือนและใช้ในพิธีต่าง ๆ เช่นทอเพื่อใช้ในงานบุญพิธีในการแต่งงานงานบุญขึ้นบ้านใหม่ บุญกฐิน บุญเวส เป็นต้น การทอผ้าสไบลายขิด ต้องอาศัยความชำนาญ และมีชั้นเชิงด้านฝีมือสูงกว่าการทออย่างอื่น ๆ เพราะทอยากมีเทคนิคการทอที่ซับซ้อนกว่าการทอผ้าธรรมดา เช่น การทอผ้ามัดหมี่ ต้องใช้เวลาความอดทน และความละเอียด มีกรรมวิธีการทอยุ่งยาก (ชญาภา บุตรแสน และคณะ, 2564)

ภาพที่ 2.37 การเปียงผ้าเฉียงบ่า

ผ้าเบี่ยง เป็นผ้าที่ให้ห่มเฉียงพาดป่าใช้ในพิธีงานบุญต่างๆ ใช้ในงานพิธีมงคลทุกชนิด เช่น งานแต่งงาน งานบุญผะเหวดเทศมหาชาติ งานบุญกุฐิน บุญเข้าพรรษา ออกพรรษา งานบวช งานสรอง กรานต์ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลวันที่ 1 ตุลาคม 2565 กลุ่มเกษตรกรทอผ้าไหมชนิดบ้านศรีชมชื่น หมู่ 3 ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยบ้านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า ผ้าเบี่ยงชนิดนั้นเริ่มจะสูญหายแล้ว เพราะเนื่องจากทอผ้าไหมชนิดส่งศิลปาชีพ เริ่มมาตั้งแต่ปี 2525 ที่มีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น จากมาก็ได้ทอผ้าชนิดใหม่กันอย่างต่อเนื่องและถือเป็นช่วงที่ได้รับความนิยมมากในขณะนั้น ส่วนลายที่อยู่ในผ้าเบี่ยงบ้านที่ 1 ได้บอกว่า เป็นลายที่ได้มาจากบรรพบุรุษที่มอบไว้ให้ คือลายที่อยู่ตรงหน้าหมอนชนิด แล้วนำลายต่างๆที่มีมาประยุกต์ต่อยอดแตกลายใหม่ๆออกมา ลายเก่าลายดั้งเดิมนั้นไม่มีเขียนไว้เป็นลายลักอักษร แต่ให้ความจำและบอกกันปากต่อปาก ดังนั้นลายที่ยืนยันความเป็นลายดั้งเดิม ลายเก่าแก่ จึงปรากฏอยู่ในหน้าหมอนชนิด ดังภาพที่ 2.38

ภาพที่ 2.38 ลวดลายหมอนชนิด

2.4.2 ขนาดของผ้าเปียง

ขนาดของผ้าเก่าดั้งเดิมนั้นไม่มีขนาดที่เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ทอว่าจะมีฟืมขนาดไหนบ้าง บางพื้นที่บางบ้านก็หดย้อมฟืมกันไปทอ ส่วนความยาวขึ้นอยู่กับสรีระของผู้ใช้ เช่น ผอม อ้วน หรือตัวใหญ่ตัวสูงแคไหน จะมีฟืม 8 หลบ ได้ผ้าหน้ากว้าง 40 เซนติเมตร 10 หลบ ได้ผ้าหน้ากว้าง 50 เซนติเมตร 12 หลบ ได้ผ้าหน้ากว้าง 50 เซนติเมตร 14 หลบ ได้ผ้าหน้ากว้าง 70 เซนติเมตร ตามคำบอกเล่าของบ้านที่ 2 10 ตุลาคม 2565 และบ้านที่ 3 และบ้านที่ 4 เล่าว่า หลักของผ้าทอ มีดังนี้ 2 เส้นเป็น 1 คู่ 4 คู่เป็น 1 ความ 10 ความเป็น 1 หลบ 1 หลบจึงเท่ากับ 80 เส้น

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเลือก ขนาดของผ้าเปียงที่ใช้กันโดยทั่วไป ใช้ฟืม 12 หลบ ทอออกมาแล้วผ้าจะได้ความกว้างอยู่ที่ 50 เซนติเมตร ความยาวนั้น 2.50 เมตร เป็นขนาดที่พอดี ไม่เล็กไม่เล็กใช้เปียงพันคอ กลุ่มไหล่ ก็ได้

ตัวอย่าง ผ้าเปียงเก่าดั้งเดิม ที่พบในอีสานจะเห็นได้ว่ามีขนาดความกว้างและความยาวที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของหน้าฟืมที่ใช้ทอ มีรูปแบบดังนี้

ภาพที่ 2.39 ผ้าเปียงแบบที่ 1

ภาพที่ 2.40 ผ้าเปียงแบบที่ 2

ภาพที่ 2.41 ผ้าเบี่ยงแบบที่ 3

ภาพที่ 2.42 ผ้าเบี่ยงแบบที่ 4

ภาพที่ 2.43 ผ้าเบี่ยงแบบที่ 5

ภาพที่ 2.44 ผ้าเยี่ยงแบบที่ 6

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้า

การออกแบบลวดลายผ้ามีความหมายการออกแบบลวดลายผ้า แหล่งที่มาแนวคิดในการออกแบบ และหลักการออกแบบลวดลายผ้า ดังนี้

2.5.1 ความหมายการออกแบบลวดลายผ้า

การออกแบบลวดลาย เมื่อศึกษาย้อนไปในอดีต พบว่ามีการค้นพบลวดลายตั้งแต่สมัยหินกลาง คือ ประมาณ 8,000 ปีมาแล้ว โดยพบลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาที่ถ้ำผี จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นลวดลายตาข่าย และลวดลายเชือกทาบบนเครื่องปั้นดินเผา และมีการค้นพบลวดลายผ้าไทโบราณ ในสมัยหินใหม่ ได้แก่ ลวดลายจุดไขปลาเรียงกันเป็นแถว จากภาพคนสวมเสื้อคูมยาว ลวดลายประดับเป็นจุด ๆ ลวดลายสลับฟันปลา ลวดลายมะลิเลื้อย ลวดลายบัง ลวดลายใบไม้ ที่ถ้ำผีหัวโต จังหวัดกระบี่

2.5.1.1 การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนกำหนดขั้นตอนในการสร้างงานอย่างเหมาะสม สวยงาม เพื่อประโยชน์ใช้สอยในรูปแบบต่าง ๆ การกำหนดความนึกคิด (Idea) ตามประเภทและวัตถุประสงค์ในการสร้างผลงาน โดยสอดคล้องกับคุณสมบัติของวัสดุที่นำมาใช้ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของเดิมที่มีอยู่แล้วให้เกิดความแปลกใหม่ สวยงามและมีประโยชน์ใช้สอยมากยิ่งขึ้นการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ โดยไม่ลอกเลียนแบบของเดิมที่มีอยู่ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น การแสดงออกซึ่งความคิดแปลกใหม่ เพื่อประโยชน์ใช้สอยและความสวยงาม ตามวัตถุประสงค์ของการสร้างผลงานในแต่ละประเภท (พินาลิน สาริยา, 2549)

2.5.1.2 ลวดลาย หมายถึง การกำหนดองค์ประกอบให้เกิดเป็นภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างผลงาน การนำองค์ประกอบในการสร้างผลงาน มาจัดวางอย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยและความงาม กำหนดรูปแบบของจุด เส้น รูปร่าง รูปทรง และสี ให้เกิดความคิดแปลกใหม่ ให้สอดคล้องกับสิ่งของเครื่องใช้ประเภทต่าง ๆ โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย การนำ

องค์ประกอบในการสร้างงาน ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสวยงาม และเกิดประโยชน์ใช้สอยตามวัตถุประสงค์ (พินาลิน สาริยา, 2549)

จากความหมายของการออกแบบ (Design) และลวดลาย (Decorative) เมื่อวิเคราะห์แล้ว จะเห็นได้ว่า การออกแบบลวดลาย หมายถึง การกำหนดความนึกคิด (Idea) ด้วยจุด เส้น รูปทรง รูปทรง และสี เพื่อสร้างสรรค์ผลงานประกอบการสร้างผลงานประเภทต่าง ๆ ให้เกิดรูปแบบใหม่ ตามสมัยนิยม สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย และความงามตามวัตถุประสงค์ของการสร้างผลงานประเภทนั้น ๆ (พินาลิน สาริยา, 2549)

2.5.2 แนวคิดในการออกแบบ

2.5.2.1 ลวดลายที่เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ หมายถึง การที่ได้แรงบันดาลใจมาจากสิ่งมีชีวิตรอบตัว เช่น นก คน ต้นไม้ ดอกไม้ ใบไม้ ปู ปลา และการได้แรงบันดาลใจจาก ก้อนดิน ก้อนหิน แม่น้ำ ลำคลอง ดังที่กล่าวมามีรูปลักษณะ ขนาด สี สีน ที่ต่างกัน ซึ่งเป็นรูปแบบธรรมชาติ ที่ผู้ออกแบบได้รับแรงบันดาลใจแล้วถ่ายทอดออกมาได้เหมือนจริง ตามสภาพความเป็นจริงของสิ่งนั้นๆ

2.5.2.2 ลวดลายดั้งเดิมที่มีอยู่แล้ว นำมาปรับปรุงและพัฒนาด้วยเทคนิคต่างๆ หมายถึง การได้ความคิดจากรูปแบบลวดลายที่มีอยู่แล้ว นำมาดัดแปลง ตัด ต่อ แต่ง หรือเพิ่มเติมด้วยเทคนิคต่างๆ ที่ตัวเองถนัดหรือใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้เข้ากับรูปลักษณะของงานที่ผู้ออกแบบกำหนดขึ้นไว้ เพื่อให้มีรูปแบบที่แปลกใหม่ออกไปอีก ด้วยวิธีการคงความหมายของรูปแบบเดิมเอาไว้ เพียงแต่เปลี่ยนให้สีสันทันใหม่ และอีกวิธีคือการเปลี่ยนตำแหน่งหรือโยกย้ายลวดลาย จากโครงสร้างลวดลายเดิมพร้อมการการแต่งสีสันทันใหม่ให้แปลกไปจากเดิม เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ทำให้เกิดลวดลายใหม่

2.5.2.3 ลวดลายที่เกิดจากเอกลักษณ์ในท้องถิ่น หมายถึงการนำเอารูปแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น นำมาออกแบบลวดลาย เช่น ต้นไม้ เมื่อเห็นก็จะบอกว่าเป็นลวดลายลักษณะของจีน ลายดอกซากุระ ก็รู้ว่าเป็นลวดลายลักษณะของญี่ปุ่น ต้นองุ่นและใบ ก็จะมีรูปร่างลักษณะในแถบยุโรป และลายนก ลายรวงข้าว ก็จะมีรูปร่างลักษณะลายไทย เป็นต้น

2.5.2.4 ลวดลายที่เกิดจากรูปทรงเรขาคณิต ปัจจุบันโลกของเราเจริญขึ้นไปมาก การเดินทางข้ามทวีปเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ระหว่างชนชาติย่อมมีการแลกเปลี่ยนผสมผสานกันได้ นักออกแบบจึงมีความคิดความสามารถที่เป็นความคิดอิสระได้โดยแท้จริง ดังนั้น ลักษณะลวดลาย สี สัน รูปแบบจึงมีอย่างกว้างขวางกว่าแต่ก่อน ไม่มีการจำกัดขอบเขตว่า ต้องเป็นรูปแบบที่ตายตัว อาจจะเป็นความคิดจากแหล่งที่ให้อิทธิพลต่อการมองเห็นด้วยสายตา จนเกิดการค้นคว้าแล้วสร้างขึ้นมาเรียกว่า การสร้างแบบรูป เช่น รูปทรงเรขาคณิตที่หมายถึงเส้นที่ประกอบกันเป็นรูปหลายเหลี่ยม รูปวงกลม วงรี เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นตัดกัน เป็นต้น นำมาจัดเป็นกลุ่มมีระยะห่าง ช่องว่างที่พอดี ทำให้เกิดความสวยงาม และระบายสีสันทันให้เกิดความกลมกลืนมีความสมดุลกันอย่างลงตัว ซึ่งรูปแบบลักษณะเหล่านี้ทำให้ทราบกันดีว่าเป็นการตัดทอนรูปทรงมาจากธรรมชาติ เพราะเป็นการผสมผสานกันทางความคิด ของนักออกแบบ (จิรเดช สวัสดิ์พานิชย์, 2556)

2.5.3 หลักการออกแบบลวดลายผ้า

องค์ประกอบของหลักการออกแบบ มีดังนี้

2.5.3.1 ความเป็นหน่วย (Unity) ผู้ออกแบบควรคำนึงถึงงานทั้งหมด โดยให้เป็นกลุ่มก้อน หรืออยู่ในหมวดที่มีความสัมพันธ์เดียวกันทั้งหมดของงานนั้นแล้วพิจารณาส่วนอื่น ๆ ที่แยกย่อยลงไป ตามลำดับโดยใช้หลักเดียวกัน

2.5.3.2 ความถ่วงหรือสมดุล (Balancing) ความคิดในงานที่ในแง่ของความรู้สึกสมดุล โดยมีหลัก 3 ประการ คือ

1) ความสมดุลในความเท่ากัน (Symmetry Balancing) มีลักษณะที่ให้ความรู้สึกเท่ากัน ซ้าย-ขวาบน-ล่าง เป็นต้น โดยความสมดุลนี้ดูและเข้าใจได้โดยง่าย

2) ความสมดุลในความไม่เท่ากัน (Non symmetry Balancing) มีลักษณะสมดุลในตัวเองโดยที่ไม่จ ว่าเป็นต้องเท่ากัน แต่ในด้านความรู้สึกเกิดการสมดุลในตัวการ โดยผู้ออกแบบจะต้องลองประเมินด้านความรู้สึกของผู้พบเห็น ซึ่งอาจเป็นความสมดุลที่เกิดในลักษณะที่แตกต่างกันได้ เช่น สมดุลด้วยผิวสัมผัส (Texture) ด้วยแสงเงา (Shade) หรือสี (Color)

3) จุดศูนย์ถ่วง (Gravity Balancing) ในวัตถุสิ่งของที่จะต้องใช้การทรงตัวเป็นข้อควรคำนึงถึงอย่างยิ่งต่อการออกแบบ ได้แก่ แสดงความรู้สึกถึงความมั่นคงแข็งแรงหรือไม่โยกเอียง โดยต้องระมัดระวังให้มาก

2.5.3.3 ความสัมพันธ์ทางศิลปะ (Relativity of Arts) นอกจากต้องใช้หลักการและเหตุผลทางด้านกายภาพและประโยชน์ใช้สอยแล้ว การออกแบบยังมีเรื่องของความงาม การมองเห็น และสัมผัส ฯลฯ โดยมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับรายละเอียดตามหลักการทางสุนทรียศาสตร์และศิลปะ ดังนี้

1) การเน้นหรือจุดสนใจ (Emphasis or Centre of interest) เป็นการเน้นจุดประทับใจในแก่ผู้ชม ซึ่งมีข้อบอกล่าวเป็นความรับรู้ร่วมกับศิลปวัตถุนั้น โดยเป็นความรู้สึกที่ผู้สร้างพึงพยายามให้เกิดขึ้นเสมอ

2) จุดรอง (Subordinate) เป็นจุดสำคัญรองจากจุดเด่นที่เน้นในงานไปตามลำดับขั้นทำให้เกิดความลดหลั่นต่องานออกแบบ โดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

2.1) จังหวะ (Rhythm) เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ในด้าน จังหวะ ระยะเวลา ความถี่ทางภายในตัวเองหรือกับสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้าน เส้น สี แสงเงา การตกแต่ง ที่ส่งผลต่อด้านความงาม

2.2) ความต่างกัน (Contrast) ปัจจุบันผู้ออกแบบนิยมมองหา เพื่อทำให้เกิดการขัดกัน ซึ่งจะส่งผลให้งานไม่น่าเบื่อเพราะเป็นความรู้สึกที่ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวภายในงานหรือต่อสภาพแวดล้อม

2.3) ความกลมกลืน (Harmonies) นำภาพรวมทั้งหมดมาพิจารณา ในบางรายละเอียดแม้ว่าชิ้นงานจะใช้สี ผิวสัมผัส เส้นสายตัดกัน แต่โดยภาพรวมของบรรยากาศไม่เกิดผลเสียหาย ยอมรับได้ว่ามีความกลมกลืนในส่วนรวม (ฐปนัท แก้วปาน และคณะ, 2563)

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไวพจน์ ดวงจันทร์ และ จุฑามาส ทรายแก้ว (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสัมพันธภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการสร้างภาพยนตร์โฆษณา จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาสัมพันธภาพระหว่างผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี 3) เพื่อสร้างภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการจำนวน 85 คน และผู้นำชุมชน 7 ชุมชน จำนวน 35 คน การศึกษาแบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกลักษณ์ของชุมชน โดยสำรวจความต้องการในเขตพื้นที่กลุ่มประชากร คือกลุ่มผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการกับศูนย์พัฒนาความเป็นเลิศด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอ STUCDIT จังหวัดอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) ระยะที่ 2 ศึกษาสัมพันธภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี และวัฒนธรรมท้องถิ่นท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง Focus Group Interview จากกลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 3 สร้างภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี โดยการนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์แล้วสร้างเรื่องราวโดยถ่ายทอดผ่านสื่อภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี ระยะที่ 4 ศึกษาความพึงพอใจในภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ จังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ย \bar{X} SD และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า 1) เอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือจังหวัดอุดรธานี พบว่า มีเส้นใย 2 ประเภท คือ ไหมและฝ้าย ใช้เทคนิคการทอ 2 ลักษณะ คือ มัดหมี่และขีด ซึ่งย้อมด้วยสีธรรมชาติและสีเคมี ทอด้วยกี่โบราณและกึ่งระตุกการนำธรรมชาติที่มีในชุมชนมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายพิธีกรรมความเชื่อ สะท้อนผ่านลวดลายพญานาค และวิถีชีวิตความเป็นไทยพวนนำมาถ่ายทอดผ่านผ้าทอมือ 2) สัมพันธภาพระหว่างผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี การทอผ้าถือเป็นชีวิตของหญิงชาวอีสานที่ทอไว้ใช้ในครัวเรือนมาแต่อดีต โดยถือว่าเป็นงานจำเป็นของผู้หญิงอีสานที่ต้องเรียนรู้และปฏิบัติให้ชำนาญ และเป็นเครื่องบ่งบอกว่าผู้หญิงคนนั้นมีความเหมาะสม มีคุณสมบัติความพร้อมที่จะสามารถออกเรือนได้ การทอผ้าจึงสะท้อนสัมพันธภาพระหว่างชาวอีสานกับธรรมชาติที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการคิดค้นผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในการผลิตเครื่องนุ่งห่ม 3) การสร้างภาพยนตร์โฆษณาส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มีการรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้ในการผลิตภาพยนตร์โฆษณา Preproduction การโฆษณาที่ดำเนินการเกี่ยวกับผ้าทอ การผลิตสื่อ Production ข้อมูลที่ได้มาผลิตเป็นภาพยนตร์โฆษณา โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1 การนำข้อมูลมาเขียนบทภาพยนตร์ 2 สร้าง Story board (บทภาพ) 3 สร้างเป็น Animatic (บทภาพเคลื่อนไหว)

ประไพพิศ เลียบสื่อตระกูล และ คณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่องการเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจให้กับผ้าทอท้องถิ่น และเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้ากาบบัวบ้านเอือดใหญ่ ตำบลเอือดใหญ่ อำเภอศรีเมืองใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการผลิตผ้าไหมกาบบัว 2) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตและต้นทุนการผลิตผ้าไหมกาบบัว 3) เพื่อหาแนวทางการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผ้าไหมกาบบัว 4) เพื่อสำรวจ

ข้อมูลพื้นฐานที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านเอือดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการผลิตผ้าก๊อบบัวของจังหวัดอุบลราชธานีสามารถผลิตได้ทั้งเส้นใยจากฝ้ายและเส้นใยจากไหม รูปแบบการทอผ้าก๊อบบัวแยกตามวิธีการทอ ได้แก่ การทอผ้าด้วยวิธีการมัดหมี่ การทอผ้าด้วยวิธีการขีด การทอผ้าด้วยวิธีการจก และการทอผ้าผสมไหมคำ 2) กระบวนการผลิตผ้าก๊อบบัวมีต้นทุนการผลิตผ้าไหมก๊อบบัวเฉลี่ยต่อผืน ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง แรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต มีต้นทุนเฉลี่ยผืนละ 2,707.52 บาท มีราคาขายผืนละ 1,800 บาท เมื่อคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนทำให้มีผลขาดทุน 907.52 บาท 3) การพัฒนาผ้าไหมก๊อบบัวให้เป็นผลิตภัณฑ์คณะผู้วิจัยได้พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ 4 ประเภท คือ กระเป๋าใส่เครื่องสำอาง เครื่องประดับผม เข็มกลัดติดเสื้อ และพวงกุญแจ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมก๊อบบัวประเภทเข็มกลัดติดเสื้อและเครื่องประดับผม เป็นที่ต้องการของตลาดมากที่สุด จึงได้ให้กลุ่มสตรีพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งสองชนิดนี้ออกจำหน่าย และ 4) ชุมชนบ้านเอือดใหญ่ มีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบอีสานที่ให้อาหารสุขภาพสตรีทอผ้า ทำให้ผู้หญิงในชุมชนมีทักษะและความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าก๊อบบัว ชุมชนมี

แหล่งท่องเที่ยวทาง ศาสนสถานหลายแห่ง การพัฒนาให้ชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มสตรีทอผ้าก๊อบบัว และส่วนงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันสร้างเส้นทางวัฒนธรรมของชุมชน และส่งเสริมให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

ชญาภา บุตรแสน และคณะมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการสารสนเทศผ้าสไบลายขิดบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการสารสนเทศผ้าสไบลายขิดบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากประชากรโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วยปราชญ์ด้านผ้าสไบลายขิด 3 คนสมาชิกกลุ่มทอผ้า 15 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัยผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดหาและรวบรวมเกี่ยวกับกระบวนการทอผ้าสไบลายขิดโดยมีการสืบทอดโดยการสอบถามสังเกตจากพ่อแม่ยายการจัดการจัดหมวดหมู่สารสนเทศพบว่า จัดตามสภาพจริงตามกระบวนการทอผ้า การคัดเลือกฝ้าย การเตรียมฝ้าย การสร้างลวดลายผ้าสไบลายขิด และการทอผ้าสไบลายขิดการจัดระบบสารสนเทศพบว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาจัดระบบสารสนเทศรูปแบบสื่อออนไลน์ได้แก่เว็บไซต์และยูทูปการบริการและเผยแพร่สารสนเทศพบว่าจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่ไวนิลแผ่นพับสื่อออนไลน์ได้แก่เว็บไซต์ยูทูปและมีหลักสูตรการสอนระยะสั้น 2) ปัญหาการจัดการและรวบรวมสารสนเทศขาดการเรียงเรียงจัดเก็บอย่างเป็นระบบไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการจัดเก็บหรือเผยแพร่สารสนเทศเยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่สนใจเรียนรู้เรื่องการทอผ้าสไบลายขิด

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขิดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนขิดบ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร และการพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายผ้าไหมขิด ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และการจัดการสารสนเทศผ้าสไบลายขิดบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า

ลวดลายทอผ้าชนิดใหม่นำมาประยุกต์ออกแบบให้เข้ากับการสร้างสรรค์ผ้าเบี่ยงของกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจการสร้างสรรคผ้าเบี่ยงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

สุวิทย์ ทับทิมทอง และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชนิดบ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนชนิดบ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร 2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิด 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิด กลุ่มตัวอย่างมี 3 กลุ่มคือ 1) ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ 3) กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้จำหน่าย และกลุ่มผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิด สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบประเมินเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์ และแบบประเมินความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และสถิติวิเคราะห์ผลการวิจัย 1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิดพบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายชนิดมีไม่มาก ไม่หลากหลายซ้ำ ๆ กับกลุ่มอื่น ๆ ไม่ทันสมัยใช้สอยได้น้อยการดูแลรักษายาก และราคาค่อนข้างสูง ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมีความต้องการรูปแบบกระเป๋านอกประสงค์เป็นลำดับแรก ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอเป็นกระเป๋านอกประสงค์เพื่อใช้สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก 2 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบกระเป๋านอกประสงค์สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็กได้แนวคิดมาจากรูปทรงหมอนชนิดและลวดลายชนิดผู้เชี่ยวชาญประเมินเลือกรูปแบบที่ 2 พบว่ามีค่าเฉลี่ยเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.28)จากนั้นนำรูปแบบไปผลิตเป็นต้นแบบจริง 3 ผลความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋านอกประสงค์ สำหรับสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก พบว่ามีค่าเฉลี่ยเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.26 ในด้านหน้าที่ใช้สอย ความสวยงามน่าใช้ ความแข็งแรง ความสะดวกสบายในการใช้งาน และการดูแลรักษา

พิชญารณ บัวสระ, และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู 2) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู และ 3) เพื่อทดลองและสรุปผลการทดลองยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัย 3 ระยะตามวัตถุประสงค์ ระยะที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 18 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดยุทธศาสตร์ฯ และประเมินยุทธศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 13 คน ใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ระยะที่ 3 ใช้กลุ่มเป้าหมาย 1 กลุ่ม 30 คน ใช้แบบประเมินเชิงคุณภาพและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการเพิ่มมูลค่าผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยจึงนำผลการสังเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ

ด้านบุคลากร และด้านภาพลักษณ์ ไปจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู 2) ผลการกำหนดยุทธศาสตร์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองสู่สากล 2) พัฒนาการบริการอย่างครบวงจร 3) เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในหลายช่วงวัย 4) ส่งเสริมภาพลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง 3) ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มทอผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู โดยได้นำยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมภาพลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ไปทดลอง 1 กิจกรรมกับกลุ่มผ้าทอห่มขัดบ้านโนนงาม ในการค้นหาอัตลักษณ์ผ้าจังหวัดหนองบัวลำภู และสรุปผลการทดลองกิจกรรมได้ 4 ข้อ ได้แก่ 1) ผ้าและลวดลาย 2) วิธีการทอผ้า 3) สีเส้นของผ้า 4) นวัตกรรม

เกศินี บัวดิศ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผ้าทอพื้นเมืองของชาวอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบและลักษณะสำคัญของ ผ้าทอพื้นเมืองของชาวอีสาน 2) ลวดลายสีเส้นผ้าพื้นเมืองของชาวอีสาน โดย เลือกศึกษา 5 จังหวัด ประกอบไปด้วย 1)จังหวัดสุรินทร์ 2)จังหวัดบุรีรัมย์ 3)จังหวัดนครราชสีมา 4)จังหวัดชัยภูมิ และ 5)จังหวัดมุกดาหาร โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้รูปแบบการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงเนื้อหา จากการศึกษาพบว่า (1) จังหวัดสุรินทร์ มีผ้าโฮลนิยมใช้ไหมเส้นน้อยใน การทอทำให้ผ้ามีความละเอียด เนื้อผ้าเบาบางและอ่อนนุ่ม (2) จังหวัดบุรีรัมย์ มี ผ้ามัดหมี่ตีนแดงที่ถือว่าเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดบุรีรัมย์ นิยมใช้ไหม ที่มัดหมี่เป็นลวดลายพื้นเมืองทอด้วยผ้าไหมทั้งผืน ส่วนเชิงของผ้ามัดหมี่ส่วน ใหญ่จะเป็นพื้นสีแดง ลวดลายเป็นแถบริ้วลวดลายจกขนาดเล็ก (3) จังหวัด นครราชสีมา มีผ้าหางกระรอกเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวนครราชสีมา เป็น ผ้าที่ใช้เทคนิคการทอพิเศษโดยการใช้นไหมสองเส้น หรือสองสี ทำเป็นเส้นลูกลาย ทำให้ผ้าที่ออกมาหลังจากการทอเสร็จสมบูรณ์จะมีลักษณะเหมือนภาพ 3 มิติ ลวดลายมีความเรียบง่าย แต่แฝงด้วยความประณีตและงดงาม (4) จังหวัดชัยภูมิ มีผ้าไหมลายหมี่คั่น ขอนารีเป็นผ้าที่มีลวดลายเอกลักษณ์ของจังหวัดชัยภูมิ ซึ่ง ลวดลายเกิดขึ้นมาจากความคิดและความเชื่อที่สืบทอดกันมา และ (5) จังหวัดมุกดาหาร มีผ้าไหมมัดหมี่ลายแก้วมุกดาเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาว มุกดาหาร เกิดจากแนวคิดของผู้ว่าราชการจังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2545 ที่อยากให้ จังหวัดมีลวดลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัด ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทอผ้าของชาวอีสาน ในแต่ละจังหวัดมีภูมิหลัง มีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่นที่แตกต่างกันไป ทำให้ผ้าทอของแต่ละจังหวัด เป็นมรดกอันล้ำค่า ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจน คนในท้องถิ่นควรอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าให้อยู่คู่สังคมและ ประเทศชาติสืบไป

ไวพจน์ ดวงจันทร์ และ พงษ์พิพัฒน์ สายทอง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายผ้าไหมขัด ตำบลหนองอ้อ อำเภอนองวัวหอ จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายผ้าขัด ตำบลหนองอ้อ อำเภอนองวัวหอ จังหวัดอุดรธานี 2) พัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบ ลวดลายผ้าไหมขัด 3) ศึกษาทักษะปฏิบัติการทอผ้าขัดของเยาวชนตำบลหนองอ้อ อำเภอนองวัวหอ จังหวัดอุดรธานีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน ประกอบด้วยผู้ประกอบอาชีพทอผ้า ทั้งอาชีพหลัก และอาชีพเสริมจากบัญชีรายชื่อกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านศรีชมชื่น เจ้าหน้าที่พัฒนาการอำเภอนองวัวหอ และเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพูนทักษะเยาวชนด้านการอนุรักษ์และสืบสาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง 2) แบบประเมินคุณภาพสื่อปฏิสัมพันธ์ 3) สื่อปฏิสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายผ้าไหมชนิดสถิตที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัย พบว่า 1) ลวดลายชนิดที่มีความเหมาะสมที่สุดในการเริ่มต้นเรียนรู้ ประกอบด้วยลายทาง 4 ตะกอน ลายดอกแก้ว 8 ตะกอน ลายแมงงอด 8 ตะกอน ลายดอกพิกุล 12 ตะกอน และลายกระตุ้มทอง 12 ตะกอน 2) ผลการพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายผ้าไหมชนิดยาวชนสามารถออกแบบลวดลายและทอผ้าไหมชนิดได้ การประเมินสื่อปฏิสัมพันธ์จากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์คุณภาพ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 3) ยาวชนมีทักษะปฏิบัติการทอผ้าชนิด ด้านการออกแบบลวดลาย ด้านการทอผ้าชนิด ผลการทดสอบปฏิบัติการทอผ้ามีค่าร้อยละสูงกว่าร้อยละ 50 ลำดับความถูกต้องจากมากไปหาน้อย คือ ลายดอกแก้ว ลายทาง ลายกระตุ้มทอง ลายดอกพิกุล และลายแมงงอด

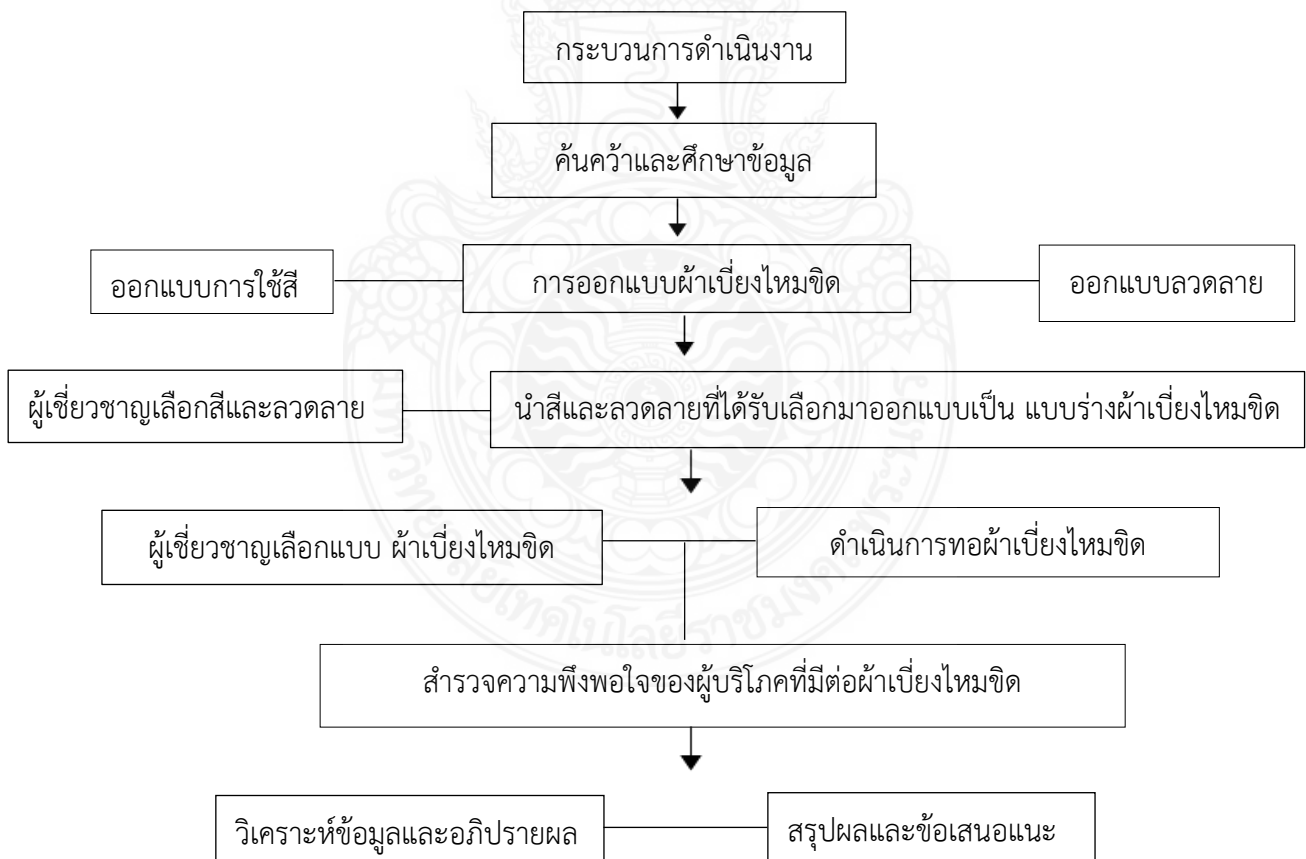
กิตติคุณวัชนะ จุฑะวิภาต (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผ้าทอกับชีวิตคนไทย งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาผ้าทอกับชีวิตคนไทย โดยศึกษาประเภทกรรมวิธีผลิตผ้าทอลวดลายที่สำคัญๆ การใช้ผ้าทอในประเทศไทย โดยครอบคลุมในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เพื่อประโยชน์ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ผลการศึกษาพบว่าประเภทของผ้าทอสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ แบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอ แบ่งตามกรรมวิธี ใน การทอ ความละเอียดของลวดลาย ความประณีต ความงดงามของลวดลายล้วนได้มาจากกระบวนการถ่ายทอดกันในครอบครัว รุ่นต่อรุ่น ตั้งแต่ผู้ทอวัยเด็ก ฝีมือและลวดลายการทอจะพัฒนาผ่านประสบการณ์ ระยะเวลาที่เพาะบ่ม โดยผู้ทอเอง จนเกิดอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มทั่วประเทศไทย ผ้าทอมีความสำคัญโดยสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและสังคมไทยแต่ละภูมิภาค รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนบทรรมนิยมประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย ในปัจจุบันผ้าทอมีประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันด้วยการนำมาตัดเย็บเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มโดยการออกแบบให้เหมาะสมกับยุคสมัย ดังนั้นผ้าทอไทยจึงต้องได้รับการอนุรักษ์ทั้งจากภาครัฐและเอกชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบผ้าเป็ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 3.1 เครื่องมือในการวิจัย
- 3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.3.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.3.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

แผนภาพที่ 3.1 กระบวนการดำเนินงาน

3.1 เครื่องมือในการวิจัย

3.1.1 แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด จำนวน 3 รูปแบบลาย ได้แก่ ลายขอหลง ลายตะเกาหลงขอ ลายดอกพิกุล แต่ละลาย มี 3 สี ประกอบด้วย สีคราม สีแดง สีเขียว จำนวนทั้งหมด 9 แบบร่าง

3.1.2 แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ โดยเลือกรูปแบบและวัสดุที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จากลายขีดลวดลายดั้งเดิมของหมอนขีด มาเป็นเค้าโครงในการออกแบบ จำนวน 9 แบบร่าง แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

3.1.2.1 แบบร่างลายขอหลง

3.1.2.2 แบบร่างลายตะเกาหลงขอ

3.1.2.3 แบบร่างลายดอกพิกุล

3.1.3 แบบสอบถาม

3.1.3.1 แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ในการพิจารณาแบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัด จำนวน 1 ชุด ได้แก่ แบบร่างผ้าเบี่ยงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ในเรื่องลายผ้า สีที่ใช้ ขนาดของผ้า และประโยชน์การใช้สอย เพื่อคัดเลือกรูปแบบที่ดีที่สุด 3 แบบ ในแต่ละแบบจะมี 3 ลาย 3 สี

3.1.2.3 แบบสอบถาม ประเมินความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งคำถามเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าเบี่ยงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อควรปรับปรุงแก้ไข

3.2 วิธีการเก็บรวมข้อมูล

3.2.1 การออกแบบผ้าเปียงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี

3.2.1.1 การออกแบบผ้าเปียงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ลายขอหลงทั้งผืนมีเชิงล่าง 3 แบบ 3 สี ได้แก่ สีคราม สีครั่ง สีเขียว

3.2.1.2 การออกแบบผ้าเปียงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ลายตะเกาหลงเกาะ 3 แบบ 3 สี ได้แก่ สีคราม สีครั่ง สีเขียว

3.2.1.3 การออกแบบผ้าเปียงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ลายดอกพิกุล 3 แบบ 3 สี ได้แก่ สีคราม สีครั่ง สีเขียว

3.2.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

3.2.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านการทอผ้าไหม
- 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านงานออกแบบลวดลาย
- 3) กลุ่มผู้ใช้ผ้าไหม ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผ้าเปียงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

3.2.2.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านการทอผ้าไหมจำนวน 3 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมและประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมของผู้เชี่ยวชาญ

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายผ้าจำนวน 2 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการออกแบบลวดลายและประสบการณ์ด้านการออกแบบลวดลายของผู้เชี่ยวชาญ

3) กลุ่มผู้ใช้ผ้าไหม ประเมินความพึงพอใจ โดยกลุ่มผู้บริโภคประชากรทั่วไป และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน

3.2.3 วิธีการสร้างแบบสอบถาม

ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

3.2.3.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย

3.2.3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อคำถามที่มีความตรงตามวัตถุประสงค์ และครอบคลุมถึงงานวิจัยมากที่สุด

3.2.3.3 นำข้อมูลที่ได้มานำไปสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการออกแบบผ้าเปียงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี และประเมินความพึงพอใจ กลุ่มผู้บริโภครวมประชากรทั่วไปและสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน

3.2.3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อคำถามที่มีความตรงตามวัตถุประสงค์ และครอบคลุมถึงงานวิจัยมากที่สุด

3.2.3.4 นำเสนอแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และตรวจสอบความถูกต้องของภาษาแล้วนำผลมาหาค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.5 – 1.00

3.2.3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Thy out) กับโดยเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรม ผ้าไหมบ้านดู่จังหวัดนครราชสีมาแล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบวิธีของ ลิเคิร์ท (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555)

3.2.3.6 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

3.2.4 การสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ในการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล จากตำรา หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ผล สรุปผล เพื่อเป็นแนวทางในการทอผ้าเบี่ยงไหมชนิดต้นแบบ โดยเลือกรูปแบบและวัสดุที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จากกระบวนการทอผ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มาเป็นเค้าโครงในการออกแบบเป็นผ้าทอต้นแบบ แบ่งออกเป็นผ้าเบี่ยงไหมชนิด 3 รูปแบบ ได้แก่การออกแบบลายขอหลงทั้งผืนมีเชิงล่าง การออกแบบลายตะเกาหลงเกาะทั้งผืนมีเชิงล่าง การออกแบบลายดอกพิกุลทั้งผืนมีเชิงล่าง การออกแบบโดยใช้สีธรรมชาติ สีคราม สีครั่ง สีเขียว ด้านลวดลายผ้าทอ ด้านสีของเส้นไหมที่ใช้ทอ ด้านขนาดของผ้าทอ และด้านประโยชน์การใช้สอย จำนวน 3 แบบ

3.2.4.1 การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี นำมาทำการออกแบบผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่จะสามารถนำมาประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์เป็นผ้าเบี่ยงไหมชนิด จึงนำมาทำการออกแบบเป็นผ้าเบี่ยงไหมชนิดจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ใช้พืชมทอ 12 หลบ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 2.50 เมตร

ตารางที่ 3.1 ภาพลายชิตที่อยู่บนหน้าหมอนชิต อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ

ลำดับที่	ภาพลายชิตที่อยู่บนหน้าหมอนชิต อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ	แบบร่างที่ออกแบบ
1		
2		
3		

1) แบบที่ 1 เป็นการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชิตลายขอลง โดยการนำเอาลวดลายชิตจากลายที่อยู่บนหน้าหมอนชิตมาใช้ในการออกแบบ

2) แบบที่ 2 เป็นการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชิตลายตะเกาหลงขอ โดยการนำเอาลวดลายชิตจากลายที่อยู่บนหน้าหมอนชิตมาใช้ในการออกแบบ

3) แบบที่ 3 เป็นการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชิตลายดอกพิกุล โดยการนำเอาลวดลายชิตจากลายที่อยู่บนหน้าหมอนชิตมาใช้ในการออกแบบ

3.2.4.2 ดำเนินการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 แบบ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ลายขอหลังทั้งผืนมีเชิงล่าง 3 แบบ 3 สี ได้แก่ สีคราม สีครั่ง สีเขียว
- 2) การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ลายตะเกาหลังเกาะ 3 แบบ 3 สี ได้แก่ สีคราม สีครั่ง สีเขียว
- 3) การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ลายดอกพิกุล 3 แบบ 3 สี ได้แก่ สีคราม สีครั่ง สีเขียว

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1.1 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 3 แบบ จาก 9 แบบ ที่ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการเลือก
- 2) แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คนเป็นกลุ่มกลุ่มประชากรทั่วไป โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive sampling)

3.3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรที่ประเมินความพึงพอใจต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี โดยเป็นสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี (Purposive sampling)
- 2) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นผู้บริหารประชากรทั่วไป จำนวน 30 คน

3.3.1.3 การสร้างแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อ การออกแบบผ้าเบี่ยงของวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตของการศึกษา และเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา นำมาใช้สร้างแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนบ้านหนองอ้อ จังหวัดอุดรธานี ประกอบไปด้วย ด้านลวดลายและการใช้สี ด้านการออกแบบ และด้านความพึงพอใจในผ้าเบี่ยงไหมขัด ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อควรปรับปรุงแก้ไข ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำ เพื่อให้ได้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำชี้แนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.3.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.3.2.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามสูตรของ ลอว์ซี (Lawshé, 1975 อ้างอิงถึงใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2552)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum R$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.3.2.2 สถิติพื้นฐาน

แบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบวิธีของ ลิเคิร์ท (ธานินท์ ศิลป์จารุ, 2555) ดังนี้

ระดับความคิดเห็น

5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เป็นสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด กำหนดเกณฑ์แปลความหมายข้อมูลเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วง ๆ (ธานินท์ ศิลป์จารุ, 2555) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยความหมาย

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำนวณค่าสถิติดังนี้

1) ค่าร้อยละ(Percentage) คือการคำนวณหาสัดส่วนของข้อมูลในแต่ละตัว เทียบกับข้อมูลรวมทั้งหมด โดยให้ข้อมูลทั้งหมดมีค่าเป็นร้อยละ ดังสูตร (ธานีนท์ ศิลป์จารุ, 2555)

$$= \frac{X \times 100}{N}$$

X = จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ

N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของข้อมูล ทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3) สูตรส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$SD \text{ แทน } \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ข้อมูลแต่ละจำนวน

n แทน จำนวนข้อมูลหรือขนาดตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด และประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี โดยผู้ศึกษาได้นำเสนอในรูปแบบตารางและคำบรรยายประกอบ ตามลำดับดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การอภิปรายผล

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และแบบสอบถามโดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล มีหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

4.1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

4.1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

4.1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

การศึกษาเรื่องการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี พบว่า การใช้สีและลวดลายผ้าไหมขัดของบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

4.1.1.1 การใช้สีผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

การใช้สีย้อมเส้นไหมเป็นสีธรรมชาติ คือ สีนํ้าเงิน สีแดง สีเขียว สีชมพู สีเหลือง และสีดำ เป็นต้น เส้นไหมที่เลือกใช้คือ ไหมบ้านสาวมือ แล้วนำมาต้มนํ้ากาวที่อยู่ในเส้นไหมออก จะได้เส้นไหมที่นุ่ม ย้อมสีติดง่าย และคงทน เส้นไหมไม่ขาดง่าย จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับปราชญ์ชาวบ้าน บ้านหนองอ้อพบว่า สีที่นิยมทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติ สีครามได้จาก ต้นครามนำมาหมัก (ชาวบ้านเรียกการก่หม้อคราม) สีชมพู ได้จากแก่นฝาง สีแดง ได้จากครั่ง สีเหลือง ได้จากเข สีดำ

ได้จากมะเกลือ สีเขียวได้จากใบสบู่เลือด นอกเหนือจากนี้สีอื่น ๆ ได้จากการผสมสีของต้นไม้ชนิดอื่น ๆ บางครั้งการย้อมสีแต่ละครั้งจะไม่ได้สีที่ตายตัว อาจจะได้สีอื่นตามที่จะผสมสี สีอ่อนสีเข้มขึ้นอยู่กับ การย้อมแต่ละครั้งด้วย ดังนี้

การใช้สีผ้าไหมดิบที่บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ช่วงแรก ก่อนปี พ.ศ. 2525 มีการใช้สีธรรมชาติแต่เดิมมาแล้วโดยการใช้วัสดุจากพืช เปลือกไม้ ผลไม้ ดอกไม้ มาใช้ในการย้อม ช่วงที่สอง หลังปี พ.ศ. 2525 ได้มีการใช้ทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติร่วมกัน ก่อนที่จะย้อมสีเส้นไหมต้องทำการดองไหม หรือการฟอกเส้นไหม ซึ่งการย้อมสีแต่ละสีต้องทำวิธีการ แบบนี้ทุกครั้ง โดยการนำเส้นไหมมาต้มเอาน้ำกาวยที่เคลือบเส้นไหมออก แล้วนำมาล้างออกให้สะอาด เหลือเส้นไหมแท้ 100% เส้นไหม 1 กิโลกรัม ดองไหมแล้ว จะเหลือ 8 ชีด (ดังภาพที่ 4.1) ดังนี้

1) ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2525 การใช้สีธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำเงินหรือสีคราม สี แดง สีเขียว สีชมพู สีเหลืองเข้ม สีดำ สีเหลือง และสีน้ำตาล ดังนี้

ภาพที่ 4.1 การดองไหมตามที่ชาวบ้านเรียก หรือการฟอกเส้นไหม

สีน้ำเงิน หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าสีคราม ได้จาก ต้นครามนำมาหมักกับน้ำในภาชนะถึงที่มีฝาปิด จากนั้นทำการกวนให้ใบครามแตกตัว รอให้ตะกอนนอนก้นถึง แล้วเทน้ำออก จะได้ครามที่พร้อมย้อมผ้า แล้วนำเอาเส้นไหมลงไปย้อมกับคราม (ดังภาพที่ 4.2)

ภาพที่ 4.2 การย้อมสีคราม หรือสีน้ำเงิน

สีแดง ได้จาก นำตัวครั่งมาตำให้ละเอียด แล้วนำไปต้ม กรองเอากาก (ขี้ครั่ง) ใช้ของที่มีกลด เช่น มะขามเปียกลงไปผสมในน้ำครั่ง เพื่อให้สีติดเส้นไหมมากขึ้น (ดังภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.3 การย้อมสีครั่ง หรือสีแดง

สีเขียว ได้จาก นำใบสบู่เลือดหั่นหยาบมาต้มกรองเอาน้ำ นำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีเขียว (ดังภาพที่ 4.4)

ภาพที่ 4.4 การย้อมสีเขียว

สีชมพู ได้จาก ไม้ฝาง นำไม้ฝางมาผ่าเป็นชิ้นเล็กๆ ต้มในน้ำ แล้วกรองเอาเศษไม้ออกจะได้ น้ำย้อม นำเส้นไหมลงไปย้อม จะได้สีชมพู ทั้งนี้ความเข้มของสีขึ้นอยู่กับระยะเวลาการย้อมและความ เข้มข้นของน้ำย้อม (ดังภาพที่ 4.5)

ภาพที่ 4.5 เส้นไหมสีชมพู

สีเหลืองเข้ม ได้จาก นำเอาแก่นเข มาผ่าเป็นชิ้นหยาบต้มกับน้ำ กรองเอาน้ำ แล้วนำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีเหลือง (ดังภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.6 เส้นไหมย้อมสีเหลือง

สีดำ ได้จาก นำผลมะเกลือมาตำหรือทุบให้แตก จากนั้นนำมาต้มกับน้ำ กรองผลมะเกลือที่ต้มออก นำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีดำ (ดังภาพที่ 4.7)

ภาพที่ 4.7 เส้นไหมย้อมสีดำ

สีเหลือง ได้จาก ขมิ้นนำมาหั่นเป็นชิ้นหยาบ จากนั้นต้มกรองเอาน้ำ นำเส้นไหมลงไปย้อมจะ
ได้สีเหลือง (ดังภาพที่ 4.8)

ภาพที่ 4.8 เส้นไหมย้อมสีเหลือง

สีน้ำตาล ได้จาก ฝักคูนนำมาทุบให้หยาบ ต้มเอากากออกกรองน้ำ นำเส้นไหมลงไปย้อมจะ
ได้สีน้ำตาล (ดังภาพที่ 4.9)

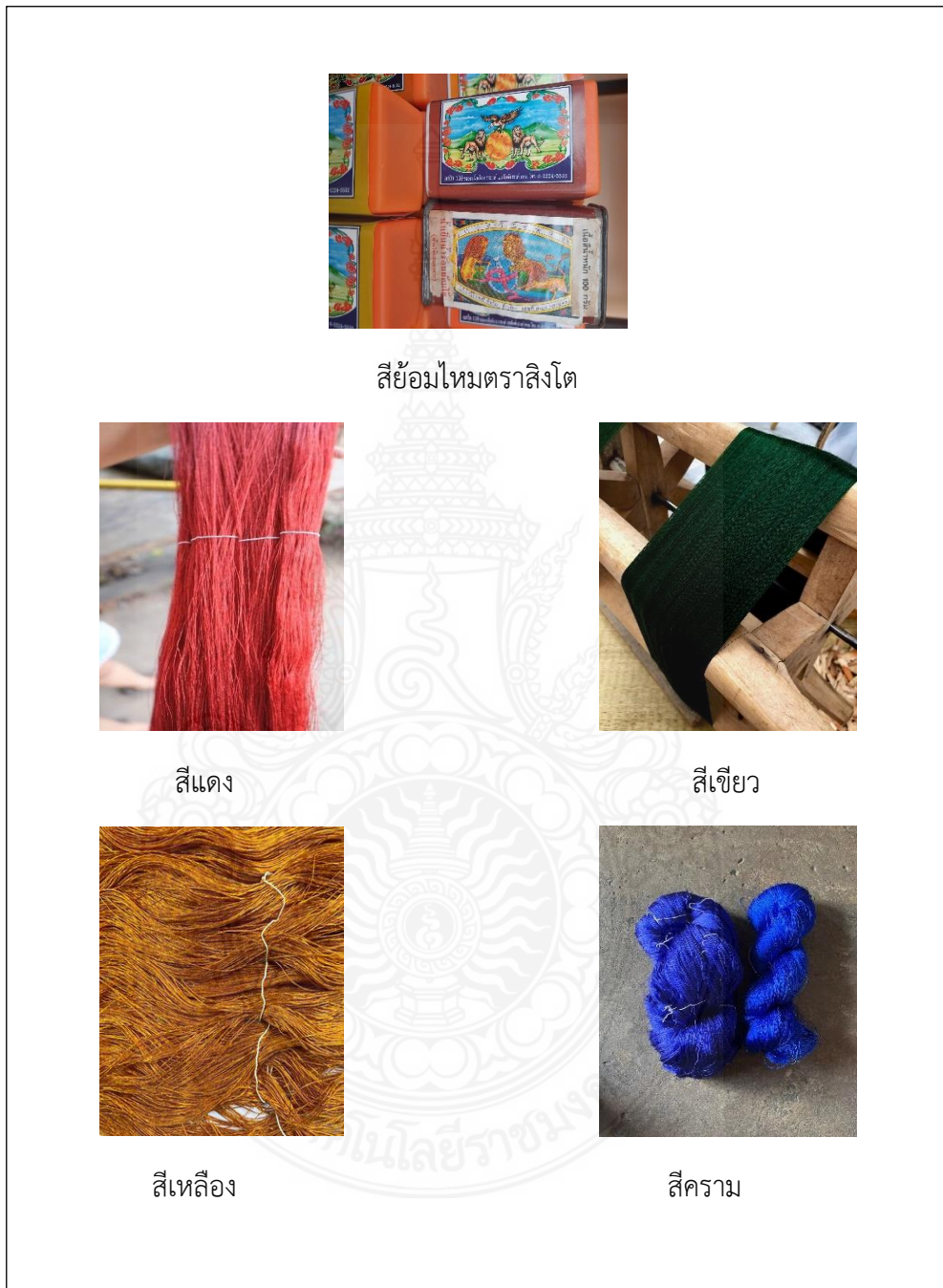
ภาพที่ 4.9 เส้นไหมย้อมสีน้ำตาล

สีย้อมไหมตรากระต่าย ย้อมสีเส้นไหมได้โทนสี สีเขียว สีแดง สีเหลือง สีคราม
(ดังภาพที่ 4.10)

ภาพที่ 4.11 สีที่ได้จากผงย้อมสีตรากระต่าย

สีย้อมไหมตราสิงโต ย้อมสีเส้นไหมได้โทนสี สีเขียว สีแดง สีเหลือง สีคราม (ดังภาพ
ที่ 4.11)

ภาพที่ 4.12 สีที่ได้จากผงย้อมตราสิงโต

สีย้อมไหมตราช้างคู่ ย้อมสีเส้นไหมได้โทนสี สีเขียว สีแดง สีเหลือง สีคราม
(ดังภาพที่ 4.12)

ภาพที่ 4.13 สีที่ได้จากผงย้อมตราสิงโต

สีเคมีที่ใช้ทอผ้าไหม เกิดสีตกทำให้ หลังจาก พ.ศ. 2535 ได้กลับมาใช้สีธรรมชาติเหมือนเดิมอีกครั้ง

พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน มีการกลับมาใช้สีธรรมชาติดั้งเดิมจากที่กล่าวมา หากแต่สีเคมีก็มีการใช้ในจำนวนลดลง ขึ้นอยู่กับการสั่งทอ ในปัจจุบันนี้ใช้สีธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันนี้มีการสั่งซื้อวัสดุดิบย้อม การขนส่งที่สะดวกสบายมากขึ้น ดังนี้

สีทอง ได้จาก ดอกบัวแดง (หัวดอกบัว) นำมาต้มกรองเอาน้ำ แล้วนำเส้นไหมลงไปย้อมจะได้สีทอง (ดังภาพที่ 4.13)

ภาพที่ 4.14 เส้นไหมสีทอง

สีเงิน ได้จาก นำกำนดอกบัวแดงมาหั่นแล้วต้มกรองเอาน้ำ นำไหมลงไปย้อมจะได้สีเงินหรือสีเทา (ดังภาพที่ 4.14)

ภาพที่ 4.15 เส้นไหมสีเงิน

สีเหลืองนวล ได้จาก ผลทับทิม นำมาต้มกับน้ำกรองเอาเศษออกน้ำเส้นไหมลงย้อมจะได้สีเหลืองนวล (ดังภาพที่ 4.15)

ภาพที่ 4.16 เส้นไหมสีเหลืองนวล

ตารางที่ 4.1 ผลการทดสอบความคงทนของสีต่อแสง

หมายเลขตัวอย่าง	ชื่อรายละเอียดตัวอย่าง
G 0831-1/67	เส้นไหมบ้าน100% ย้อมสีครามธรรมชาติ

ความคงทนของสีต่อแสง : ทดสอบมาตรฐาน ISO 105-B02 : 2014(E)

จากการทดสอบความคงทนของสีต่อแสงพบว่า สีเปลี่ยนจากเดิมอยู่ในระดับ ที่ 5

ตารางที่ 4.2 ผลการทดสอบความคงทนของสีต่อการซัก

รหัสในการทดลอง	ระดับการตกของสี	ระดับสี
G 0831-1/67	5	ไม่มีการตกติดของสี

ความคงทนของสีต่อการซัก : ทดสอบมาตรฐาน ISO 105-B02 : 2014(E)

จากการทดสอบความคงทนของสีต่อการซักพบว่า อยู่ในระดับ ที่ 5 หมายถึงไม่มีการตกติดของสี

หมายเหตุ: สารละลายที่ใช้ โซเดียมเปอร์บอเรต ความเข้มข้น 1 กรัม / 1 ลิตร

- สีตกติด

ระดับ 5 หมายถึง ไม่มีการตกติดของสี

4 หมายถึง สีตกติดเล็กน้อย

3 หมายถึง สีตกติดพอสังเกตเห็นได้

2 หมายถึง สีตกติดค่อนข้างมาก

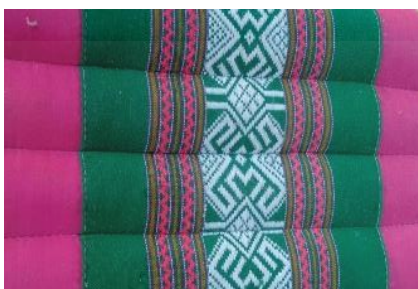
1 หมายถึง สีตกติดมาก

4.1.1.2 ลวดลายผ้าไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี จำแนกลวดลายได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกลายสัตว์ กลุ่มที่สองลายพันธุ์ไม้ กลุ่มที่สามลายข้าวของเครื่องใช้ และกลุ่มที่สี่ลายเบ็ดเตล็ด แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ก่อน พ.ศ. 2525 เป็นลายผ้าขิดที่มาจากหมอนขิด และช่วงที่ 2 พ.ศ. 2525 เป็นต้นมาได้มีการนำลายหมอนขิดมาปรับรวมเข้ากับลายอื่น เกิดเป็นลายผ้าลายใหม่ขึ้น ดังนี้

1) ช่วงที่ 1 ก่อน พ.ศ. 2525 ลายหมอนขิด เป็นลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอน ได้แก่ ลายกะปู้มดาว ลายกาบอ้อมดาว ลายดาวจุ่ม ลายแมงเงาหรือลายแมงงอด ภาษากลางเรียกแมงป่อง ลายบายศรีอ้อมหน่วย ลายดอกพันมหาหรือภาษากลางเรียกดอกดองดิ่ง ลายหมากนัตหรือภาษากลางเรียกสับประรด ลายหงส์ใหญ่ ลายหงอนเงือก ดังนี้

กลุ่มแรกลายสัตว์

ลายกะปู้มดาว มีลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายสัตว์ ลายชนิดเหมือนขาปูนา ที่อยู่ในนาข้าว ระหว่างลายเป็นลายชนิดรูปสามเหลี่ยมจะมลายเล็กๆเหมือนชนิดลายตาอยู่ด้านในเรียกว่าลายดาว จึงเรียกรวมกันว่าลายกะปู้มดาว ดังภาพ

ภาพที่ 4.17 ลายกะปู้มดาว

ลายแมงงอด หรือในภาษากลางเรียกแมงป่องเป็นลายอยู่ในกลุ่มลายสัตว์ มีลักษณะเหมือนหางแมงงอดยาวออกมา จึงเรียกว่า ลายแมงงอด ดังภาพ

ภาพที่ 4.18 ลายแมงงอด

ลายหงส์ใหญ่ เป็นลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายสัตว์ มีลักษณะเหมือนตัวหงส์ที่อยู่ในศาสนา อยู่ในภาพวาดจิตรกรรมในพระอุโบสถ นิยมทอถวายในงานบุญกฐิน งานบุญบวชนาค เพราะหงส์เป็นสัตว์ใหญ่สัตว์สำคัญในทางพระพุทธศาสนา จึงเรียกว่า ลายหงส์ใหญ่ ดังภาพ

ภาพที่ 4.19 ลายหงส์ใหญ่

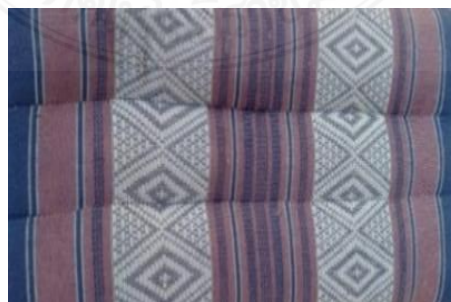
กลุ่มที่สองลายพันธุ์ไม้

ลายพันทมหา เป็นลักษณะอยู่ในกลุ่มลายพันธุ์ไม้ มีรูปทรงลายซิดเป็นกลีบของดอกพันทมหา หรือในภาษากลางเรียกว่า ดอกตองดิง เป็นไม้เรื้อยขึ้นอยู่ตามรั้วบ้าน ป่าดง ทุ่งนา มีสีเหลืองแดง ลายซิดเป็นลายกลีบดอกและเครือดอก จึงเรียกว่าลายดอกพันทมหา ดังภาพ

ภาพที่ 4.20 ลายพันทมหา

ลายหมากนัต หรือภาษากลางเรียกสับปะรด เป็นลักษณะลายอยู่ในกลุ่ม ลายพันธุ์ไม้ ลายซิด มีลักษณะเป็นสีเหลืองขนมเปียกปูน ลายชั้นระหว่างกลางเป็นซิดลายตาเล็ก ๆ คล้ายกับหมากนัต จึงเรียกว่า ลายหมากนัต ดังภาพ

ภาพที่ 4.21 ลายหมากนัต

กลุ่มที่สามลายสิ่งของเครื่องใช้

ลายบายศรีอุ้มหน่วย เป็นลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายสิ่งของเครื่องใช้ รูปทรงของลายเหมือนบายศรีที่ทำจากใบตองใช้ส่วขวัญในงานประเพณีมงคล ถือว่าเป็นลายมงคลอย่างหนึ่งนิยมทอใช้ในงานแต่งงาน ระหว่างลายเป็นขิดลายสามเหลี่ยมชั้นระหว่างกลาง จึงเรียกว่า ลายบายศรีอุ้มหน่วย ดังภาพ

ภาพที่ 4.22 ลายบายศรีอุ้มหน่วย

กลุ่มที่สี่ลายเบ็ดเตล็ด

ลายกาบอุ้มดาว เป็นลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายเบ็ดเตล็ด คำว่ากาบ คือของที่ห่อหุ้มหรือล้อมสิ่งนั้นไว้ ลายกาบเป็นทรงสี่เหลี่ยมจตุรัส ด้านในเป็นขิดลายดาว อยู่ในช่องด้านในระหว่างกาบ จึงเรียกว่าลายกาบอุ้มดาว ดังภาพ

ภาพที่ 4.23 ลายกาบอุ้มดาว

ลายดาวจุ่ม เป็นลักษณะขายชิตอยู่ในกลุ่มลายเบ็ดเตล็ด ลายชิตจะเป็นชิตลายตารูปทรงสี่เหลี่ยมจตุรัสรวมกันสี่ดอก จึงเรียกว่าลายดาวจุ่ม ดังภาพ

ภาพที่ 4.24 ลายดาวจุ่ม

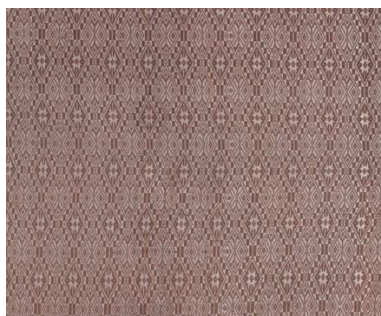
ลายหงอนเงือก เป็นลักษณะลายอยู่ในกลุ่มลายเบ็ดเตล็ด เป็นลายที่มีความเชื่อและนามประธรรมความเป็นมา หงอน คือ ส่วนของศรีษะหรือส่วนบนสุดของศรีษะ เงือก คือ สัตว์ในความเชื่อที่อยู่ในน้ำ คอยปกป้องรักษาแม่น้ำลำคลองให้มีความอุดมสมบูรณ์ จึงเรียกว่า ลายหงอนเงือก ดังภาพ

ภาพที่ 4.25 ลายหงอนเงือก

2) ช่วงที่ 2 หลัง พ.ศ. 2525 เป็นลวดลายที่ได้นำเอาลายจากหน้าหมอนมาทอและปรับประยุกต์ลายที่คิดขึ้นเองเข้าร่วมกัน เป็นการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยเรื่อยมา จนมาถึงปัจจุบัน ได้มีการทอทั้งลายเก่าและลายใหม่ควบคู่กันเรื่อยมา ได้แก่ ลายกาบชบา ลายนาคกาบหางนกหัสดี ลายดอกไม้ป่า ลายนาคช่อ ลายนาคชูกาบ ลายมรดก ลายอุดรร้อยปี ลายหน้าบันฟันปลา ลายนาคกาบหวี ลายนาคคู่ ลายขอบังมวง ลายบัวสลัดดอกแก้ว ลายกุหลาบพันปี ดังนี้

ลายกาบชา มีลักษณะเป็นลายดอกไม้อยู่ตรงกลาง และ กาบ คือ สิ่งที่อยู่หุ้ม หรือ ล้อมของสิ่งนั้นเรียกกาบ ลายดอกชบาอยู่ในช่องลายรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เป็นสองลายรวมอยู่ด้วยกัน จึงเรียกว่า ลายกาบชบา ดังภาพ

ภาพที่ 4.26 ลายกาบชบา

ลายนาคกาบหางนักษัตร เป็นลายนาครวมเข้ากับลายกาบ และลายหางนักษัตร เป็นลายชนิดแบบผสมระหว่างลายใหม่และลายเก่ารวมเข้าด้วยกัน จึงเรียกว่า ลายนาคกาบหางนักษัตร

ภาพที่ 4.27 ลายนาคกาบหางนักษัตร

ลายดอกไม้ป่า เป็นลายดอกไม้ มีลักษณะเป็นรูปทรงดอกไม้ในป่า เป็นดอกไม้สี่กลีบ ที่พบเห็นอยู่ภายในป่า จึงเรียกว่า ลายดอกไม้ป่า

ภาพที่ 4.28 ลายดอกไม้ป่า

ลายนาคช่อ เป็นลายตัวนาคที่รวมกันอยู่ ลายขีดเป็นนาคคู่สลับหันหลังใส่กัน และลายที่ซ้อนกัน ลักษณะเป็นช่อ จึงเรียกว่า ลายนาคช่อ ดังภาพ

ภาพที่ 4.29 ลายนาคช่อ

ลายนาคชูกาบ เป็นลายนาคหัวหน้าออกจากกัน ตรงกลางเป็นลายขอยอยู่ในกาบสีเหลี่ยม ลายนาคด้านหลังชนกันและด้านบนเป็นลายกาบ จึงเรียกว่า ลายนาคชูกาบ ดังภาพ

ภาพที่ 4.30 ลายนาคชูกาบ

ลายมรดก เป็นลายที่มีลักษณะลายขอที่ซ้อนกัน ลายนี้เป็นการคิดทำโดยเห็นลายจักรสานของกล่องข้าว ของพ่อแม่ที่เป็นมรดกส่งต่อมาให้ จึงได้เรียกว่าลายนี้ว่า ลายมรดก กลุ่มอื่นจะเรียกलयนี้ว่าลายประแจเงิน บางที่เรียกลายชะแจเงิน ลายเดียวกันนี้ในภาษาช่างเขียนภาพจะเรียกว่าลายกระรอกหลงรัง ในรูปลัษณ์ลายเดียวกัน เรียกกันต่างออกไปในแต่ละพื้นที่ ดังภาพ

ภาพที่ 4.31 ลายมรดก

ลายอุดรร้อยปี เป็นลักษณะลายดอกไม้อยู่ตรงกลางคล้ายลายดอกแก้วและดอกพิกุล ล้อมด้วยลายขอสี่ด้าน ลายนี้ทำขึ้นเมื่อจังหวัดอุดรธานี ครบรอบ 100 ปี ลายนี้จึงเป็นลายผ้าที่สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นเกียรติแก่ จังหวัดอุดรธานี

ภาพที่ 4.32 ลายอุดรร้อยปี

ลายหน้าบันลายปลา เป็นลายที่ทำขึ้นเมื่อไปวัด เห็นหน้าบันที่พระอุโบสถ ลักษณะเป็นลายช่อฟ้าหันออกสองข้างซ้ายขวา และลายปลา ที่อยู่ใต้น้ำ สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ จึงเป็นลายสองลายที่อยู่รวมกัน จึงเรียกว่า ลายหน้าบันลายปลา ดังภาพ

ภาพที่ 4.33 ลายหน้าบันลายปลา

ลายนาคกาบหวิ เป็นลายจิตรรูปแบบมาจากหวิ กาบหวิ คือ สิ่งที่ห่อหุ้ม หรือล้อม
 สิ่งของสิ่งนั้นไว้ ลายกาบหวินี้เป็นเหมือนหวิหันเข้าด้านใน และด้านนอกเป็นลายนาคเรียงซ้อนกันขึ้นไป
 ลายนี้เป็นสองลายอยู่รวมกัน จึงเรียกว่า ลายนาคกาบหวิ ดังภาพ

ภาพที่ 4.34 ลายนาคกาบหวิ

ลายนาคคู่ เป็นลายพญานาค หันหลังใส่กันและกันเป็นคู่ ๆ เรียงซ้อนกันขึ้นไป จึง
 เรียกว่า ลายนาคคู่ ดังภาพ

ภาพที่ 4.35 ลายนาคคู่

ลายขอบักม่วง หรือภาษากลางเรียกว่า มะม่วง เป็นลายขอไขว้สลับกันไปมา และมีลายขิดรูปมะม่วง อยู่ในช่วงระหว่างลายขอที่สลับไขว้กันไปมา จึงเรียกว่า ลายขอบักม่วง ตามภาพ

ภาพที่ 4.36 ลายขอบักม่วง

ลายโบว์สลัดดอกแก้ว เป็นรูปแบบลายดอกแก้ว กระจายอยู่ทั้งสี่ด้าน ด้านในเป็นลายรูปโบว์ สลับกัน จึงเรียกว่าลายโบว์สลัดดอกแก้ว ดังภาพ

ภาพที่ 4.37 ลายโบว์สลัดดอกแก้ว

ลายกุหลาบพันปี เป็นลายดอกกุหลาบปลูกกันไว้ชมซึ่งเห็นกันจนชินตา ลายชนิดเป็นลายดอกกุหลาบเรียกกันเป็นแถวสลัด้วยลานคั้นเป็นแถวธรรมดา จึงเรียกว่า ลายกุหลาบพันปี ดังภาพ

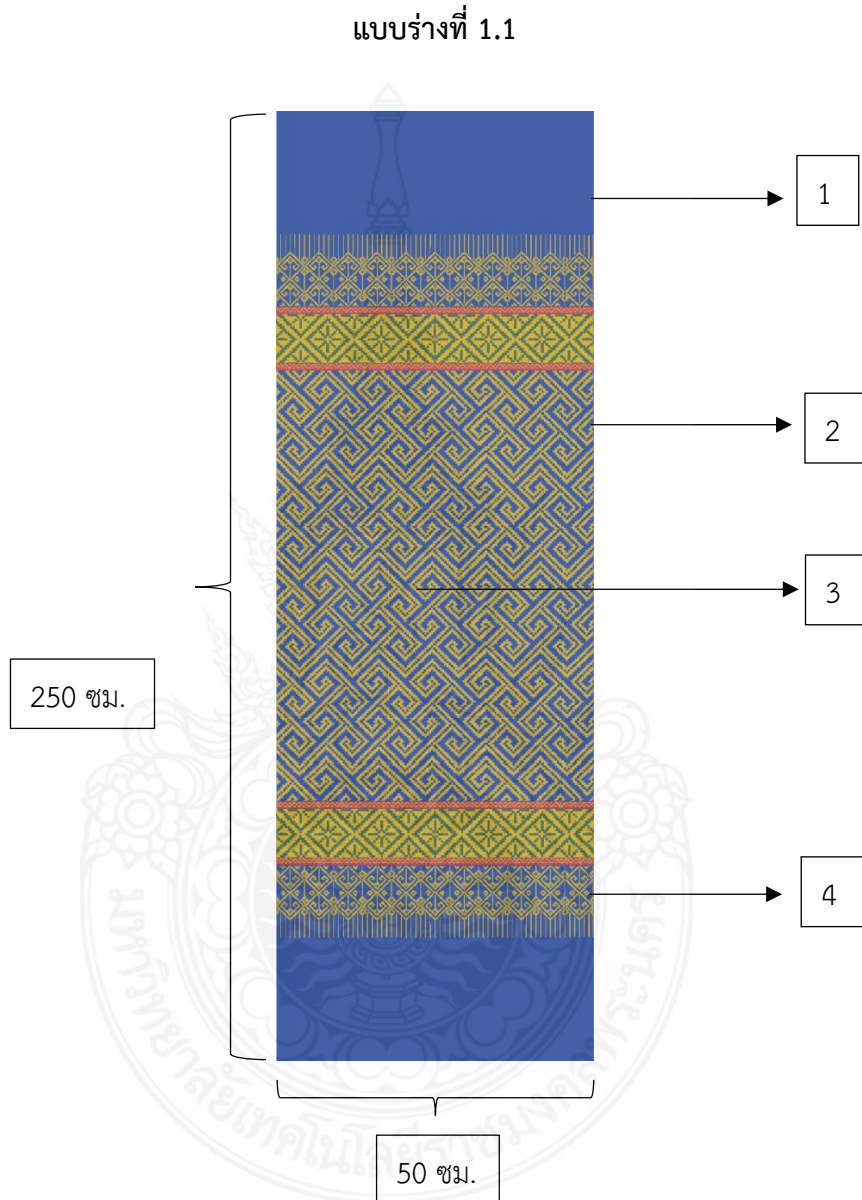
ภาพที่ 4.38 ลายกุหลาบพันปี

ดังนั้นสรุปได้ว่า ลวดลายที่เกิดขึ้นในช่วงที่ 2 เป็นการนำเอาลายดั้งเดิมที่อยู่บนหน้าหมอนชนิดมาปรับแต่งแก้ไขรวมเข้ากับลายที่คิดขึ้นเองของช่างทอผ้าไหมชนิด ทำให้เกิดลายลายใหม่ขึ้น รวมไปถึงการพบเห็นสิ่งของที่อยู่รอบตัวนำมาปรับใช้เก็บลายชนิดให้เกิดลายใหม่ๆเกิดขึ้น เช่น ลายอุตรร้อยปี ทำขึ้นในวาระโอกาสสำคัญคือจังหวัดอุตรธานีครบรอบ 100 ปี ลายชนิดขอบักมวงหรือมะมวง เกิดจากนำเอาลายขอมารวมกับลายผลมะมวง อีกทั้งยังสื่อถึงความเชื่อทั้งถิ่นอีกด้วย เช่น ลายนาคคู่ ถือว่าเป็นลายที่ศักดิ์สิทธิ์จะทำให้พญานาคปกป้องรักษาคุ้มครอง ลายหน้าบันลายปลา เชื่อว่าทำให้มีกินมีใช้อุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

4.1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุตรธานี

ผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุตรธานี ได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยแบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม 3 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหมและประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมของผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลาย 2 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการออกแบบลวดลายและประสบการณ์ด้านการออกแบบลวดลายของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้นำแบบร่างทั้ง 3 สี 3 แบบร่างลวดลาย ได้แก่ สีคราม สีครึ่ง และสีเขียว และแบบร่างลายขอลง แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะ แบบร่างลายดอกพิกุล เพื่อนำไปทอเป็นผ้าเบี่ยงไหมชนิด ดังนี้

1) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายขอหลง แบบที่ 1.1 สีคราม มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายขอหลง มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

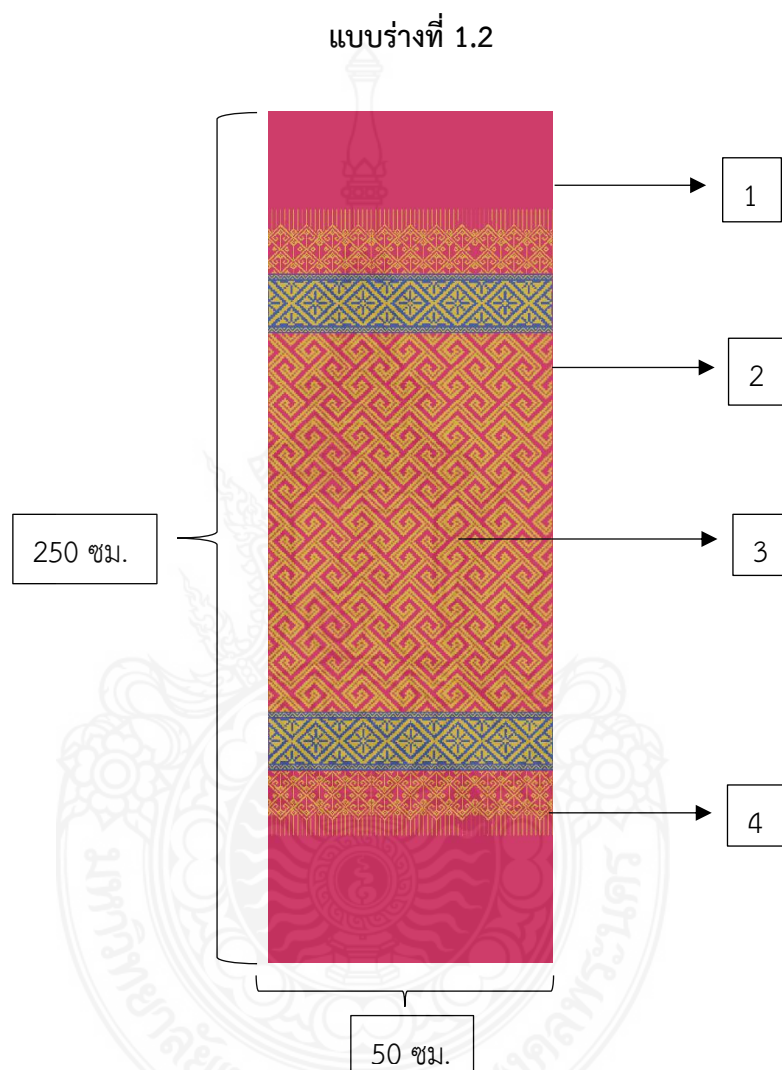

ภาพที่ 4.39 แบบร่างที่ 1.1 ลายดอกขอหลงทั้งผืน มีเชิงล่าง สีคราม

ตารางที่ 4.3 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 1.1

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีคราม เส้นไหมยืนสีคราม
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายขอหลงพุ่งไหมสีครามสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

2) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายขอหลง แบบที่ 1.2 สีครึ่งหรือสีแดง มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายขอหลง มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

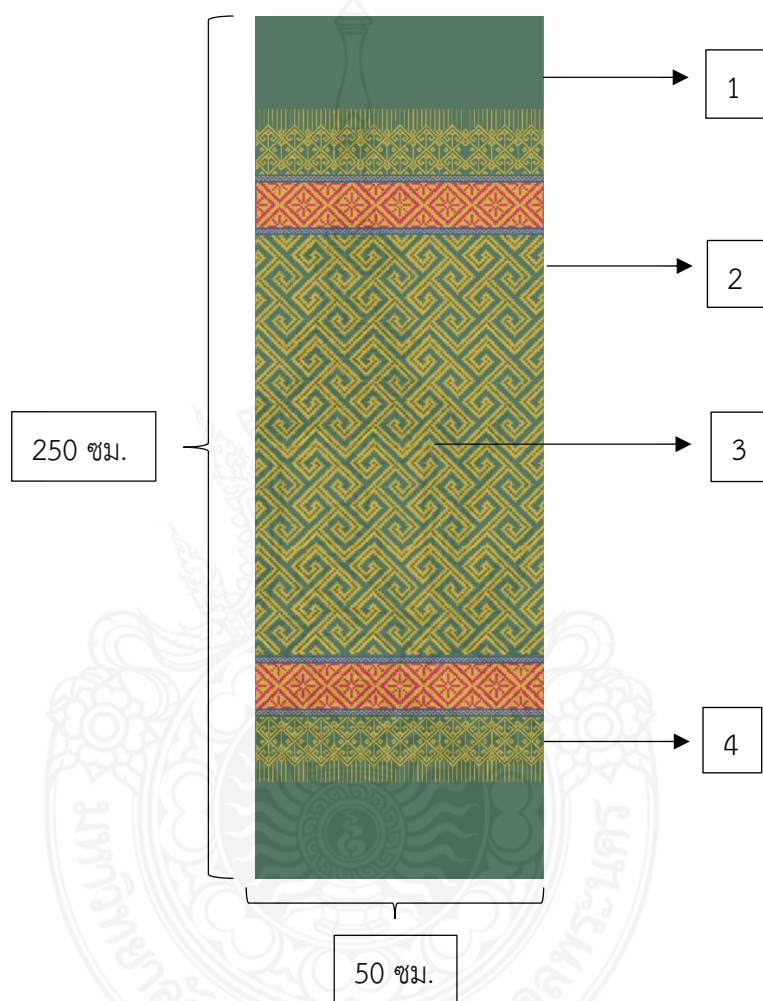
ภาพที่ 4.40 แบบร่างที่ 1.2 ลายขอหลงทั้งผืน มีเชิงล่าง สีครึ่งหรือสีแดง

ตารางที่ 4.4 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 1.2

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีครึ่ง เส้นไหมยืนสีครึ่ง
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายขอหลงพุ่งไหมสีครามสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

3) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายขอหลง แบบที่ 1.3 สีเขียว มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายขอหลง มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

แบบร่างที่ 1.3

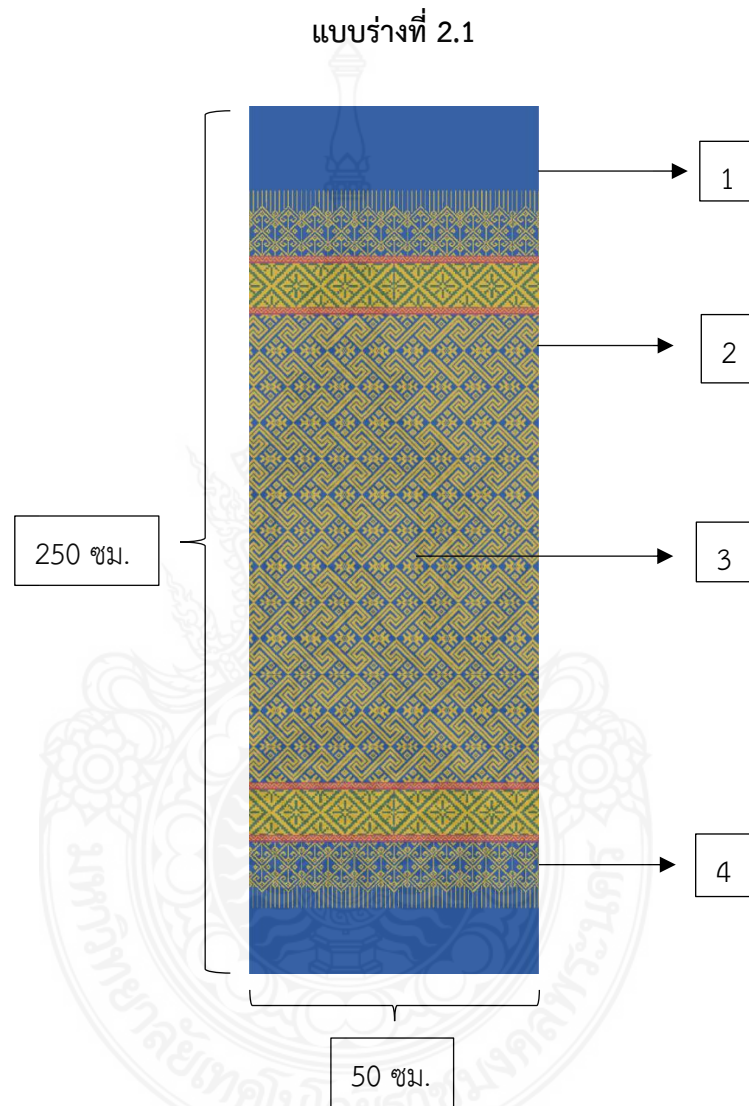

ภาพที่ 4.41 แบบร่างที่ 1.3 ลายขอหลงทั้งผืน มีเชิงล่าง สีเขียว

ตารางที่ 4.5 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 1.3

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีเขียว เส้นไหมยืนสีเขียว
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายขอหลงพุ่งไหมสีเขียวสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

4) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายตะเกาหลงเกาะ แบบที่ 2.1 สีเขียว มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายตะเกาหลงเกาะ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

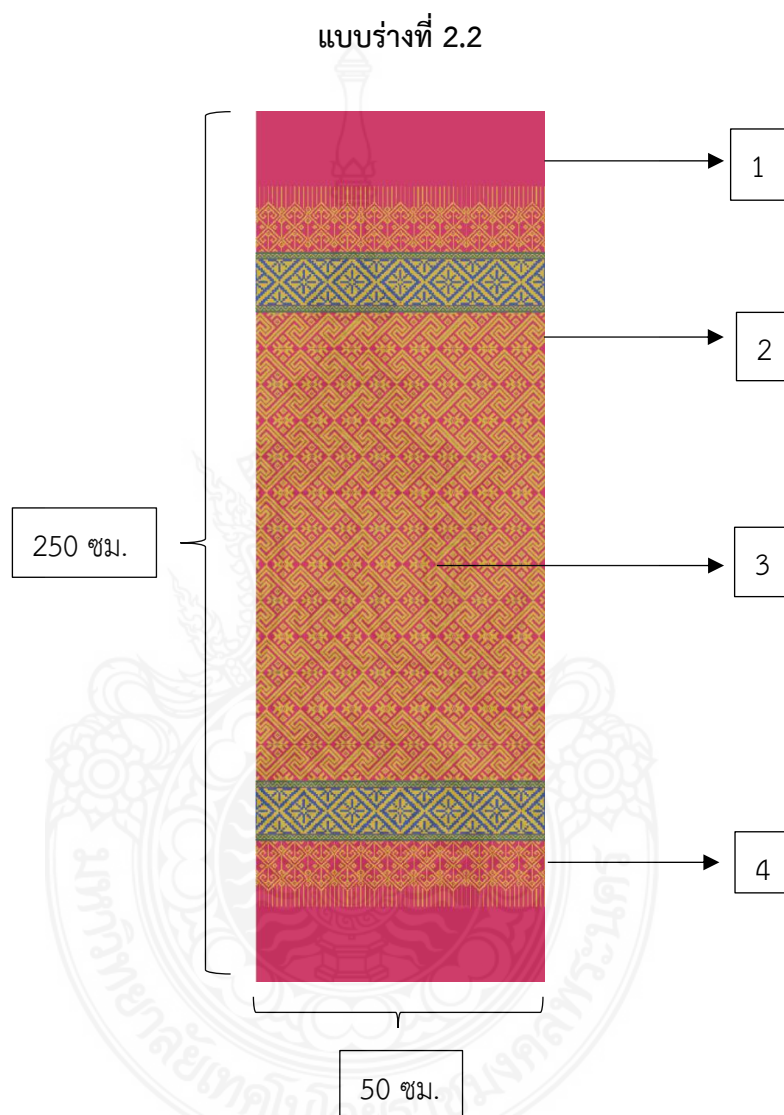

ภาพที่ 4.42 แบบร่างที่ 2.1 ลายตะเกาหลงเกาะทั้งผืน มีเชิงล่าง สีคราม

ตารางที่ 4.6 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 1.3

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีคราม เส้นไหมยืนสีคราม
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายตะเกาหลงเกาะพุ่งไหมสีครามสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

5) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายตะเกาหลงเกาะ แบบที่ 2.2 สีครามหรือสีแดง มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายตะเกาหลงเกาะ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

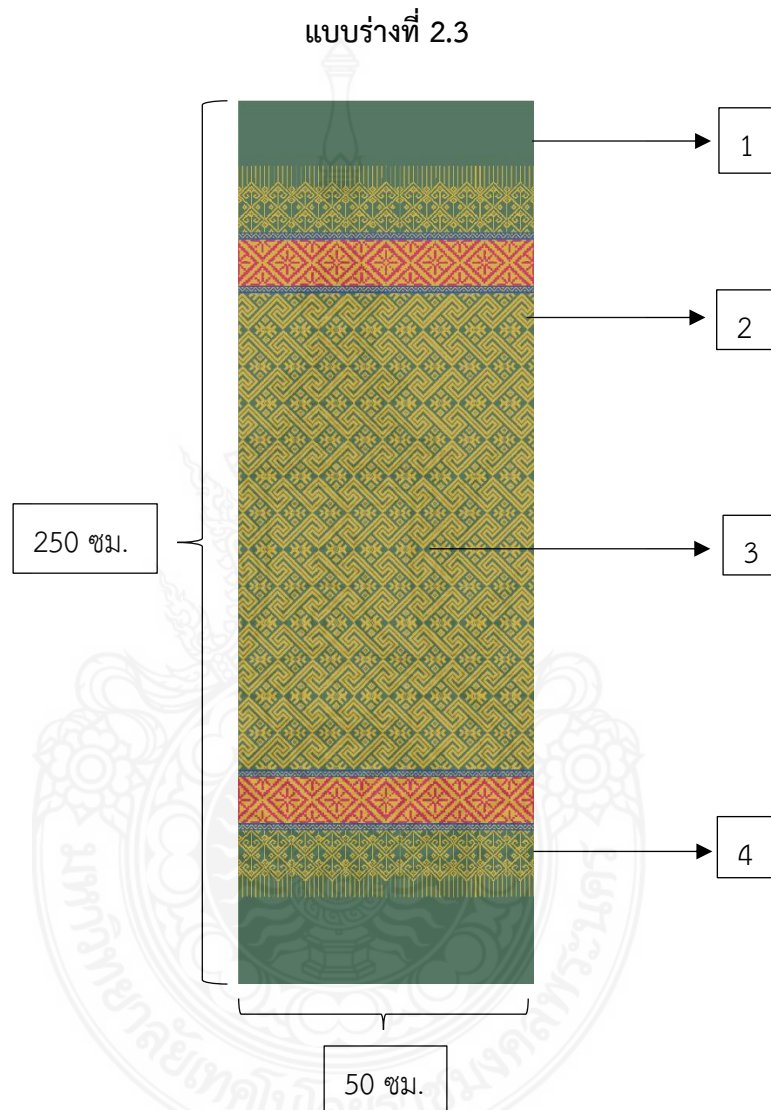

ภาพที่ 4.43 แบบร่างที่ 2.2 ลายตะเกาหลงเกาะทั้งผืน มีเชิงล่าง สีครามหรือสีแดง

ตารางที่ 4.7 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 2.2

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีครามหรือสีแดง เส้นไหมยืนสีครามหรือสีแดง
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายตะเกาหลงเกาะพุ่งไหมสีครามหรือสีแดงสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

6) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายตะเกาหลงเกาะ แบบที่ 2.3 สีเขียว มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายตะเกาหลงเกาะ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

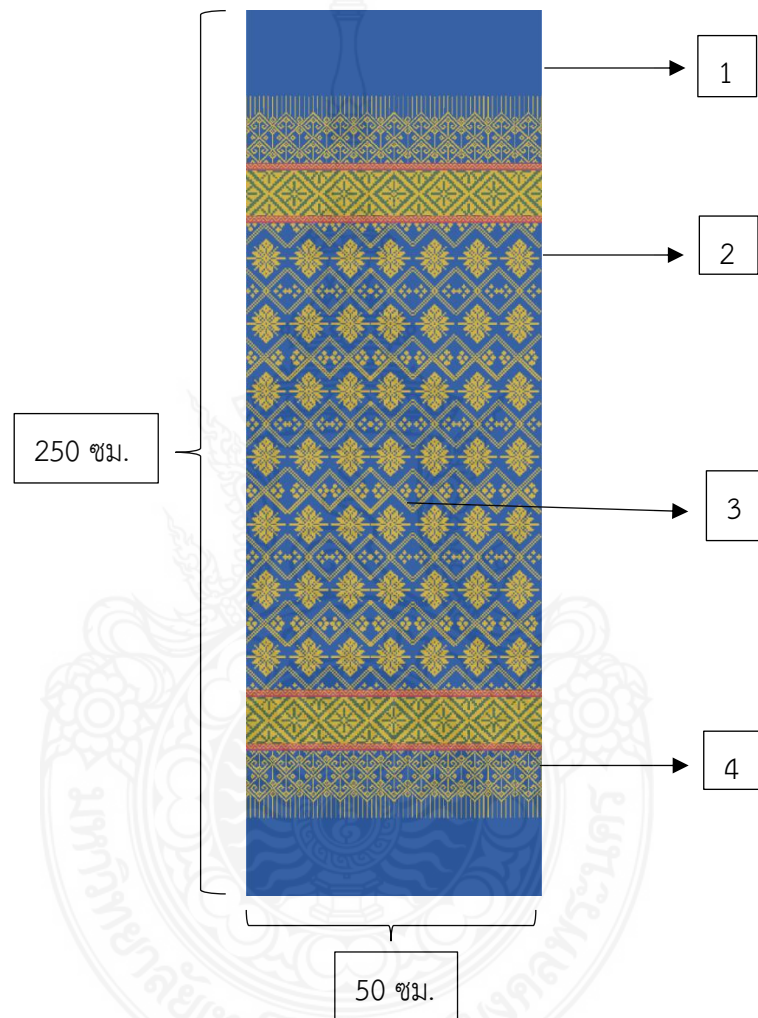
ภาพที่ 4.44 แบบร่างที่ 2.3 ลายตะเกาหลงเกาะทั้งผืน มีเชิงล่าง สีเขียว

ตารางที่ 4.8 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 2.3

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีเขียว เส้นไหมยืนสีเขียว
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายตะเกาหลงเกาะพุ่งไหมสีเขียวสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

7) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายดอกพิกุล แบบที่ 3.1 สีคราม มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายตะเกาหลงเกาะ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

แบบร่างที่ 3.1

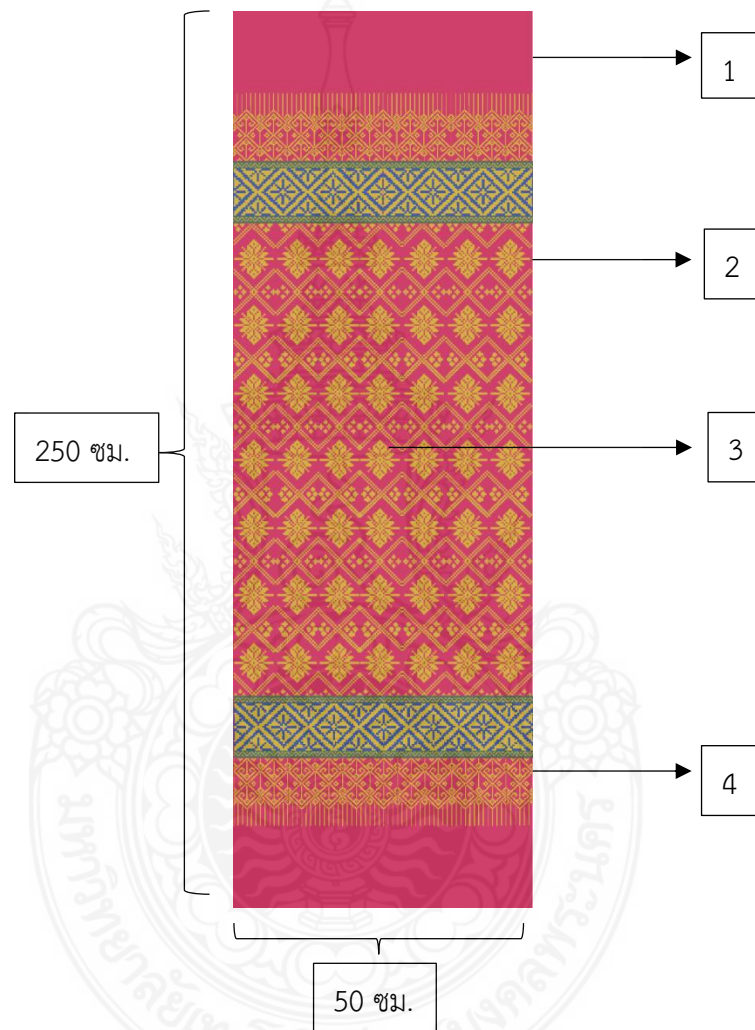
ภาพที่ 4.45 แบบร่างที่ 3.1 ลายดอกพิกุลทั้งผืน มีเชิงล่าง สีคราม

ตารางที่ 4.9 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 3.1

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งคราม เส้นไหมยืนสีคราม
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายดอกพิกุลพุ่งไหมครามสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

7) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายดอกพิกุล แบบที่ 3.2 สีคั้งหรือสีแดง มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายตะเกาหลงเกาะ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

แบบร่างที่ 3.2

ภาพที่ 4.46 แบบร่างที่ 3.2 ลายดอกพิกุลทั้งผืน มีเชิงล่าง สีคั้งหรือสีแดง

ตารางที่ 4.10 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 3.2

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีคั้งหรือสีแดง เส้นไหมยืนสีคั้งหรือสีแดง
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายดอกพิกุลพุ่งไหมสีคั้งหรือสีแดงสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

9) แบบร่างผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัดลายตะเกาหลงเกาะ แบบที่ 3.3 สีเขียว มีเชิงทั้งสองด้าน ตรงกลางผ้า หรือท้องผ้าเป็นลายตะเกาหลงเกาะ มีขนาดความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 250 เซนติเมตร

ภาพที่ 4.47 แบบร่างที่ 3.3 ลายดอกพิกุลทั้งผืน มีเชิงล่าง สีเขียว

ตารางที่ 4.11 รายละเอียดผ้าเบี่ยงไหมขัด แบบร่างที่ 3.3

หมายเลข	รายละเอียด
1	พื้นผ้า ทอด้วยเส้นพุ่งสีเขียว เส้นไหมยืนสีเขียว
2	ลายขัด ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ
3	ท้องผ้า ลายดอกพิกุลพุ่งไหมสีเขียวสลับเส้นพุ่งพิเศษด้วยไหมคำ
4	เชิงล่าง ทอด้วยเส้นพุ่งพิเศษไหมคำ

สรุปผลการเลือกแบบร่างลวดลายผ้าไหมชนิดผ้าไหมชนิด ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.12 ผลการคัดเลือกแบบร่างการใช้สี

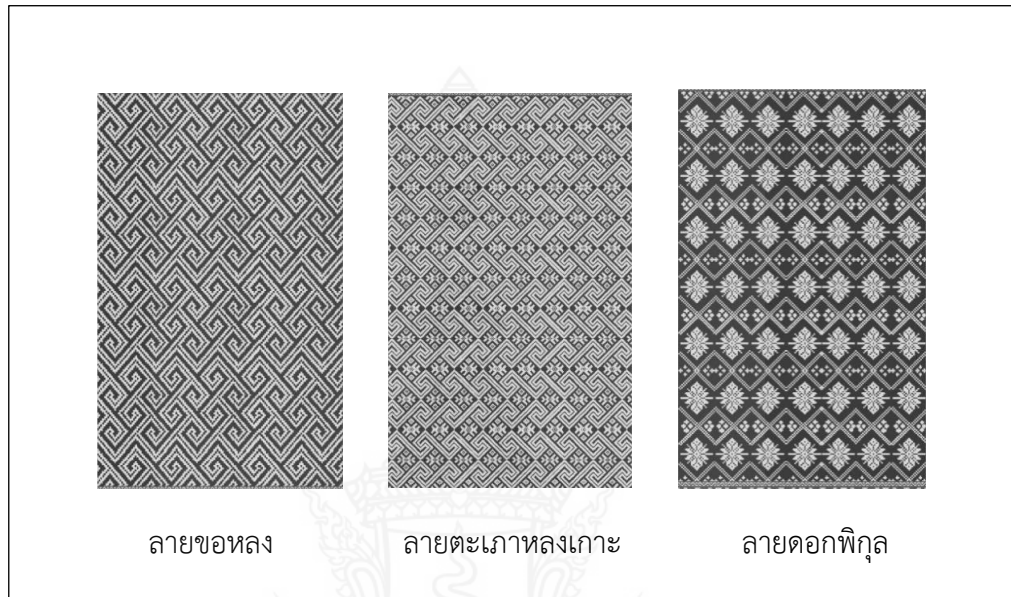
สี	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
สีคราม	✓	✓	✓	✓	✓	5
สีครึ่ง						0
สีเขียว						0

จากตารางที่ 4.3 ผู้เชี่ยวชาญเลือกสีคราม มากที่สุด

ตารางที่ 4.13 ผลการคัดเลือกแบบร่างลวดลายผ้าเบี่ยงไหมชนิด ลายขอหลง ลายตะเกาหลงเกาะ และลายดอกพิกุล

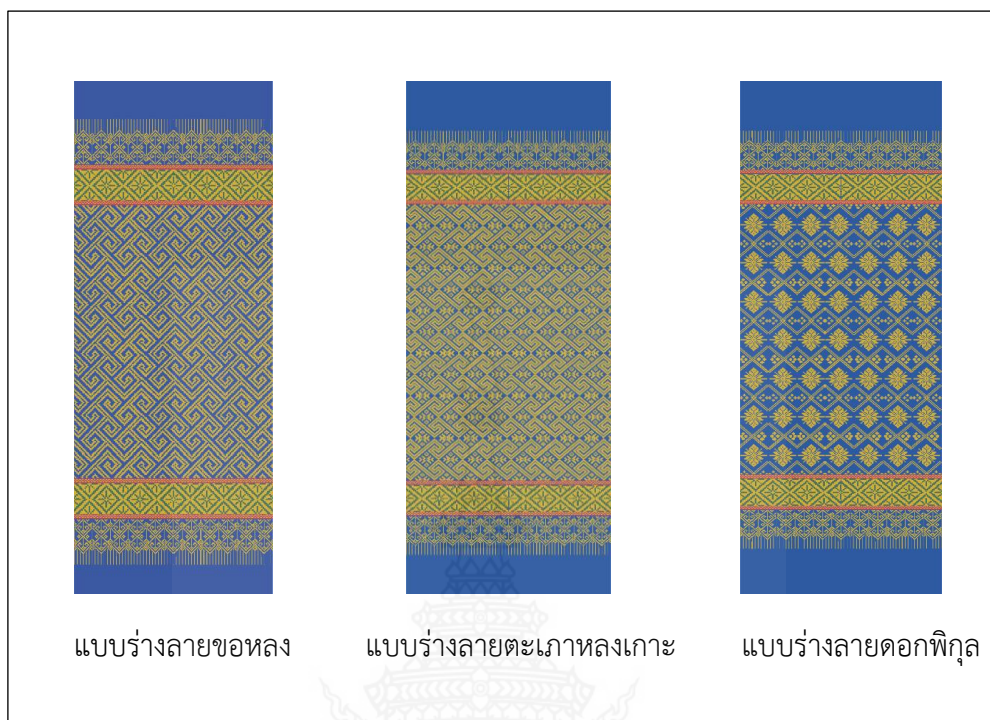
ลวดลาย	ผู้ผู้เชี่ยวชาญ					รวม
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ลายขอหลง						
ขอหลงแบบที่ 1	✓	✓	✓	✓	✓	5
ขอหลงแบบที่ 2						0
ขอหลงแบบที่ 3						0
ลายตะเกาหลงเกาะ						
ตะเกาหลงเกาะ แบบที่ 1		✓		✓		2
ตะเกาหลงเกาะ แบบที่ 2	✓		✓		✓	3
ตะเกาหลงเกาะ แบบที่ 3						0
ลายดอกพิกุล						
ดอกพิกุลแบบที่ 1	✓	✓	✓	✓	✓	5
ดอกพิกุลแบบที่ 2						0
ดอกพิกุลแบบที่ 3						0

จากตารางที่ 4.15 ผู้เชี่ยวชาญเลือกลายขอลงแบบที่ 1 มากที่สุดจำนวน 5 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญเลือกลายตะเภาลงเกาะแบบที่ 2 มากที่สุดจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญเลือกลายดอกพิกุลแบบที่ 1 มากที่สุดจำนวน 5 ท่าน

ภาพที่ 4.48 สรุปลายแบบร่าง

สรุปแบบร่างลวดลายที่ผู้เชี่ยวชาญเลือก ลายขอลงแบบที่ 1 ลายตะเภาลงเกาะแบบที่ 2 ลายดอกพิกุลแบบที่ 1 ดังภาพ

ภาพที่ 4.49 แบบร่างทั้ง 3 แบบร่าง

สรุปแบบร่างลวดลายที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเลือก ดังนี้ แบบร่างที่ 1 ลายขอลงแบบที่ 1 สีคราม แบบร่างที่ 2 ลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 2 สีคราม แบบร่างที่ 3 ลายดอกพิกุลแบบที่ 1 สีคราม

4.1.2.2 กระบวนการการทอผ้าเบี่ยงไหมขัด การทอขัดคือการสะกิดเส้นยืนขึ้นแล้วพุ่งเส้นพุ่งพิเศษให้เกิดลวดลาย โดยการใช้ไม้เก็บขัดหรือเหล็กปลายแหลมให้การสะกิดหรือขัดเส้นยืนขึ้นตามลายที่กำหนดไว้ ซึ่งการทอนี้จะทำให้ได้ลวดลายที่นูนขึ้นเมื่อใช้มือลูบสัมผัสตลอดหน้าผ้า ผ้าขัดของบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นการทอลายเดียวตลอดทั้งผืนเต็มผืนผ้า

ผ้าเบี่ยง หรือผ้าสไบ เป็นผ้าที่มีขนาดหน้าผ้าเล็ก ไม่เกิน 50 เซนติเมตร ยาว 1 วา หรือมากกว่านี้ ใช้ในงานบุญประเพณีต่างๆ เป็นการบงบอกถึงความรู้สึกเรียบร้อยก่อนจะเข้าวัดทำบุญ

จากแบบร่างลวดลายที่ผู้เชี่ยวชาญเลือก ดังตารางที่ 4.14 และตารางที่ 4.15 มีวิธีการดังนี้

1) การเตรียมเส้นไหมก่อนย้อมสี

การฟอกเส้นไหม หรือ การดองไหม โดยการนำเส้นไหมดิบมาต้มในน้ำเพื่อเอาขาวในเส้นไหมออกจะได้เส้นไหมสีขาวนวล เพื่อนำไปย้อมสีต่อไป

ภาพที่ 4.50 การฟอกเส้นไหม

2) การย้อมสีเส้นไหม

สีที่ใช้เป็นสีธรรมชาติ ได้แก่คราม นำต้นครามมาหมักกับน้ำเปล่า จากนั้นรินน้ำทิ้งจะเหลือตัวคราม หรือน้ำคราม เมื่อได้ครามแล้วนำเส้นไหมที่ฟอกแล้วลงไปย้อมจะได้สีน้ำเงิน หรือทั่วไปเรียกสีคราม เนื่องด้วยย้อมมาจากต้นคราม ดังนี้

ภาพที่ 4.51 ย้อมคราม

3) การขึ้นเส้นยืน หรือการขึ้นเครือหูก

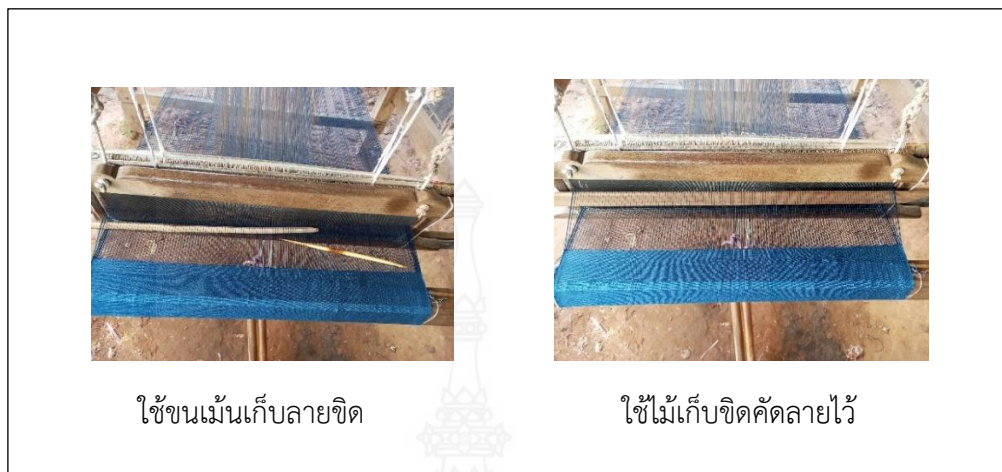
ภาพที่ 4.52 การขึ้นเส้นยืน

4) การสับหูก คือการนำเส้นยืนมามัดใส่ฟืมผ่านตะกอลี่ละเส้น

ภาพที่ 4.53 การสับหูก

5) ขั้นตอนการเก็บลายขีด ใช้ไม้เก็บขีด หรือขนเม่น สะกิดเส้นยืนตามลายที่ออกแบบไว้

ภาพที่ 4.54 การเก็บลายขีด

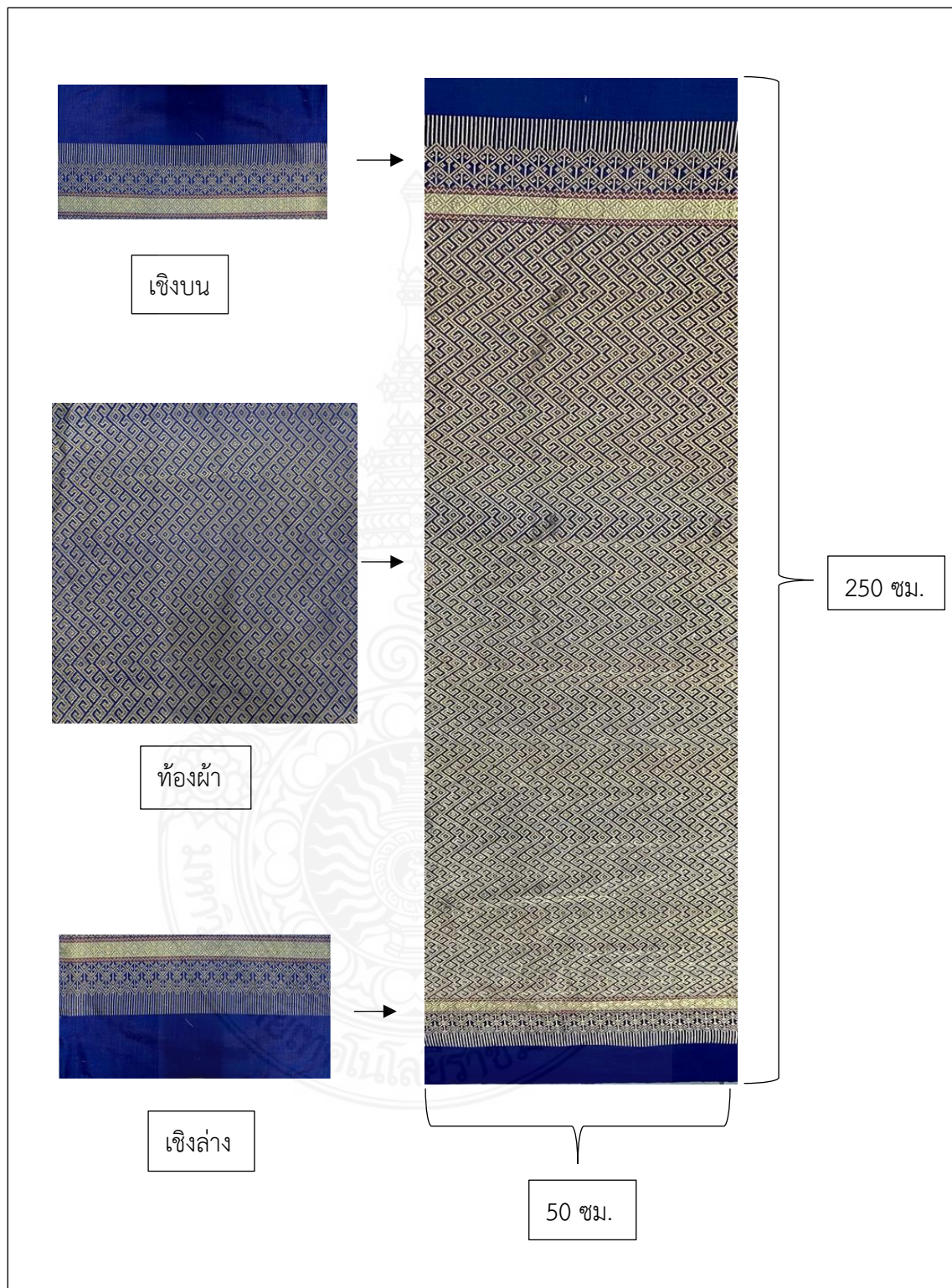
6) เริ่มการทอผ้าไหมขีด หลังจากเก็บลายขีดแล้วเริ่มทอที่ละไม้ลาย ทุกๆลายก่อนทอจะ
ใช้วิธีการแบบนี้ทั้งหมด

ลายขอหลง มีทั้งหมด 28 ไม้ ทอจากไม้ที่ 1-28 และกลับจาก 28-1 ทอจนเต็มผืนผ้า
ลายตะเกาหลงเกาะ มีทั้งหมด 31 ไม้ ทอจากไม้ที่ 1-31 แล้วกลับจาก 31-1 ทอจนเต็มผืนผ้า
ลายดอกพิกุล มีทั้งหมด 18 ไม้ ทอจากไม้ที่ 1-18 แล้วกลับจาก 18-1 ทอจนเต็มผืนผ้า

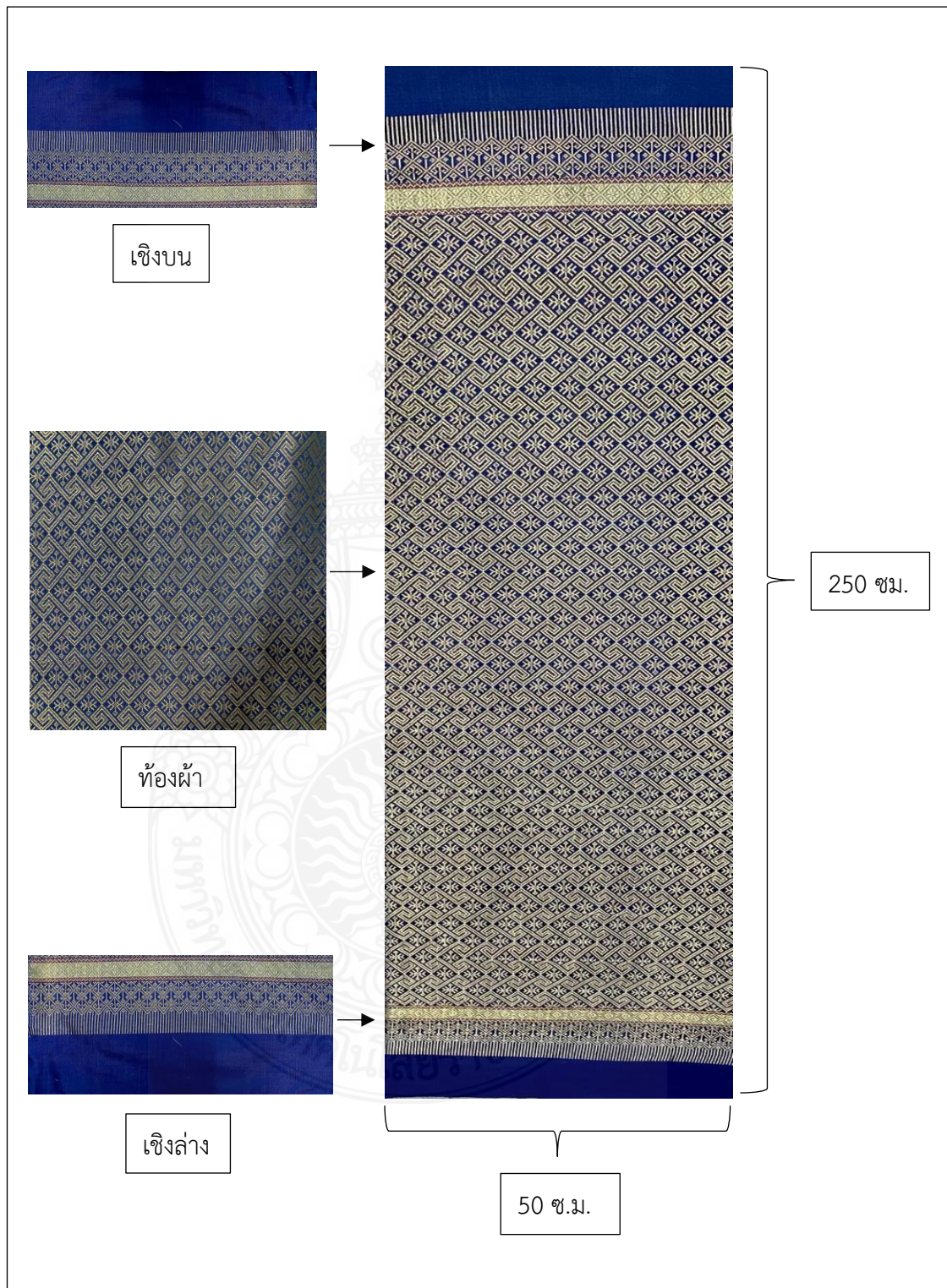
ภาพที่ 4.55 การเก็บลายขีดและทอผ้าไหมขีด

รูปภาพผลงานสำเร็จ

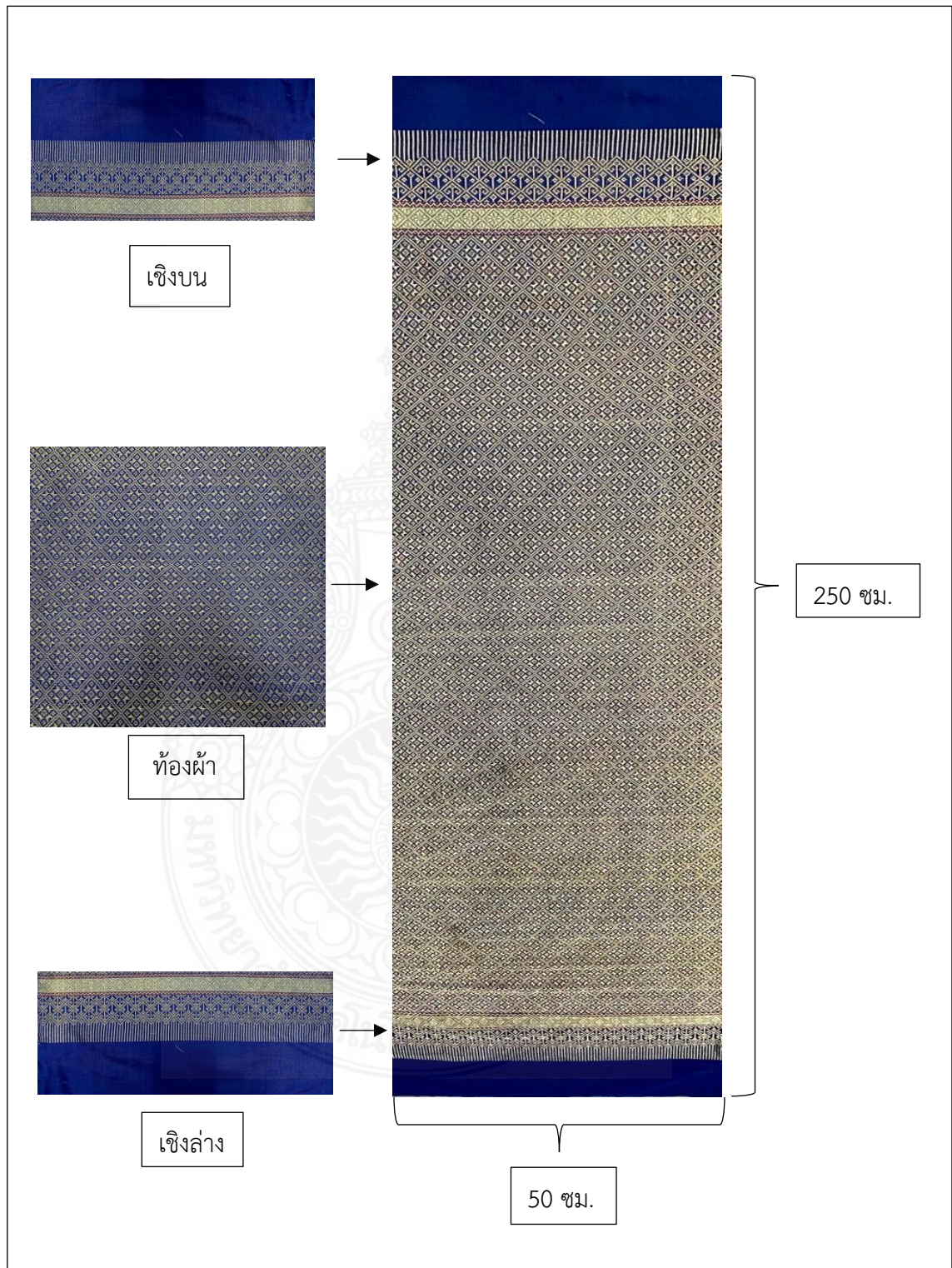
ภาพที่ 4.56 ผลงานสำเร็จผ้าเบี่ยงไหมขิด ปลายขอลง

รูปภาพผลงานสำเร็จ

ภาพที่ 4.57 ผลงานสำเร็จผ้าเบี่ยงไหมขิด ลายตะเกาหลงเกาะ

รูปภาพผลงานสำเร็จ

ภาพที่ 4.58 ผลงานสำเร็จผ้าเบี่ยงไหมขัด ลายดอกพิกุล

4.1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

4.1.3.1 ผลวิเคราะห์ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ อายุ และระดับการศึกษา โดยแสดงแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ดังนี้

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ	30	100
ต่ำกว่า 30 ปี	16	53.33
30 – 39 ปี	11	36.67
40 – 49 ปี	3	10.00
รายได้ต่อเดือน	30	100
ไม่เกิน 15,000 บาท	21	70.00
15,001 - 25,000 บาท	5	16.67
25,001- 35,000 บาท	2	6.67
มากกว่า 35,000 บาท	2	6.67
ระดับการศึกษา	30	100
ต่ำกว่าปริญญา	2	6.67
ปริญญาตรี	26	86.67
สูงกว่าปริญญาตรี	2	6.67
อาชีพ	30	100
รับราชการ	2	6.67
ลูกจ้างสังกัดหน่วยงานรัฐ	1	3.33
พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ	1	3.33
ธุรกิจส่วนตัว	6	20.00
อื่นๆ ระบุ	20	66.67

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุในช่วงต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 53.33) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 70.00) ระดับการศึกษา อยู่ในช่วงระดับปริญญาตรี 26 คน (ร้อยละ 86.67) และอาชีพอื่น ๆ โดยไม่ระบุอาชีพ 20 คน (ร้อยละ 66)

2) ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานีด้วยสถิติการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านลวดลายและการใช้สี	4.67	0.05	มากที่สุด
1.1 การนำเอาลวดลายดั้งเดิมมาใช้ทอผ้า	4.83	0.46	มากที่สุด
1.2 ลวดลายมีความเหมาะสมกับผืนผ้า	4.70	0.47	มากที่สุด
1.3 ขนาดความยาวพอดีตัวกับผู้บริโภค	4.87	0.43	มากที่สุด
1.4 ผ้าไหมย้อมมีครามมีสีส่น เหมาะกับทุกวัย	4.43	0.5	มาก
1.5 การย้อมสีครามทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง	4.5	0.57	มาก
2. ด้านการออกแบบ	4.85	0.09	มากที่สุด
2.1 นำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่	4.87	0.35	มากที่สุด
2.2 เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า	4.97	0.18	มากที่สุด
2.3 รักษาขนบประเพณีของผ้าเบี่ยงไหมขัด	4.9	0.31	มากที่สุด
3. ด้านผลิตภัณฑ์	4.82	0.02	มากที่สุด
3.1 มีความพึงพอใจต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดจังหวัดอุดรธานี	4.80	0.41	มากที่สุด
3.2 มีความพึงพอใจในลวดลายผ้าแต่ละลายแต่ละผืน	4.80	0.41	มากที่สุด
3.3 สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงตามความเหมาะสมและตามโอกาสต่าง ๆ	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม	4.78	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผู้บริโภคต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี มีความพึงพอใจต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ได้แก่ ด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.09) รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.02) และด้านลวดลายและการใช้สี ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.05) ตามลำดับ

4.2 อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การออกแบบผ้าเป็ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายได้ 3 ประเด็นดังนี้

4.2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเป็ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด บ้านหนองอ้อ อำเภอหนองซอ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามูลพบว่า การใช้สีครามธรรมชาติย้อมเส้นไหม ในการทอผ้าเป็ยงไหมชนิด เป็นภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่ใช้กันมาตั้งแต่ดั้งเดิม มีการส่งต่อมรดกทางภูมิปัญญานี้มาจากรุ่น บรรพบุรุษ พ่อแม่ สืบต่อกันมา ลวดลายเป็นลายดั้งเดิมเก่าแก่ที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนชนิด มักนิยมชนิดลายไว้ตรงกลาง อันเป็นมรดกที่มีค่าถูกส่งต่อมาจากรุ่นสู่รุ่น ลักษณะผ้าเป็ยงไหมชนิด มีความกว้าง 50 เซนติเมตร ความยาว 1 วาเศษ หรือ 2 เมตร 50 เซนติเมตร เป็นลายขอหลง ลายตะเกาหลงเกาะ และลายดอกพิกุล ซึ่งสอดคล้องกับ (สิทธิชิต สนามชาติ, 2562) การย้อมสีธรรมชาติทอเป็นลวดลายบนผืนผ้าและเหมาะสมกับประเพณีสำคัญวัฒนธรรม ทำให้ผ้าแต่ละผืนมีภูมิปัญญาของแต่ละคนที่ถ่ายทอดลงผืนผ้าที่สวยงาม

4.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อออกแบบผ้าเป็ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี ออกแบบ แบบร่าง 3 สี ได้แก่ สีคราม หรือสีน้ำเงิน สีแดง หรือสีแดง และสีเขียว สรุปรูปผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเลือก สีคราม หรือสีน้ำเงิน และออกแบบ แบบร่างลวดลาย 3 ลาย 9 แบบ ได้แก่ แบบร่างลายขอหลงแบบที่ 1 แบบร่างลายขอหลงแบบที่ 2 แบบร่างลายขอหลงแบบที่ 3 แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 1 แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 2 แบบร่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 3 แบบร่างลายดอกดอกพิกุลแบบที่ 1 แบบร่างลายดอกดอกพิกุลแบบที่ 2 แบบร่างลายดอกดอกพิกุลแบบที่ 3 สรุปรูปผู้เชี่ยวชาญ เลือกแบบร่างลายขอหลงแบบที่ 1 เลือกแบบร่างลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 2 และเลือกแบบร่างลายดอกพิกุลแบบที่ 1 แบบร่างลายดอกดอกพิกุลแบบที่ 2 แบบร่างลายดอกดอกพิกุลแบบที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับ (พินาลิน สาริยา, 2549) กล่าวว่า การจะได้ผลงานที่ก่อให้เกิด ความพึงพอใจสูงสุดต่อผู้ใช้ประโยชน์จากลวดลายผ้า จะต้องคำนึงถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การ ออกแบบลวดลายผ้าเพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการออกแบบลวดลายเพื่อความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยมากยิ่งขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการผลงานแต่ละประเภท

4.2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเป็ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุในช่วงต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 53.33 รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 70.00 ระดับการศึกษา อยู่ในช่วงระดับปริญญาตรี 26 คน ร้อยละ 86.67 และอาชีพ อื่น ๆ โดยไม่ระบุอาชีพ ร้อยละ 66 ตามลำดับ และการศึกษาระดับ ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าเป็ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน พบว่า ปัจจัยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมา ด้านความพึงพอใจในผ้าเป็ยงไหมชนิด มีค่าเฉลี่ย 4.82 และด้านลวดลายและการใช้สี มีค่าเฉลี่ย 4.67 ตามลำดับ แยกออกตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการออกแบบ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.85 อาจเพราะว่า ผ้าเบี่ยงไหมขัดมีความเหมาะสมในการนำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่ และเป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า สอดคล้องกับ (ไวพจน์ ดวงจันทร์, 2560) เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้าดั้งเดิมเอาไว้ และรักษาภูมิปัญญาการทอผ้าไว้

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 อาจเพราะมีความพึงพอใจในผ้าเบี่ยง และความพึงพอใจในลวดลายผ้า ซึ่งสอดคล้องกับ (ชญาภา บุตรแสน, 2563) รวบรวมลายผ้าขัดและกระบวนการทอผ้าไหมขัด โดยการสืบทอดจากพ่อแม่ปู่ย่าตายายและคนในชุมชนที่มีฝีมือการทอผ้า

ด้านลวดลายและการใช้สี มีค่าเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะสีครามจากธรรมชาติในการย้อม ลวดลายมีความเหมาะสมกับผืนผ้า ขนาดของผืนผ้ามีความพอดีเหมาะสมกับร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับ (สุวิทย์ ทับทอง, 2563) ลวดลายที่ใช้เป็นลายเก่าแก่ดั้งเดิม และเป็นลายที่มีมาแต่บรรพบุรุษ และเป็นการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไหมขัด อีกด้วย

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดจังหวัดอุดรธานี

เครื่องมือที่ใช้งานวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลวดลายผ้าไหมลายชนิด แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างการใช้สีและลวดลายผ้าเบี่ยงไหมชนิด และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อผ้าเบี่ยงไหมชนิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อผ้าเบี่ยงไหมชนิด ด้านการเก็บข้อมูล 1) ติดต่อและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ในการดำเนินการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มตัวอย่าง 2) ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ คุณสุณา ศรีบุตรโคตร กลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี คุณเสงี่ยมจิตร จันทร์บุญ กลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี คุณลานี โสดาพรม กลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านศรีชมชื่น กลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี คุณตุ้ สุภา กลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านศรีชมชื่น กลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ในการดำเนินการเก็บแบบสอบถาม 3) แจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมาย 4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และ 5) วิเคราะห์ผล

5.1 สรุปผล

การศึกษาเรื่อง การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า

5.1.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

การศึกษาการใช้สีของผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี ใช้การย้อมสีธรรมชาติจากคราม ด้วยเส้นไหมแท้ 100% จากการทดสอบพบว่าความคงทนของสีต่อแสง พบว่า สีเปลี่ยนจากเดิมอยู่ในระดับที่ 5 และจากการทดสอบความคงทนของสีต่อการซักพบว่า สีตกติด อยู่ในระดับที่ 5 หมายถึงไม่มีสีตกติดของสี

การศึกษาการใช้สีของผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานีใช้ สีสธรรมชาติย้อมเส้นไหม ได้แก่ คราม จะได้สีน้ำเงินหรือสีคราม และลวดลายที่นำมาใช้ในการทอเป็น ลวดลายดั่งเก่าในชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด ที่ปรากฏอยู่บนหน้าหมอนขัด ได้แก่ ลายขอหลง ลายตะเกา หลงเกาะ ลายดอกพิกุล

5.1.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

จากการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้ออกแบบ แบบร่างลวดลายการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัด จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ ผ้าเบี่ยงไหมขัดลายขอหลง ผ้าเบี่ยงไหมขัดลายตะเกาหลงเกาะ ผ้าเบี่ยงไหมขัดลายดอกพิกุล ผู้เชี่ยวชาญเลือก ลายขอหลงประเภทที่ 1 ลายตะเกาหลงเกาะประเภทที่ 2 และ ลายดอกพิกุลประเภทที่ 1

5.1.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มประชากรทั่วไปที่มีความพึงพอใจต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุในช่วงต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 53.33 รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 70.00 ระดับการศึกษา อยู่ในช่วงระดับปริญญาตรี 26 คน ร้อยละ 86.67 และอาชีพ อื่น ๆ โดยไม่ระบุอาชีพ 20 คน ร้อยละ 66

ด้านลวดลายและการใช้สี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย รวม 4.67 ขนาดความยาวพอดีตัวกับผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ย 4.87 มากที่สุด รองลงมาได้แก่การนำเอาลวดลายดั้งเดิมมาใช้ทอผ้า มีค่าเฉลี่ย 4.83 ผ้าไหมย้อมมีครามมีสีสันทันเหมาะกับการทอ มีค่าเฉลี่ย 4.43 ลวดลายมีความเหมาะสมกับผืนผ้า มีค่าเฉลี่ย 4.70 และการย้อมสีครามทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง มีค่าเฉลี่ย 4.5 ตามลำดับ

ด้านการออกแบบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย รวม 4.85 เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า มีค่าเฉลี่ย 4.97 รองลงมาเป็นการนำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ย 4.87 และรักษาขนบประเพณีของผ้าเบี่ยงไหมขัด มีค่าเฉลี่ย 4.9 ตามลำดับ

ด้านผลิตภัณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย รวม 4.82 สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงตามความเหมาะสมและตามโอกาสต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.83 และรองลงมาความพึงพอใจต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัดจังหวัดอุดรธานี มีค่าเฉลี่ย 4.80 มีความพึงพอใจในลวดลายผ้าแต่ละลายแต่ละผืน มีค่าเฉลี่ย 4.80 ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ได้ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

5.2.1.1 การวิจัยพบว่าการใช้ไหมบ้านแท้ 100% ทำให้ได้ผืนผ้าที่นุ่มนวล เมื่อใช้งานหรือใช้มือสัมผัส

5.2.1.2 การวิจัยพบว่าการใช้เส้นไหมคำ สีทอง มาเป็นเส้นพุ่งพิเศษทำให้เกิดความงามเพิ่มมากขึ้น

5.2.1.3 การวิจัยพบว่าการย้อมครามน้ำแรก จะทำให้ได้สีครามที่สีสดและสีเข้มกว่าจากนั้นน้ำที่สองที่สามจะให้สีครามที่จางลง

5.2.1.4 การวิจัยพบว่า ลวดลายที่นำมาใช้ทอเป็นลายเก่าแก่ดั้งเดิมของชุมชน คือลายขอลอง ลายตะเภาหลงขอล ลายดอกพิกุล

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้

5.2.2.1 ควรพัฒนาการย้อมสีจากพืช ผลไม้ หรือเปลือกไม้ชนิดต่างๆ นำมาผสมสีกัน ให้ได้สีที่สวยงามและเหลือบเงา

5.2.2.2 ควรพัฒนา นำลวดลายเก่าแก่ดั้งเดิมที่มีอยู่มาออกแบบรวมเข้ากับลายสมัยใหม่ให้เกิดลายชนิด ลายผ้าทอต่อไป

5.2.2.3 พัฒนารูปแบบผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เช่น มีลายเชิง ลายหน้ากระดาน ลายช่องแทงทอ ลายทอผ้า ผูกลายขึ้นมาใหม่ โดยเอาลายเก่ากลับมาใช้ด้วยการวางแม่ลายใหม่ลงไปบนผืนผ้า

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). *อัตลักษณ์*. <http://legacy.orst.go.th/>
- ทวีศักดิ์ อินทโชติ. (2561). *การศึกษ้อัตลักษณ์และพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ได้ออกพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์, ทวีศักดิ์ อินทโชติ, โสภณ แยมกลิ่น, เกื้อจิตร ชีระกาญจน, วัลภา หัตถกิจพานิชกุล. (2562). การศึกษ้อัตลักษณ์และการพัฒนาอัตลักษณ์นิสิตกรมศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสุทธิปริทัศน์*. 33(107), 77 - 93.
- วิถี พานิชพันธ์. (2547). *ผ้าและสิ่งถักทอ*. ซิลค์เวอร์ม.
- ธนาคารกรุงเทพแห่งประเทศไทย. *เบิ่งชื่นกินแซ่บ*. กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กิตติคุณวฒนะ จุฑะวิภาต. (2555). *ผ้ากับชีวิตคนไทย* (รายงานวิจัย). คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กระทรวงการคลัง. (2565). *ผ้าฝ่ายทอขีด*.: <http://www.taxclinic.mof.go.th>
- รุจิรา วงศ์สามารถ. (2549). *ขีดภูมิปัญญาทอและสุนทรีย์ภาพสู่การออกแบบสภาพแวดล้อมภายในศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอหัวตะพาน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ได้ออกพิมพ์]. มหาลัยศิลปากร.
- สุนิสา สุจิตานนท์, เกศินี นิสสัยเจริญ, มยุรี จินตรักษ์, กอบกุล มั่งมีศรี, และ บุญส่ง ทองเชื่อม. (2538). *การทอผ้าไหมลายขีดศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นอีสาน*. (รายงานวิจัย) สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2535. <http://research.culture.go.th>
- สิทธิชัย สมานชาติ. (2562). *มรดกภูมิปัญญาสิ่งทออีสาน*. สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ไหวพจน์ ดวงจันทร์. และ พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. 2560. การพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายผ้าไหมขีด ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 175 - 189.
- สุวิทย์ ทับทิมทอง และศิวโรจน์ สรสิริ. (2565). *การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายขีดของกลุ่มแม่บ้านทอหมอนขีดบ้านโคกเจริญ จังหวัดยโสธร*. <https://www.google.com/>
- ชญาภา บุตรแสน, ทวีวัฒน์ พรอินทร์ และภาวิณี แสนชนม์. (2563). การจัดการสารสนเทศผ้าสไบลายขีดบ้านโนนหอม ตำบลโนนหอมอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร *วารสารการอ่านสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย*. 61 - 73.
- กฤษกร แก้วโบราณ. (2559). *การออกแบบลายผ้าไหมมัดหมี่จากภาพจำหลักปราสาทเขาพนมรุ้ง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ได้ออกพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- จิระเดช สวัสดิพานิชย์. (2556) *การพัฒนาผ้าไหมอัลลู่ยิม กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าวัดบ้านกระโดนไม้แดง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ได้ออกพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สร้อยญา ภักดีสุวรรณ. (2552). *การออกแบบลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ของจังหวัดมหาสารคามในบริบทวัฒนธรรมร่วมสมัย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ได้ออกพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

- จิรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). *หลักการและแนวความคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์*. แอปป้าพริ้นท์ติ้ง.
- อ้อยทิพย์ พลศรี. (2545). *การออกแบบลวดลาย .โอเดียเนสโตร์*,
- นวนน้อย บุญวงศ์. (2542). *หลักการออกแบบ.พิมพ์ครั้งที่2. : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ประไพพิศ เลียบสือตระกูล, ทักษิรัตน์ ควรรู้ดี, และ ก้องเกียรติ สหายรักษ์. (2564). การเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจให้กับผ้าทอท้องถิ่นและเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้ากบบัวบ้านเอือดใหญ่ ตำบลเอือดใหญ่ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี* 8 (2), 1 – 16.
- ไวพจน์ ดวงจันทร์ และ จุฑามาส ทรายแก้ว. (2565). การศึกษาสัมพันธภาพผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการสร้างภาพยนตร์โฆษณา จังหวัดอุดรธานี *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล* 8(2), 1 - 13
- สันติสุข กฤดากร.(2541). การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร.[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตยังไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2543). *ภูมิปัญญาอีสาน*. โครงการตำราคณะมนุษยศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ศิริธรรม ออฟเซ็ท.
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2542), ภูมิปัญญาชุมชน ยาชุดพิเศษในการพัฒนา, *วารสารวัฒนธรรมไทย*, 36(9), 2 - 4
- ยุภาพร เจริญพัฒน์มณีชัย (2560) .*แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ กรณีศึกษาผ้าไหมมัดหมี่ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐปนัท แก้วปาน, สราวุธ อิศรานุวัฒน์, และจริยา แผลงนอก. (2563). หลักการและแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 22(2), 162 - 182.
- เกศินี บัวดีศ. (2560). ผ้าทอพื้นเมืองของชาวอีสาน *วารสารพื้นถิ่น โขง ชี มูล*. 3 (1), 56 - 84
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 11) บิสซิเนสอาร์แอนดี.
- พิสนุ พองศรี. (2552). *การสร้างพัฒนาเครื่องมือการวิจัย*. ด่านสุทธาการพิมพ์.

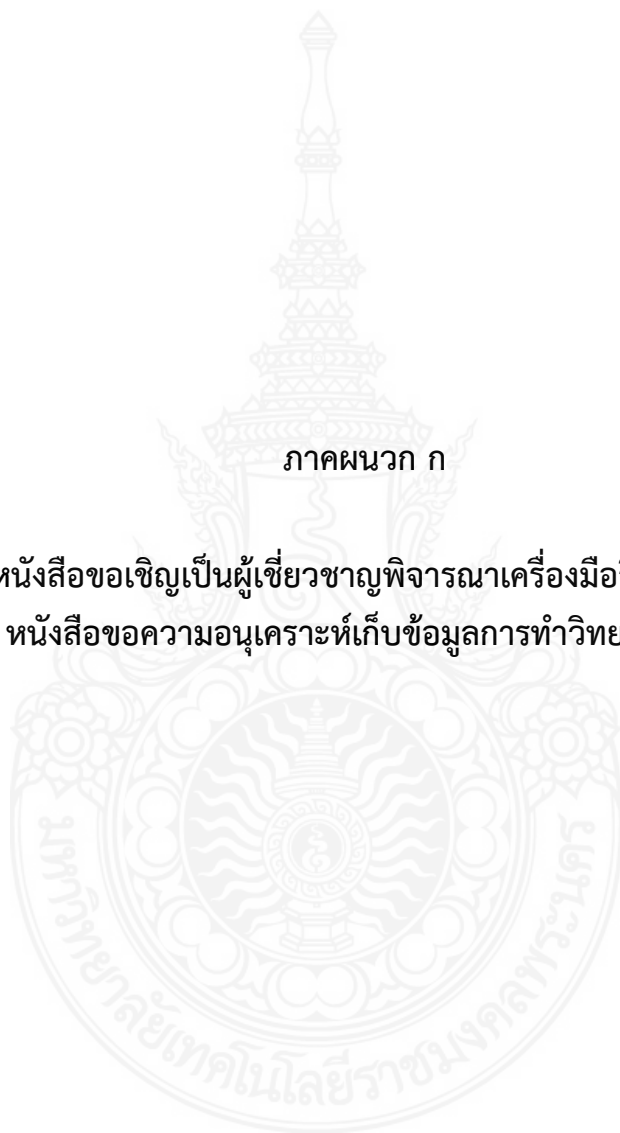

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย และ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์
- ภาคผนวก ข แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลวดลายผ้าไหมขิด
แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างการใช้สี
และลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขิด
- ภาคผนวก ค แบบประเมินคุณภาพ (IOC)
- ภาคผนวก ง แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าเบี่ยงไหมขิดของ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด จังหวัดอุดรธานี
- ภาคผนวก จ รายงานผลการทดสอบความทนของสีแสงความทนของสีต่อการซัก
และความทนของสีต่อน้ำ จากสำนักงานมาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสิ่งทอ

ภาคผนวก ก

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย และ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์

ที่ อว ๐๖๕๒.๐๓/๔๙๘

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณตุ้ สุภา

ด้วย นายประกาศิต วงศ์อารี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรคหกรรมศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การออกแบบผ้าเบี่ยง
ไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด” โดยมี ดร.สุชีรา ผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และ
คุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยด้านการทอผ้าไหมขัด ให้กับ
นายประกาศิต วงศ์อารี จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภพ โสตรโยม)
คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. ๐ ๒๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๘๒๖๒-๔

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๓๕๒ ๗๑๓๘

ที่ อว ๐๖๕๒.๐๓/๕๐๐

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน คุณประจักษ์ บุชดี

ด้วย นายประกาศิต วงศ์อารี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรคหกรรมศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การออกแบบผ้าเปียง
ไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด” โดยมี ดร.สุชีรา ผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และ
คุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยด้านผ้าเปียงชนิด ให้กับนายประกาศิต
วงศ์อารี จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภ โสตรโยม)
คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. ๐ ๒๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๘๒๖๒-๔

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๓๕๒ ๗๑๓๘

ที่ อว ๐๖๕๒.๐๓/๔๙๙

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสุณา ศรีบุตรโครต

ด้วย นายประกาศิต วงศ์อารี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด” โดยมี ดร.สุชีรา ผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และคุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยด้านการเก็บลายผ้าไหมขัด ให้กับ นายประกาศิต วงศ์อารี จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภพ โสตรโยม)

คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. ๐ ๒๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๘๒๖๒-๔

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๓๕๒ ๗๑๓๘

ที่ อว ๐๖๕๒.๐๓/๕๐๑

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สุรุต จงดา

ด้วย นายประกาศิต วงศ์อารี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การออกแบบผ้าเป็ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด” โดยมี ดร.สุชีรา ผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และคุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยด้านผ้าทอ ให้กับนายประกาศิต วงศ์อารี จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภพ โสทรโยม)
คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. ๐ ๒๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๘๒๖๒-๔

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๓๕๒ ๗๑๓๘

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.พระนคร โทร. ๐ ๒๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๘๒๖๒-๔

ที่ อว.๐๖๕๒.๐๓/๕๐๒ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สุวดี ประดับ

ด้วย นายประกาศิต วงศ์อารี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การออกแบบผ้าเปียงไหมขิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิด” โดยมี ดร.สุชีรา ผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และคุณสมบัติเหมาะสม จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัยด้านการออกแบบ ให้กับนายประกาศิต วงศ์อารี จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภพ โสทรโยม)
คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

ที่ อว ๐๖๕๒.๐๓/๗๑๔

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์

เรียน คุณสุณา ศรีบุตรโคตร

หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ด้วย นายประภาสิต วงศ์อารี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การออกแบบผ้าเปียงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด” โดยมี ดร.สุชีรา ผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาให้ นายประภาสิต วงศ์อารี เข้าเก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ กับช่างทอผ้า และปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มทอผ้าไหมชนิดบ้านหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๑๕ คน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๖๖ จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณภพ ไสตรโยม)

คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

โทร. ๐ ๒๖๖๕ ๓๗๗๗ ต่อ ๘๒๖๒-๔

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๓๕๒ ๗๑๓๘

ที่ อว ๐๖๕๒.๐๓/๗๑๕

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๑๖๘ ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์

เรียน คุณตุ๋ สุภา

หัวหน้ากลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านศรีชมชื่น อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ด้วย นายประกาศิต วงศ์อารี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรคหกรรมศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในหัวข้อ “การออกแบบผ้าเป็ยง
ไหมชิตของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชิต” โดยมี ดร.สุชีรา ผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ขอความ
อนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาให้ นายประกาศิต วงศ์อารี เข้าเก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์
กับช่างทอผ้า และปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มทอผ้าไหมชิตบ้านศรีชมชื่น อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
จำนวน ๑๕ คน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๖๖ จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอแสดงความขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณภ โสทรโยม)
คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์

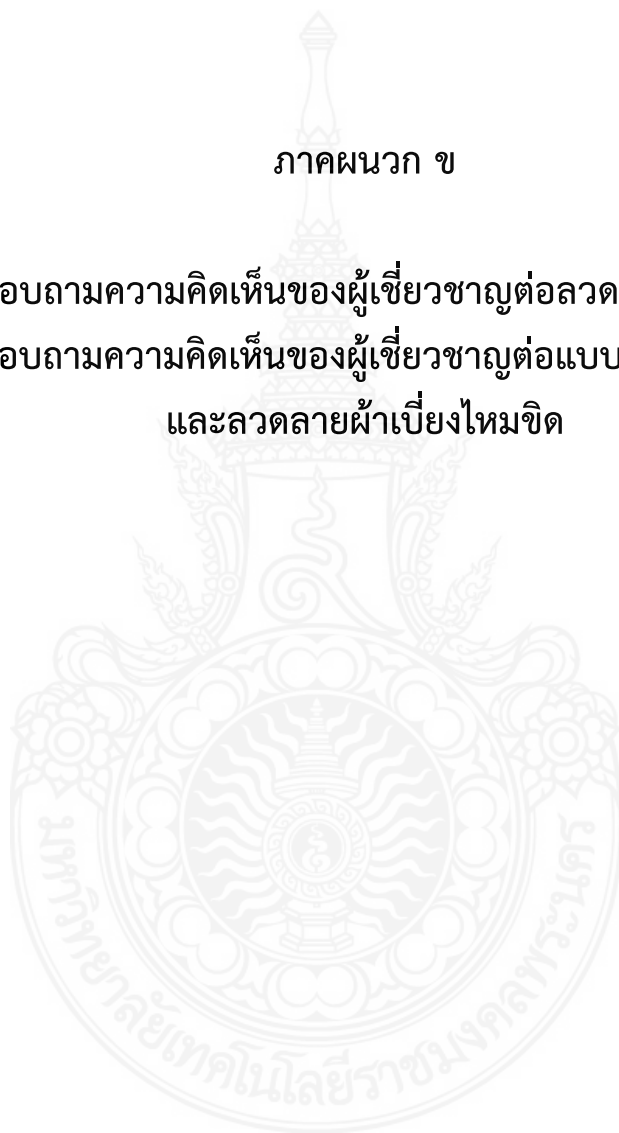
โทร. ๐ ๒๖๖๕ ๓๓๗๗ ต่อ ๘๒๖๒-๔

โทรสาร ๐ ๒๖๖๕ ๓๘๐๐

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนักศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘ ๓๓๕๒ ๗๑๓๘

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลวดลายผ้าไหมขิด
แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างการใช้สี
และลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขิด

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลวดลายผ้าไหมชนิด (ฉบับที่ 1)
งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี”

.....

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์วิจัย ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี
- 2) เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี
- 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

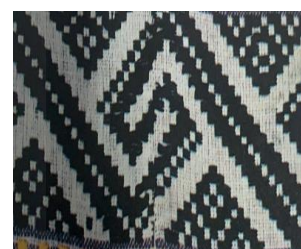
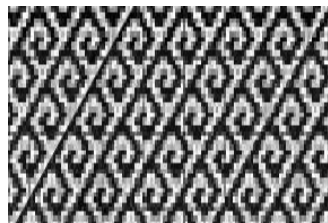
แบบสอบถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อลวดลายผ้าไหมชนิด ได้แก่ ลายขอหลง ลายตะเกาหลงเกาะ และลายดอกพิกุล จำนวนลายละ 3 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 9 รูปแบบ เพื่อให้ท่านคัดเลือกพิจารณาลวดลาย ลายละ 1 รูปแบบ เพื่อนำไปทอเป็นผ้าเบี่ยงไหมชนิด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามและความคิดเห็น เพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

นายประกาศิต วงศ์อารี

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด พร้อมให้เหตุผลประกอบการพิจารณา (โปรดเลือกเพียง 1 รายการ)

1. แบบลายขอหลง

ลายขอหลงแบบที่ 1

ลายขอหลงแบบที่ 2

ลายขอหลงแบบที่ 3

ความคิดเห็นต่อลายที่ท่านเลือก

.....

.....

ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....

.....

2. แบบลายตะเกาหลงเกาะ

- ลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 1 ลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 2 ลายตะเกาหลงเกาะแบบที่ 3

ความคิดเห็นต่อลายที่ท่านเลือก

.....

.....

.....

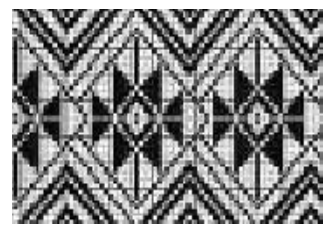
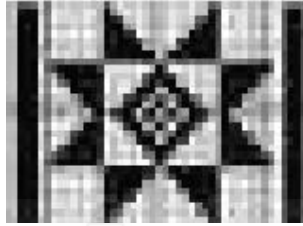
ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....

.....

.....

3.แบบลายดอกพิกุล

ลายดอกพิกุลแบบที่ 1

ลายดอกพิกุลแบบที่ 2

ลายดอกพิกุลแบบที่ 3

ความคิดเห็นต่อลายที่ท่านเลือก

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างการใช้สีและลวดลายผ้าเบี่ยง ไหมชนิด (ฉบับที่ 2)

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี”

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี
- 2) เพื่อออกแบบลวดลายผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี
- 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมชนิดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

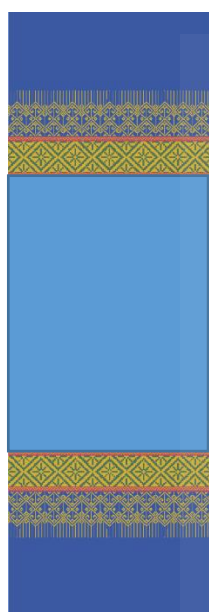
แบบสอบถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการใช้สีและลวดลาย ประกอบด้วย สีคราม สีครั่ง และสี จำนวนสีละ 3 รูปแบบ รวมทั้งสิ้น 9 รูปแบบ เพื่อให้ท่านคัดเลือกพิจารณาการใช้สีจากลวดลายผ้าเบี่ยงไหมชนิด 1 รูปแบบเพื่อนำไปทอเป็นผ้าเบี่ยงไหมชนิด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็น เพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

นายประกาศิต วงศ์อารี

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาครุศาสตร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด พร้อมให้เหตุผลประกอบการพิจารณา

1. แบบการใช้สีในลวดลายขอหลง

การใช้สีคราม
สีคราม 70%
สีเขียว 20%
สีแดง 10%

การใช้สีแดง
สีแดง 70%
สีคราม 10%
สีเขียว 20%

การใช้สีเขียว
สีเขียว 70%
สีคราม 10%
สีแดง 20%

ความคิดเห็นต่อการใช้สีและลวดลายที่ท่านเลือก

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....

.....

.....

2. แบบการใช้สีในลวดลายตะเกียบทองเกาะ

- การใช้สีคราม
สีคราม 70%
สีเขียว 20%
สีแดง 10%

- การใช้สีครั่ง
สีครั่ง 70%
สีคราม 10%
สีเขียว 20%

- การใช้สีเขียว
สีเขียว 70%
สีครั่ง 20%
สีคราม 10%

ความคิดเห็นต่อการใช้สีและลวดลายที่ท่านเลือก

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....

.....

.....

3. แบบการใช้สีในลวดลายดอกพิกุล

- การใช้สีคราม
สีคราม 70%
สีเขียว 20%
สีแดง 10%

- การใช้สีครั่ง
สีครั่ง 70%
สีคราม 10%
สีเขียว 20%

- การใช้สีเขียว
สีเขียว 70%
สีครั่ง 20%
สีคราม 10%

ความคิดเห็นต่อการใช้สีและลวดลายที่ท่านเลือก

.....

.....

ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำแก้ไข

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบประเมินคุณภาพ (IOC)

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC)

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี”

คำอธิบาย

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1.2 เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

2. แบบประเมินนี้สำหรับตรวจแบบประเมินคุณภาพ ด้านเนื้อหา แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ ด้านการใช้สีและลวดลาย ด้านการออกแบบ ด้านผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คำชี้แจง

แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่อง “การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี” เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคำถาม มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ซึ่งทำการประเมินความเที่ยงตรง โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยง ดังนี้

+1 = แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับงานวิจัย

0 = ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับงานวิจัยหรือไม่

-1 = แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องตรงกับงานวิจัย

กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อคำถาม โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงไปในช่องที่ตรงต่อความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 ชื่อ - นามสกุล

1.2 วุฒิการศึกษา

1.3 ประสบการณ์ในการทำงานปี

ตอนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการประเมิน	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ด้านลวดลายและการใช้สี				
1.1 การนำเอาลวดลายดั้งเดิมมาใช้ทอผ้า				
1.2 ลวดลายมีความเหมาะสมกับผืนผ้า				
1.3 ขนาดความยาวพอดีตัวกับผู้บริโภค				
1.4 ผ้าไหมย้อมมีครามมีสีสันทัน เหมาะกับทุกวัย				
1.5 การย้อมสีครามทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง				
ด้านการออกแบบ				
2.1 นำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่				
2.2 เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า				
2.3 รักษาขนบประเพณีของผ้าเบี่ยงไหมชนิด				
ด้านผลิตภัณฑ์				
3.1 มีความพึงพอใจต่อผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี				
3.2 มีความพึงพอใจในลวดลายผ้าแต่ละลายแต่ละผืน				
3.3 สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงตามความเหมาะสมและตามโอกาสสำคัญ				

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อผู้เชี่ยวชาญ
 (.....)

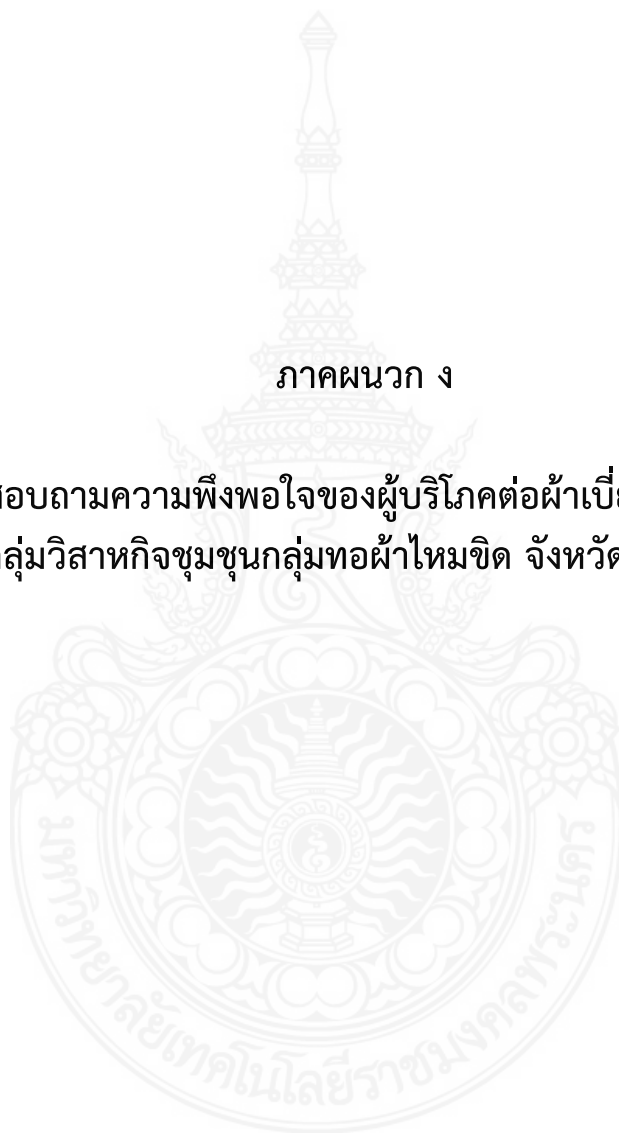
วันที่.....

ผลการประเมินคุณภาพ (IOC)

รายการประเมิน	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ด้านลวดลายและการใช้สี							
1.1 การนำเอาลวดลายดั้งเดิมมาใช้ทอผ้า	1	1	1	0	0	0.60	ใช้ได้
1.2 ลวดลายมีความเหมาะสมกับผืนผ้า	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
1.3 ขนาดความยาวพอดีตัวกับผู้บริโภค	1	-1	1	1	1	0.60	ใช้ได้
1.4 ผ้าไหมย้อมมีครามมีสีส่น เหมาะกับทุกวัย	1	0	0	1	1	0.60	ใช้ได้
1.5 การย้อมสีครามทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง	1	1	1	-1	1	0.60	ใช้ได้
ด้านการออกแบบ							
2.1 นำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
2.2 เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้
2.3 รักษาขนบประเพณีของผ้าเบี่ยงไหมชนิด	1	-1	1	1	1	0.60	ใช้ได้
ด้านผลิตภัณฑ์							
3.1 มีความพึงพอใจต่อผ้าเบี่ยงไหมชนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมชนิด จังหวัดอุดรธานี	1	1	-1	1	1	0.60	ใช้ได้
3.2 มีความพึงพอใจในลวดลายผ้าแต่ละลายแต่ละผืน	1	0	1	1	1	0.60	ใช้ได้
3.3 สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงตามความเหมาะสมและตามโอกาสสำคัญ	1	1	1	1	1	1.0	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

**แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี**

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัด
อุดรธานี”

คำอธิบาย

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการใช้สีและลวดลายของการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบผ้าเบี่ยงไหมขัดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี แบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าเบี่ยงไหมขัด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ระดับการพิจารณาความพอใจ มี 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพอใจที่ระดับต้องปรับปรุง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามจริง ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการศึกษาโดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านทั้งสิ้น และขอขอบคุณที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามฉบับนี้

นายประกาศิต วงศ์อารี

นักศึกษาหลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าคำตอบที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี 31 – 39 ปี 40 – 49 ปี 50 – 59 ปี

2. รายได้ (ต่อเดือน)

ไม่เกิน 15,000 บาท 15,001 – 25,000 บาท

25,001- 35,000 บาท 35,000 บาทขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

รับราชการ

ลูกจ้างสังกัดหน่วยงานรัฐ

พนักงานบริษัท/รัฐวิสาหกิจ

ธุรกิจส่วนตัว

อื่นๆ ระบุ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าเบี่ยงไหมขัด

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคำตอบความพึงพอใจที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1) ผลิตภัณฑ์ที่ผู้วิจัยนำมาให้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าเบี่ยงไหมขัดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขัด จังหวัดอุดรธานี

1

2

3

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านลวดลายและการใช้สี					
1. การนำเอาลวดลายดั้งเดิมมาใช้ทอผ้า					
2. ลวดลายมีความเหมาะสมกับพื้นผ้า					
3. ขนาดความยาวพอดีตัวกับผู้บริโภค					
4. ผ้าไหมย้อมมีครามมีสีสันทัน เหมาะกับทุกวัย					
5. การย้อมสีครามทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อผิวหนัง					
ผลรวม					
ด้านการออกแบบ					
1. นำเอาลวดลายดั้งเดิมกลับมาใช้ใหม่					
2. เป็นการอนุรักษ์ลวดลายผ้า					
3. รักษาขนบประเพณีของผ้าเบี่ยงไหมขิด					
ผลรวม					
ด้านผลิตภัณฑ์					
1. มีความพึงพอใจต่อผ้าเบี่ยงไหมขิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมขิดจังหวัดอุดรธานี					
2. มีความพึงพอใจในลวดลายผ้าแต่ละลายแต่ละพื้น					
3. สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงตามความเหมาะสมและตามโอกาสสำคัญต่าง ๆ					
ผลรวม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อควรปรับปรุง

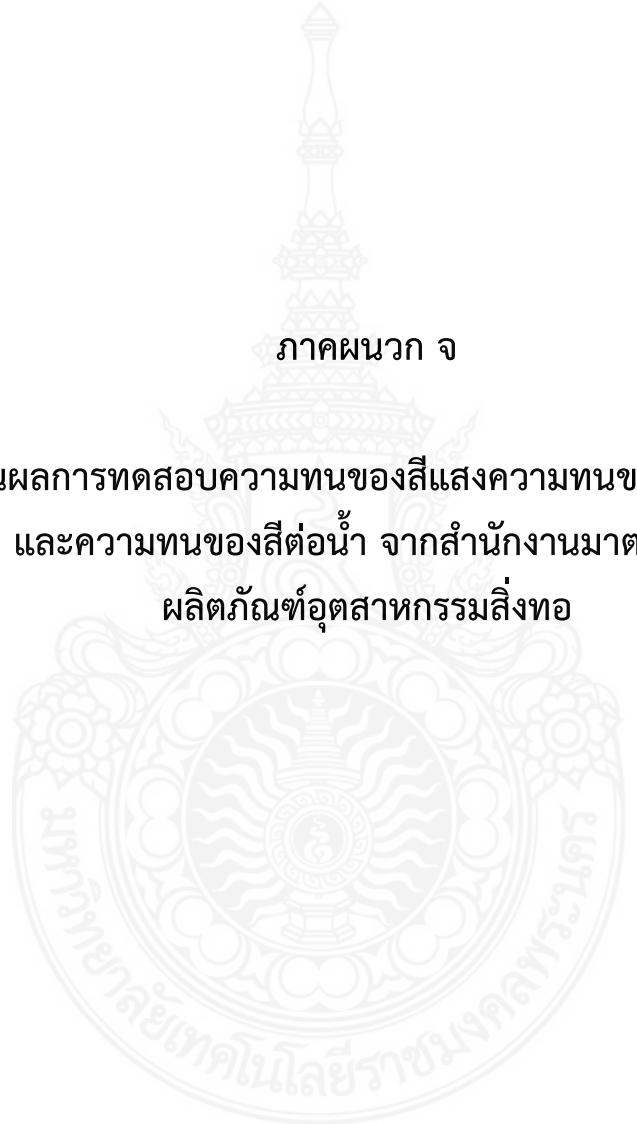
.....

.....

.....

ขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ประกาศิต วงศ์อารี

ภาคผนวก จ

รายงานผลการทดสอบความทนของสีแสงความทนของสีต่อการซัก
และความทนของสีต่อน้ำ จากสำนักงานมาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสิ่งทอ

Foundation for Industrial Development
Thailand Textile Institute / Textile Testing Center
Soi Trimit, Rama 4 Road, Phrakanong, Klong-toey, Bangkok 10110, THAILAND.
Tel: (66) 2713 5492-9 Fax: (66) 2712 1592 www.thaitextile.org

รายงานผลการทดสอบ

ผู้ขอรับบริการ :	นายประภาศิต วงศ์อวีร์ 7/43-148 หอพักคือเอตฮาร์ ซอยสมเด็จพระปิ่นเกล้าซอย 1 แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700	หมายเลขรายงานผล :	G 0831/67
หมายเลขตัวอย่าง	ชื่อตัวอย่าง (ตามที่ผู้ขอรับบริการระบุ)	วันที่รับตัวอย่าง :	04/12/66
G 0831-1/67	เส้น โหนสีคราม	วันที่ทดสอบ :	04/12/66-13/12/66
ลักษณะตัวอย่าง	เส้นด้าย	วันที่ออกรายงาน :	13/12/66
		หน้า :	1/3

	G 0831-1/67
ความคงทนของสีต่อแสง: ทดสอบตามมาตรฐาน ISO 105-B02: 2014(E) EXPOSURE CYCLE A2	
ที่เปลี่ยนจากเดิม (ระดับ)	>5

หมายเหตุ: - เครื่องทดสอบ : ATLAS XENON ARC WEATHER-OMETER MODEL CI 4000
- อัตราความคงทนของสีต่อแสงจะมีค่าจากระดับ 1 (มีความคงทนต่ำสุด) ถึง ระดับ 8 (มีความคงทนสูงสุด)

ผู้อนุมัติ

พณิณี เชาว์ธรรม

(นางสาวพณิณี เชาว์ธรรม)

(ผู้จัดการห้องทดสอบสิ่งทอ)

"การปลอมรายงานผลการทดสอบ ไม่ว่าจะเป็นการปลอมทั้งฉบับหรือแค่ส่วนหนึ่งส่วนใด หรือใช้รายงานผลการทดสอบปลอม เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา"

This test report refers to the submitted sample(s) for testing/examining/analyzing only. It is not certified for the advertisement or reference of the products/goods. The total or the part of this report may not be reproduced without the written approval from Textile Testing Center, Thailand Textile Institute.

Foundation for Industrial Development
Thailand Textile Institute / Textile Testing Center
Soi Trimit, Rama 4 Road, Phrakonong, Klong-toey, Bangkok 10110, THAILAND.
Tel: (66) 2713 5492-9 Fax: (66) 2712 1592 www.thaitextile.org

รายงานผลการทดสอบ

หมายเลขรายงานผล : G 0831/67
วันที่รับตัวอย่าง : 04/12/66
วันที่ทดสอบ : 04/12/66-13/12/66
วันที่ออกรายงาน : 13/12/66
หน้า : 2/3

G 0831-1/67	
ความคงทนของสีต่อการซัก: ทดสอบตามมาตรฐาน ISO 105-C06 : 2010(E) TEST NO A2S (40°C 10, 30 นาที) ^๑	
สีเปลี่ยนจากเดิม (ระดับ)	4-5
สีตกติดผ้าขาว (ระดับ)	
- COTTON	4-5
- SILK	4-5

หมายเหตุ : - สารละลายที่ใช้ (150 มิลลิิตร) : 1993 AATCC STANDARD REFERENCE DETERGENT WOB 4 กรัม / ลิตร
: โซเดียมเปอร์บอโรเรต ความเข้มข้น 1 กรัม / ลิตร

- สีเปลี่ยนจากเดิม

ระดับ	5	หมายถึง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของสี
	4	หมายถึง สีเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย
	3	หมายถึง สีเปลี่ยนแปลงพอสังเกตเห็นได้
	2	หมายถึง สีเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก
	1	หมายถึง สีเปลี่ยนแปลงมาก

- สีตกติด

ระดับ	5	หมายถึง ไม่มีการตกติดของสี
	4	หมายถึง สีตกติดเล็กน้อย
	3	หมายถึง สีตกติดพอสังเกตเห็นได้
	2	หมายถึง สีตกติดค่อนข้างมาก
	1	หมายถึง สีตกติดมาก

^๑หมายถึง รายการทดสอบที่ไม่ได้การรับรอง มอก.17025-2561 จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

การปลอมรายงานผลการทดสอบ ไม่ว่าจะเป็นการปลอมทั้งฉบับหรือแค่ส่วนหนึ่งส่วนใด พึงใช้รายงานผลการทดสอบปลอม เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

This test report refers to the submitted sample(s) for testing/examining/analyzing only. It is not certified for the advertisement or reference of the products/goods. The total or the part of this report may not be reproduced without the written approval from Textile Testing Center, Thailand Textile Institute.

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ นามสกุล	นายประกาศิต วงศ์อารี	
วัน เดือน ปีเกิด	08 พฤษภาคม 2538	
ที่อยู่ปัจจุบัน	68 หมู่ 5 บ้านหนองอีบัว ตำบลขอนแก่น อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี 41250	
ประวัติการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วุฒิมัธยมศึกษา ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ สาขาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์	2561
ประวัติการทำงาน	อาชีพอิสระด้านงานดอกไม้ไม้สดดอกไม้ประดิษฐ์ และงานทอผ้าไหมขิด	

